

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

In Anatomien Lectiones Excellentissimi D. Bassianj Landi Placentini - Cod. Rastatt 52

[S.l.], [16. Jahrh.]

Bassiani landi placentini de humana historia, uel singularum hominis
partium cognitione, libri duo. Basileæ, 1542

[urn:nbn:de:bsz:31-284553](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-284553)

II.

BASSIA

NILANDI PLACENTINI
DE HVMANA HISTORIA,
uel singularum hominis partium
cognitione, Libri duo, nunc
primùm & scripti, & in
luce editi.

*Adiectus est rerum & uerborum in his
memorabilium INDEX
locupletissimus.*

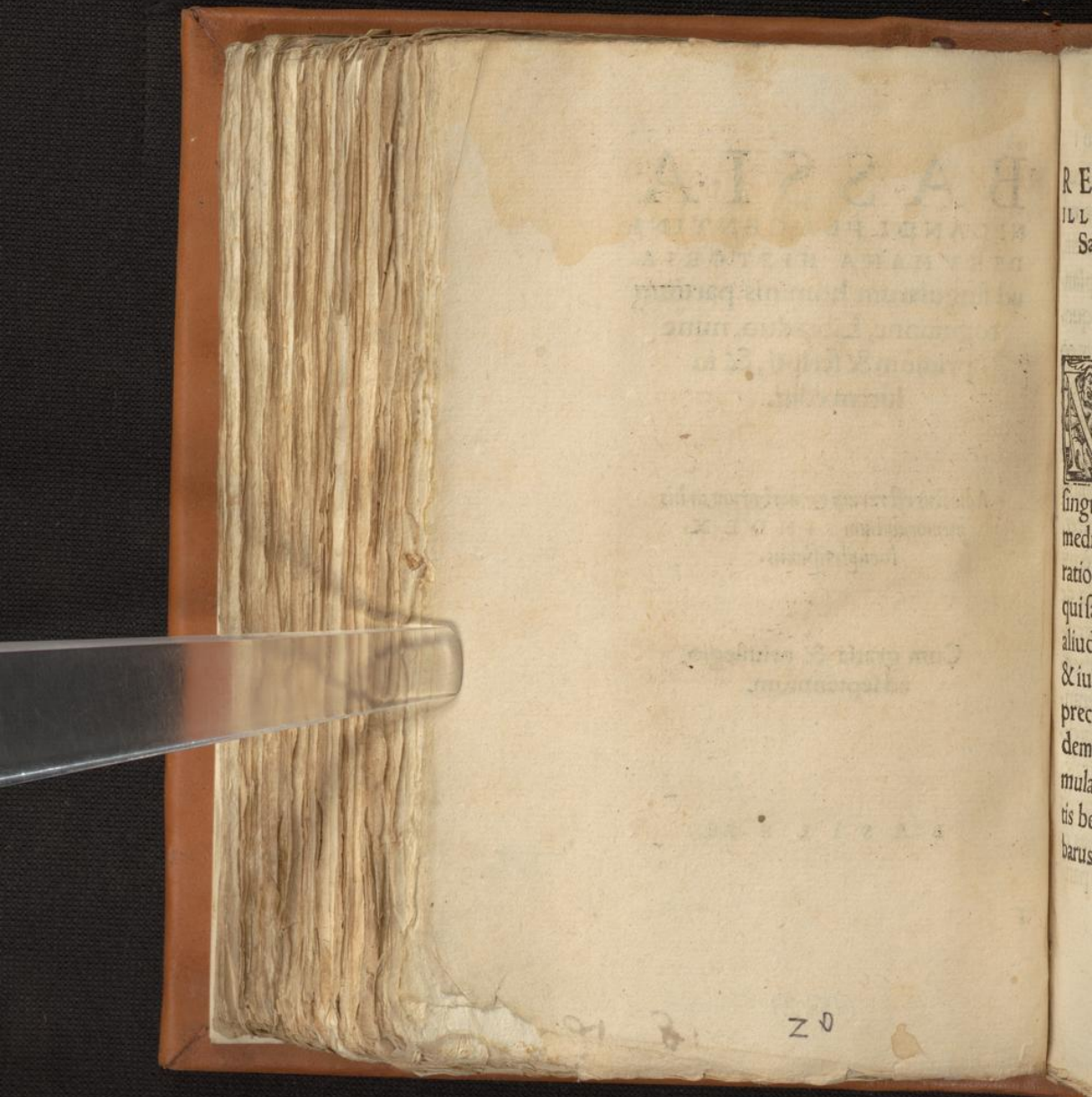
Cum gratia & priuilegio
ad septennium,

B A S I L Æ A E.

(1542)

18

17

B. A. S. P. I. A.

...
...
...
...
...

...
...
...

...
...

R E
IL L
Sa

ging
med
ratio
qui f
aliu
& iu
prec
dem
mula
tis b
barus

z 0

2

REVERENDO ET
ILLVSTRI D. EVCHERIO
Sanctouitali, Abbati & Comiti,
Balsianus Landus
S. P. D.

VL TV M diuq̄ an-
tea dubitavi, quàm ad
hoc opus aggrederer,
quod De cognitione
singularum hominis partium à
medicis inscribitur, quo genere o-
rationis me ipsum tibi excusarem,
qui sæpè, ut conscriberem aliquid
aliud, quod auribus tuis gratius
& iucundius esse uideretur, multis
precibus contendisti. Certè qui-
dem, nisi satisfactum tibi quàm cu-
mularissimè cuperem, à quo mul-
tis beneficijs exornatus sum, bar-
barus atq̄ adeò ingratus à cunctis

2 me-

BASSIANI LANDI

meritò iudicari possem. Sed, cum
 proximis diebus significasses mi-
 hi, iam corporis humani rationem,
 usum, & compagem contemplan-
 ti, te, mutata sententia, miro quo-
 dam teneri desiderio ea quidem eo
 gnoscendi, quæ non medico soli,
 sed omnibus quoque hominibus li-
 beris, liberaliterque institutis nescire
 turpe est: nihil prius duxi, quam
 ut tibi peropportune gratificarer.
 tum eo maxime, quod crebro me
 rogas, & petis, ut quod sentio de
 his, quæ admodum abdita occul-
 taque sunt, quæque natura nobis tuen-
 dæ ualeitudinis causa consideran-
 da proposuit, id plane latineque di-
 cam, & in quam paucissima refer-
 ram. De loquendi etiam formulis
 illis me percontari soles, quas ex
 parti-

P R A E F A T I O .

partibus nostri corporis, molliter
 translatas esse, ac parcé detortas,
 ab antiquis oratoribus poetisq̃,
 te saepe cōmonui, Propterea quan-
 tum temporis succisiui datum est,
 eos, medicinæ libros attigi, quos
 arbitratus sum ad te docendum e-
 rudiendumq̃ idoneos. Hanc au-
 tem meam scribēdi rationem, ante
 me (quod sciam) instituit ex latinis
 scriptoribus nemo. Propterea iu-
 dico id genus scribendi nouum, &
 inusitatum, difficilimum mihi fore,
 atq̃ (ut sic dixerim) reprehensione
 aliqua uacare uix posse. Auguror
 enim coniectura, non defuturos
 quàm plurimos, qui sibi quòd in
 arte medendi totum nomen uen-
 dicant, ideò rei cognitionem mihi
 adimant, & inanem quendam stre-
 pitum

a. 3

BASSIANI LANDI

pitum uerborum relinquant. Alios item fore subuereor, quorum palato nihil esse gratum solet, nisi mollis & fermè putris cibi quoddam genus, quod eorum stomachus duntaxat, si dijs placet, delicatus, & parum firmus, cōcoquendo ferre ualeat. ij sanè, uix dum quid solidi, quid ue succi res in se contineat (ita reor) degustabunt, cum à se reiicient, & condituram paulo sibi commodiorem perquirent. Quāobrem non dubito, quin ab istis delicatulis statim conijciar in turbam illorum medicorum, qui durum & crassiusculum cibum non aspernantur, sed exquisitam nimis uictus rationem negligunt. Ut ut erit, nihil est quòd istos morer, qui bus plus sapit palatus, quàm cor.

Ti

PRAEFATIO.

4

Tibi uni hæc scribo, & cæteris, qui
in me æquiores esse uoluerint iudi-
ces. Sanè dabo operam, ut omnes
in hoc nouo scribendi instituto,
nostros saltem conatus laudandos
esse censeant. Nam, etsi ex ueteri-
bus scio id ipsum diligenter tractas-
se, uti Hippocratem, Democritū,
Empedoclem, Pythagoram, Ari-
stotelem, & plerosq; alios ex recen-
tioribus, tum Arabibus, tum Lati-
nis: illud tamen difficultatis & la-
boris multum nobis affert, quòd
ex nostris hodie nullus medicus
memoratu dignus literis latinis il-
lustrauit: et si qui sunt, qui quidem
pauci sunt, nihil de suo dicunt, sed
semper de commentario sapiunt.
Me certè adiutum fuisse aliquate-
nus à Plinio, non diffiteor: pluscu-
lum,

a 4

BASSIANI LANDI

lum, à Cornelio Celso: uerū non
 adeò, quin etiam plurima commi-
 nisci & inuenire nosmet nomina
 fuerit necesse. Id autem minori ne-
 gocio consecuti fuisset, si desti-
 tissent nostri medici barbara latinis
 nominibus confundere, & inuer-
 tere. inde enim tædium bonis inge-
 nrijs esse solet, & audiendi legendi-
 que impatientia: ut non mirum fue-
 rit, iam pridem studiosos etiam iu-
 uenes hac arte initiatos, paulatim
 postea deterritos, exanimatosq̃,
 studium deseruisse: non mehercle
 artis quopiam crimine, quæ certè
 innocentissima est, sed malorum
 artificum insolentia. Atq̃ utinam
 Romani ueteres, ut pleraq̃, hanc
 artem excoluissent. quod ne tenta-
 rent quidem, fecit improbitas Ar-
 chagati

P R A E F A T I O.

chagati Pelopōnenſis Lyſanig filij:
 cuius aduentus initio cunctis mire
 gratus fuit, mox in tædium uerſus
 ſæuitia importunitateq; cū exuren-
 di, tum ſecandi uulnera, carnifex
 appellatus eſt. Non deſuerunt, qui
 præterquam quod cadauerum ui-
 ſcera ſunt ſcrutati, eò immanitatis
 inſignis prouecti ſunt, Herophilus
 & Eraſiſtratus odij autores, ut mē-
 bratim inciderint, ſpirituq; adhuc
 manente, uias ſpirituum anguſtas,
 cellulasq; (ut ſic loquar) abſtruſas,
 ordines, figuras, duritiem, molliti-
 em, colorem, conſiderauere: rati, id
 mirabiliter medicum iuuare. Hinc
 ortus eſt uulgò artis, iam cceptæ o-
 dio haberi, quidam contemptus,
 & grauis infamia. At uerò Græcis
 ea acceptiſſima ſemper fuit, Hippo

sup e 5 cra

BASSIANI LANDI

eratis illius, quam præ se ferebat in
Græcos omnes, humanitate, & li-
beralitate . namq; is, ut ex Com-
mentarijs eius constat, incredibili
quadam pietate omnibus medica-
batur, discipulosq; edocebat fide-
liter, miro auditorum silentio, in A-
cademia, quæ hodie etiam mar-
morea, distinctis cellulis, in eius pa-
tria uisitur . Barbaros itidem om-
nes odio prosequatur, ut Græco-
rum nominis hostes, qua posset
parte, debellaret . Persarum enim
ingentibus thesauris inuitatus, ad
eos sese conferre noluit, spreuit que
conditiones omnes : ita sanè creuit
fama & autoritate, ut in Græcia
tanquam numen conspicuū colere-
tur, miroq; amore ab exteris etiam
hominibus uiseretur, et perinde at-
que

6
P R A E F A T I O.

que prodigium à natura partum
putaretur. Quamobrem compulsi
Græci iuuenes, mira solertia artem
amplexati sunt, & retinuerunt, ar-
bitrati ex Hippocratis consilio, ex
ea famam, & ingentem amicorum
copiam se consequi posse : ma-
gnam etiam supellectilem, & pre-
ciosam, ex illis sibi promitti. Non
iniuria igitur pauci ex nostris illu-
stres medici emerere, plurimi au-
tem ex Græcis. Quare non arti
ipsi, quæ quidem dignissima exi-
stit, uitio dandum est, sed artifi-
cum nostrorum paucitati tribuen-
dum, & malo artificii, eiusq̃ imma-
nitati, si quidem gratã ingratamq̃
artem faciunt hominum mores.
Nam cur reprehenderis Mathe-
maticas disciplinas, si male eis ute-
tur

BASSIANI LANDI

tur quispiam Mathematicus: aut
 cur (quæso) culpaueris Achillis ar-
 ma, si Therfites eis se tueri nesciat?
 Sed iam in caussa sat differuimus,
 quasi res ex se apertissima, multis
 uerbis, aut lenocinio sermonis con-
 firmanda foret. Tempus postulat,
 ut ad reliqua transeamus, et institu-
 tum iam opus aggrediamur, & mi-
 rificam ac propemodum diuinam
 humani corporis fabricam quàm
 diligentissimè contemplemur: atq;
 adeo, si non omnium, at certè præ-
 cipuarum eius partiū multiplicem
 usum cognoscamus, suspiciamus,
 admiremur. Hic naturæ uires, pru-
 dentiamq;, & plus mirabile artifi-
 cium quàm dici aut credi possit,
 conspicias licebit. Hic domicilium
 illud animæ, ut Philosophiæ deus
 Pla-

Pla-

P R A E F A T I O.

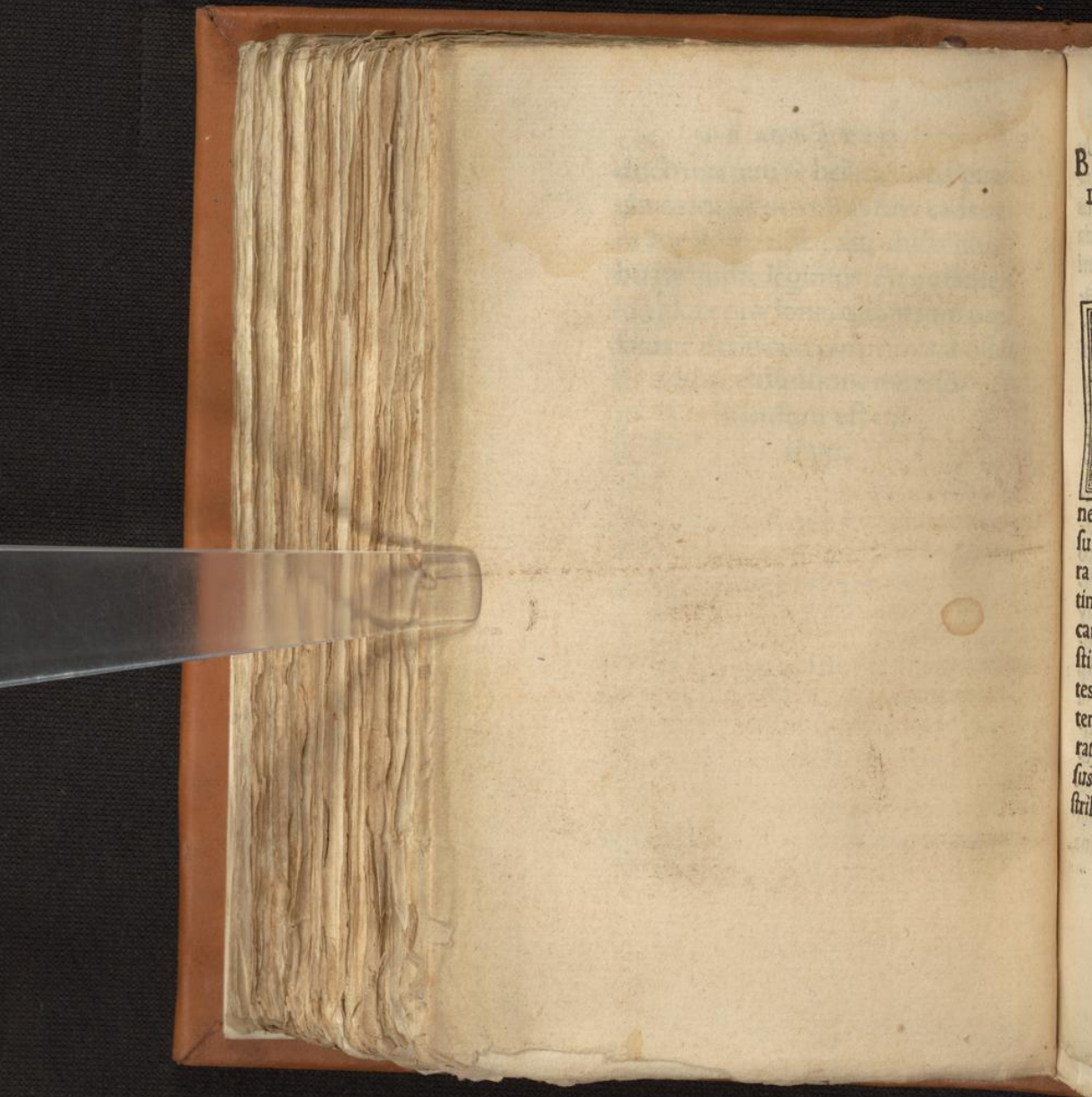
4

Plato ait, introspecies. Hic laudabis summos Imperatores & reges, olim tantum industriæ in cognoscenda corporis sui temperatura posuisse: in qua, ueluti in speculo, humanam sortem intuebantur. Alexandrum etenim illum Magnum, & Marcum Romanorum imperatorem, historijs traditum esse scis, mirifice in hac cognitione naturæ oblectatos fuisse. quorum alter quidem, ut erat uir acerrimi ingenij, sui corporis harmoniam intellexit: alter uerò, inter tot tantosque rerum gestarum triumphos, animalium naturas moresque ediscere studuit. Hic (credo) summis laudibus in cœlum efferes Ægyptios reges, & ex Romanis Boëthum & Paulum Sergium, Consules: aliosque tum
doctri-

P R A E F A T I O .

doctrina, tum re bellica uiros præ-
claros: quos manibus suis cadaue-
ra aut dissecuiffe, aut dissectioni-
bus adfuisse legimus. At ne tamen
longiore oratione, quàm sum præ-
fatus, detineam, in primis à Me-
dicinæ diuisione mihi su-
mendum est ini-
tium.

uiros p
is cada
fectio
at ne tam
en lum po
urnis à M
nhi lu
ri

B
I

B

ne
su
ra
tin
ca
fi
tes
ter
ra
sus
firil

BASSIANILAN
DI PLACENTINI DE
Humana Historia Liber
primus.

EDICINA *Medicinae
diuisio.*

in uniuersum (ut
Cornelius Celsus
ait) in treis partes
initio diuidit: qua-
rum prima, ea sit,
quæ uictus ratio-
nem prebet: altera, quæ medicamenta
subministrat: tertia, quæ manuum ope-
ra cõsumatur, ex req; ipsa nomẽ fini-
timum sibi uendicauit, ut eam chirurgi-
cam ueteres sapientes, nõ ab re, dici in-
stituerint. Hanc (ut etiã duas alias par-
tes medicinae) in θεωρητικῆν, id est con-
templatricem: & πρακτικῆν, id est ope-
raticẽ, pro meo iure, diduxerim. Rur-
sus Chirurgica theoretica in alias di-
stribuitur partes: in urendi, secandi,
a suen-

2 BASSIANI LANDI

suendiq; artes, & eam, quæ singula ho-
minis mēbra sua rationē exquirat, quæ
Anatome nuncupata est. Hæc latius
patet cæteris partibus, & cognoscenda
in initio sese offert futuro chirurgo: admi-
niculatur etiā physico, nam quo pa-
cto temperaturas, signa, causas, com-
positiones, membrorum usus, & cetera
id genus dignoscet, nisi membratim,
& totum, hoc est in minutissimas par-
tes sectum hominem, oculis, aut saltē
ratione, exquisitè fuerit cōtemplatus:
ut sine hac cæcos medicos esse contē-
derim, philosophos etiā sprete hac ar-
te rerū causas reddere nequicquam co-
nari. Quis enim eum iure naturę inter-
pretem appellauerit, qui principia phy-
sica, tempus, perpetuas cœli cōuersio-
nes, Architectū tanti muneris, tantiq;
operis, Deum, cuius beneficio cuncta
motum suum auspiciantur, ratione in-
uenerit, elementa etiā, & motus eo-
rum innatos: deinde exhalationū, nu-
bium, uentorum ortus & occasus, ful-
mina

mina, pluuias, grandines, pruinas, terræ motus, exultiones, eluuiiones, solis lunæq; uias depræhenderit: hominem autem, & partes eius, quæ oculis nostris continuè subiacent. ac quia oculis subiacent, propterea ignoret? Quin si procul ab oculis forent, ut pleraq; in id omni studio rueremus cupidi, imaginesq; & commenta confingeremus. data uerò nobilissimæ artis occasione quàm maxima, ab inquisitione desistimus? Absit à philosopho nostro, hæc ignorationis tã insignis nota. Videre licet Aristotelem, & eius interpretes, qui recentes sunt, accuratissimè artem hanc examinasse, quam Anatomem dicimus. De ea itaq; nobis esse dicendum instituimus, quantum coniectura assequi poterimus.

A N A T O M E, qua de sermo nobis est, est singularū particularū, extra *Anatome* intraq; adiacentium corpus humanū, *quid.* scientia contēplatrix, quæ causas ususque membrorū omniū uestigat. Hu-

a 2 ius

4 BASSIANI LANDI

iusmodi Anatomem esse sciētiam, nobis dari in præsentiā petimus. nō enim ignotum illud est, plurima esse quę demonstrari nequeunt. Hunc igitur in modū à nobis descripta sit Anatomē: ut ratione dicamus, Aristoteleoq; more, communiora sunt præponenda his quę sigillatim sumus dicturi. Sanē cōstat, hominem cæterorum animalium esse nobilissimum, quia in nobilissimis exerceri actionibus & affectionibus debeat. Quod ut fieri possit, apparatibus, & (ut sic dixerim) instrumentis indiguit permultis, quibus in pluribus contemplādis occupari possit. Ita enim fit, ut plurima cognoscat, & intelligat, istaq; quę sub aspectum cadunt transgressus, cœlum ipsum metiatur, mentesq; cœlestes dignoscat. Sat itaq; habeo (ut paucis colligam) hominem quā maxime diuersum esse in particulis: quod ita se habere, paulo ante in

*Hominis
mobilitas.*

Simia.

sinuauimus. Simiā porro proxime accedere ad hominem, digitis & unguibus,

DE HV. HISTORIALIB. I. §

bus, & compertū habemus, & Ennius
poëta uetus, illo carmine testatus est,

Simia quā similis turpissima bestia nobis:
nisi quod simiæ unguis imbricū spe-
ciem habent, hominis latiusculi sunt:
genitale diuersum. atq; hoc solum di-
stat. Quare non iniuria Galenum illū,
duas habuisse simias legimus, & dili-
genter dissecauisse. Illud autē dictis ad-
ijciendum est, ut in Commentarijs de
Anima declaratum est, dissimilitudi-
nem in corpore omnem, quæ natura-
lis est, ex magnitudine, & multitudine
uirū formæ ipsius pendere. non enim
quodq; in quouis suscipitur, sed certo
ac determinato, & ad opera obeunda,
quæ forma uī sua facit, idoneo. Quod
si secus dixerit quispiam, ac nos senti-
mus, necesse fuerit cōcedere, inanes &
fortuitos esse rerum omnium naturæ
conatus: quod homines doctissimi, sa-
pientissimiq; nullo modo concedunt.
His iam positis, totum hominem prin-
cipio diuidemus in membra sua, quæ

particularitatem deinceps exequemur.

*Hominis in
membra di-
uisio.*

ITAQUE animal hoc prouidum, sagax, multiplex, acutum, memor plenum rationis & consilij, quem speculatores uenatoresque naturæ uocant hominem, habet ossa, medullam, neruos, membranas, cutem, omentum, adipem, carnem, uenas, arterias, musculos, cor, pulmonem, septum transuersum, iecur, stomachum, aluum, intestina, renes, uesicam, penem: de quibus omnibus uerba facturi sumus. Atque primum ab ossibus exordium sumemus: deinde ad cætera, Dijs ipsis beneuolentibus, aggrediemur. Quemadmodum enim boni architecti fundamenta in primis totius ædificij ponunt, quibus ducti, postea parietes, tabulata, tigna, & reliquæ partes commodius & tutius adnitantur, & mutuo coherant: sic propemodum uideor operæ præcium facturus, si de ossibus initio dicam, quæ, ueluti firmæ quædam sedes, subiecta corpori, mirabiles commissuras

*Ossium
ratio.*

suras

DE HV. HISTORIA LIB. I. 7

suras habēt, & ad singularum eius partium stabilitatem aptas, & ad artus finiendos accommodatas, & ad motum & omnem corporis actionem. Iure igitur Quintilianus inuentionem ossa appellat, quod ut ossibus corpora animatum sustinentur, ita oratio fulcitur inuentione: sine qua à Themistocle prorsus inanis sermo, & uacuus solidis sententijs, id est ossibus, nominabatur.

De ossibus.

OSSA sunt corpora sicca, terrestria, frigida, & sensus expertia (quam scio ex Arabibus aliquos, cunctis ossibus sentiendi facultatem dedisse) Eorum sanè multitudinem numero sufficienti ducentesimo & septuagesimo sexto, comprehendere diligentes Anatomistæ consueuerunt. è quibus, ossa capitis primum dicenda, enumerandaque sunt. Hic nimirum non recensebo aliorum opiniones, ne uidear, ut tritum uerbum est, ex alienis racemis mihi uindemiam facere: neque Galeni locos penè innumerabiles, qui sæpe

Ossium numerus.

2 4 me

medicis ob linguæ imperitiã tenebras
 offundunt, colligam. operosum enim
 esset nimis, & alienum à nostro institur
 to. Quid est (obsecro) cur disputē, utri
 rectius sentiant de numero ossium ca
 pitis, philosophi' ne an medici? an sibi
 dicat pugnancia Galenus dijudicabo?
 qui uidetur in suis commentarijs, aliàs
 distribuisse in sex ossa, interdū in octo,
 aliquando in octo & decem. Mea qui
 dem interesse nō opinor, iudicium fer
 re de re controuersa, et plena dissensio
 nis inter doctissimos, nec apud male
 feriatum, & parum attētum lectorem,
 ut ab iniuria Galenum uindicem, me
 nunc sunt partes. Sed tum putabo of
 ficiū meum fecisse, ac tibi satisfacisse
 magna ex parte, cum de partibus cor
 poris, paulo ante dinumeratis, quid
 sentiam ipse, exposuero. Capitis au
 tē ossa, numero quinario perstringun
 tur: quippe cuius quatuor sint ossa uti
 parietes, & frontati lapides: aliud, ut
 fundamentum, Quæ ut planè digno
 scan-

*Capitis
 ossa.*

DE HV. HISTORIA LIB. I. 9

scantur, commissuras quasdam expli-
candas censuimus, in eum usum datas
à natura, ut ualitudini consuleretur. se-
pe namq; fit, ut caput oppletū fuligini-
bus, & noxijs uaporibus, qui sursum
leuitate sua ferūtur, cōmissurarum be-
neficio exinaniatur, ac penitus libere-
tur. Quocirca in eam mentem Celsus
nunquam me potuit impellere, ut cre-
derem capita, quæ uulgo canina ob id
uocantur, quod aut futuris carent, aut
pauciores habent, esse firmissima, atq;
à dolore tutissima, uel sentire ualetudi-
nem commodiorē. Equidem semper
pluris feci Galenū in re medica, quàm
Celsum: de cuius tamen laude & scien-
tia, per me nunc quicquam nolo detra-
ctum. Sed quia Galenus nusquam nō
scriptum relinquit, huiuscemodi capi-
ta naturæ uitio esse sine futuris, & cre-
bro aduersa ualitudine tentari & tor-
queri, propterea in hac sentētia perma-
neo. Commissuræ itaq; (tecum rudius
ac planius agam; quod, si uellē magis

Celsus no-
tatur.

Commissu-
re quot.

a s ad

ad uiuum rem ipsam refecare, facile monstrarem, earum certum numerum constitui non posse) tres meo quidem iudicio sunt, dentatis pectinatim coeuntes compagibus. una antierius caput, altera posterius caput, tertia medium caput possidet. Prima commissura *ῥαπίς* *σεραμαί* & dicitur: hoc est, ut uerbum uerbo reddamus, futura

Coronalis. Coronalis, quando quidem in ea potissimum capitis parte coronae locatur.

Lamboides. Altera, *λαμβωειδής* nominatur, quia literam graecam λ refert. Mediam, quae

Media. excellior est, sagittae modo natura effinit, & satis longè egit: unde nomen inuenit. Prima os unum facit, quod Occiput, siue tu maioris Occipitium, dicimus: secunda, Sinciput: media, quae

Sinciput. Vertex dici potest, duo ossa utrinque constituit, quae duo Tempora appellabimus. quartum est, quod Basilare alias

Tempora. dictum, ceteris subsidens & stratum ossibus, nos imum dixerimus. Atque ex

inum os. dentatiles lineae, manifestiores in uiris quam

quàm fæminis esse solent: quamuis tra-
dat Aristoteles, olim repertum indiscre-
tum caput, ut etiam cancris contingit.
Alij autem testantur, caput uisum sep-
tem determinatū scissuris, sed hæc raro
uisa sunt. Hos autē scissus treis constituit
it consultrix & prouida Natura, ut ua-
pores putres fortassis (quemadmodum
paulo supra te monuimus) in cere-
bri uentriculis elati, uanescerent exitu
per commissuras libero. Multi alijs ra-
tionibus id confirmare conantur, quas
futiles existimauimus.

*Commissu-
rarū ratio.*

Os Craneum dictum, quam nos
ollam, uel caluariam uocemus licet,
non perpetuò durum est, sed cellio-
res eius partes, tenuiores & rario-
res esse dicimus: compactiores uerò &
firmiores partes, quæ latera circulo ca-
put obsident, quippe quæ cerebrum
ab intentis & ingruentibus magis pe-
riculis tueri habeant, neque egressum
petentium fumorum summa, præpe-
diant, ocludant que.

*Craneum.
Olla.
Caluaria.*

Cranei forma
capi ma.

capitis, quam ex materiæ raritate patere diximus, ea conuenientior uidetur, quæ proximè ad spheræ figuram accedit, iuxta tempora parumper complanata. Sphæra liquidem, occurrentibus quibusuis corporibus, secundum minores partes obuiam fit: quare, & minime læditur. Complanata propterea facta est, tum ut uentriculî, quos intra se cerebrũ habet, suis omnes locis decentius discreti locarentur: tum ut nerui, qui mouendi sentiendiq; uim afferũt, reliquis corporis partibus ortus suos nulla confusione recognoscerẽt. Non enim partem anteriorem, quæ quidem humidior esse debuit, ubi sensus reponuntur, auersæ parti sicciori pro retinendis custodiendisq; tenaciter rerum formis, par fuit circumfundî, sine temporum quopiam discrimine. Occiput autem ipsum exterius aliquãto prominet, pariter & sinciput, formam quæ spheralem (hoc uerbo per te utar licet) quoad potuerũt, retinere: ea sanè, ut

ut nervos, qui sensum motumq; præstant, commodè munirent ac defenderent, si quid mali fortè fortuna accideret. Cranei itaq; figura convenientissima hunc in modum à nobis descripta est. Indecentes autè figuræ eæ proditæ sunt: si caput eā quæ antè est partem planā haberet, aut eā quæ humeros cōspicit: postremò si caput spherā usq; quæque præ se ferret. sed figura, quæ tēpora utraq; oblonga, occiput sinciputq; cōpressa deposcit, humanæ vitæ inutilis, aut (ut Fabij Quintilianī verbo utar) impossibilis iudicata est. Quī enim fieri potest, ut conceptacula illa tria, sine quibus homo esse nequeat, cerebrum, quod intra craneū continetur, sub huiusmodi figura concluderet, aut distingueret? Craneum est extrā quidem leve, & politum: intrā autem, sicut cætera ossa, scabrosum, & asperum: ea nimirum ratione, ut membranam supremam, quæ cerebrum uelat, & inuoluit, suspendat, ne duritiæ eius illud cōprimat.

Cranei figuræ indecetes quæ.

primat. Verumenimuerò in ceteris ossi-
 bus, nō ista de causa, eminentia illa ossi-
 culorū cōperitur. Nā subest ratio alia,
 ut medulla, quæ intra abditos & cauer-
 nosos sinus eius suscipitur, ex huiusmo-
 di asperitate pertinacius hereat, ipsūq;
 os confoueat. Foramina habet duo
 sub ambobus cilijs, loca oculorum, ad
 quæ utiliter accurrunt nerui lucis mini-
 stri. duo, quò nerui odoratu famulan-
 tes, pro utraq; nare prorumpunt. duo
 in temporibus, non sine ratione ner-
 uos auditioni obsequentes recipiētia.
 Foramen aliud è posteriore capitis par-
 te erumpit, quo de spina medulla egre-
 ditur. Alia etiā habet ora imum os, ue-
 lut illud, unde neruus gustatus mini-
 ster exit: aut illud, unde dimittitur uul-
 uæ neruus tactionis, siue tu maui, ta-
 ctilis: aut illud, unde destillationes, &
 omnia fluxionum genera, quæ rheu-
 mata Græci uocant, sese demolun-
 tur. Paulo infra oculos uisuntur can-
 tibus immobiles, præterquam crocodi-
 lo,

Cranci fora-
 mina.

lo, superiores mala: post has, inferiores. *Mala.*
 res, quas solas inter capitis ossa, iunctio
 nodatilis, ut moueri queant, mira arte
 committit. Quod autē iuxta est inferio-
 rem malam, in acumen eminens, men-
 tū dicitur: quod soli homini inesse cre- *Mentum.*
 ditur, & similiter mala.

DENTES, quamuis mea qui-
 dem sententia nomen ossis nulla ratio-
 ne sibi uēdicent, propterea quod ij fer-
 me neruis adherescentes sentiunt, ossa
 uerò nullo sensu prædita sunt, ut locu-
 pletissimus testis est Galenus, qui cum
 errare mehercle malo (tu quāti faciam
 eum, & quātopere admirer, scis) quā-
 cum certis quibusdā Arabibus ac bar-
 baris hominibus uera sentire: eorū ta-
 men, iuxta uulgatiorem sententiam, in-
 quisitio, hoc loco non fuisset iniucun-
 da, nec incommoda, nisi mecū statuif-
 sem in hisce Commentariolis à contro-
 uersijs & difficilimis quæstionibus ab-
 stinere, quas in aliud tēpus magis ido-
 neum distuli, & in uolumen summis la-
 boribus

Dens quid
boribus studioq; diligenti ab hinc pau-
cis mensibus conscriptum reieci. Dens
generaliter id omne appellatur, à quo
aliquid teneri, uel extrahi potest. Vnde
Virgilius sexto Æneidos,

Tum dente tenaci Anchora fundabat naues.

Dentiū usus
Dentes uerò hic sunt, quibus in
ore constructis, manditur, extenua-
tur, & molitur cibus. Eos, tametsi Ho-
merus ad compescendam garrulitatem
homini datos, illo uersu indicauit,

Ποσειδὸν σὲ ἐπὶ φύγῃ ἐκὼ δολύρω.

quē crebrò usurpat, & repetendo nos
planè admonet, à Natura linguam ual-
lo dētium cinctam esse, & septo labio-
rum circūductam (cum ipsa aures alio-
qui patulas dederit) ut parce loquamur
quæ audiuius: nihilominus credide-
rim ego, ea factos occasione, ut cibum
conficerent, stomachoq; præpararent.
Accessit ad hoc, oris pulchritudo, & ue-
nustas quædã. Quàm enim turpe esset,
hominem edentulū uiuere, cuiusmodi
Pherecratem poëtam fuisse, memorie
pro

prodūt (is namq; nullum prorsus dentem habuit) animaduertas licet, in quibus conciderint aut senectā, aut uī perniciosi morbi. Non mediocris etiam est eorum usus, ad uocis explanationem.

Dentes cūctis animalibus communes sunt, præter uolucres, è quibus uespertilio solus dentescere traditur. Dentes aut sunt ferrati, ut serpentibus, piscibus, et canibus: aut cōtinui, ut homini, equo, & simig; aut exerti (ut cetera animalia taceam) ut apro, & elephāto. De continuis, nobis est dicendum, qui hominibus conueniunt. Singuli duos & tricenos dentes plerunq; habemus: rarius octonos et uicenos, aut tricenos dūtaxat. Quatuor infra, supraq; qui primores uocantē, anterius proferimus: caninos utrinq; duos, ut escas paulo duriores diuideremus. Maxillares postea ab utroq; latere quaterni, quini uenati sunt. intimi autem, qui genuini uocantur, in extrema gingiua homini gignuntur nouissimi, sæpius circiter uice

*Dentium di
scrimina.*

Numerus.

Nomina.

b simum

simum annū, quos nullū animal com-
mutat, ceteros autem homo reponit.
Sed leo canis que appellatos caninos
amittit, & instaurat: conuulsi utcuq;
homini nunquam renascuntur. Dēus

*Dentis euul-
sio.*

autem euulsionem (ut obiter istud te
admoneam) Aesculapium primū exco-
gitasse, & adinuenisse, Cicero tradit.
suis semper immutabiles sua spōte,
multi commemorant: boues bis decute
re, bisq; redimere. Cūctis præ senio ru-
bore conficiuntur, præter senescentem
equū, cui albescit perpetuò ea dentium
structura compagoq;. Equidem, quia
mentio est de dentibus, & nihil scitu di-
gnum, studijsq; tuis commodum celare
te cupio, pro meo iure illud adiunxe-
rim, sæpissime à ueteribus historicis tra-
di, aliquos fuisse dentatos plus minus.

Dentati

Memini quidem me legere, Timarchū
Mestoris Cyprii filiū, duplicem habuif
se dentiu ordinem, Herculem uerò tri-
plicem. Direptinam etiam Mithrida-
tis filiam, utrinq; gemino dentium se-
pto

DE HV. HISTORIA LIB. I. 19

pto deformatam esse. Euripheum item
Cyreneum, & filium Prusiæ Bythinio
rum regis, habuisse in superiore maxil
la unum modò os pro dētibus. id cum
rarissime fiat, inter miracula naturæ, iu
re recenseri credo. quorum certa ratio
utrū reddi & explicari possit, uiderint
ipsi, qui rerum cognitione doctrinæq;
delectantur, atq; de sua uī ac sapientia
soli penè omnia profitentur. Ego sanè
uix adduci possum, ut mihi persuadeā,
ea omnia quæ sunt supra captum hu
manum, referri posse in causas natura
les. Multa nobiscum de his cogitamus,
& commentamur quàm sæpissime, at
que certa rataq; haberi uolumus, quæ
temporis progressu, nescio quo malo
fato splendida cōmentitia, & quasi ina
niā quædā insomnia esse deprehendū
tur. Si ergo ignorantur posita ante pe
des, nihil erat profecō, cur Physicorū
nostrorum quidam, tantopere cœli pla
gas scrutarentur. Sed ne deriuem in me
odium, ueritatis defendendæ ergò, lon
gus

b 2 gius

Spondyli.

gius oratione nequaquam prouchar.
 quinimo de dentibus cū illa dicta com-
 pendio sint, transibo ad spōdylos, qui
 spinam longo spacio porrectam consti-
 tuunt. Dicamus iterum oportet, Cra-
 neum foramen habere, quod iuxta gu-
 lam esse uidemus. Ex hoc itaq; lōgis in-
 teruallis delabitur medulla quædā, per
 humeros, dorsum, lumbosq; concame-
 ratim spōdyliis munita triplicibus: quo-
 rum graciles septeni, sunt caui duplici-
 ter læua dextraq; , ut nerui huc illuc ue-
 pertenderent, his quidem ceruix coale-
 scit (nihil em̄ refert, an ceruicē collū m-
 ue appellemus) quibus subsunt duo &
 deni grādiusculi, qui subinde costas pe-
 ctoris ē regione cōferūt, septēq; ossibus
 thoracis, quod in mediā parte pecto-
 ris cōpressa, interiectis cartilaginibus
 coit, quinos etiam breuiusculos attol-
 lunt. Rursus autem sunt quinæ uerte-
 bræ (an spondylos nominare malis,
 non multum laboro) quas ilia suppri-
 munt, atq; ita quatuor & uiginti spon-
 dyli

dyli enumerantur. Quod si plures pau-
 ciores ue reperiānt, sicut capita uitiatae
 figure, que fastigiato sunt uertice, præ-
 ternaturā sunt. Horū ergò compago,
 & contextus omnis, in ceruicē, siue col-
 lum, dorsum, lūbos diuiditur. Ceruix
 capiti annectit, huic deinde dorsum:
 cui par inest, que et pectori, longitudo.
 hāc sanè totam partē, scientiarū omnīū
 parens Homerus, eo breui hemistichio
 perstrinxit,

Spondylo-
 rum conte-
 xtus.

Καὶ σὺν ἀποῦ μετὰ φέρων ἐν λόγῳ πῆξε.

Quod subest reliquū, lumbi appellan-
 tur. quorum pars ultima sacro, latoue
 (ut nonnullis placet) osse finitur. porro
 id ipsum os, sacrum dici ea ratione pu-
 tatur, quia partus tēpore, diuinitus ape-
 riri aiunt diligentes authores, educioq;
 foetu solidescere, occulto naturæ artifi-
 cio. aut sacram nūcupationem habuif-
 se, quoniam Dijs offerri soletet: ex quo
 dixit Menander, οἱ δὲ τὸ ὄσφυν ἀνεραυ δὴ
 σαῖτες. aut (quod mihi fit uerisimilius)
 quoniā Græci ueteres, quicquid ingēs

Lumbi.

Os sacrum.

Sacri appel-
latio.

ac præclarum haberi uolebant, sacrum
uocare consueuerunt. nam *ἱερόν θαλάσ-*
σαν, latū mare: *ἱερόν ἰλίου*, amplū Ilium;
ἱερόν *ἱερόν μὲν* Ἐλευθέρου, sacrā uim Alcinoi,
quā sapissime tuus Homerus, at que
idem noster, appellat. In eandem sen-
tentia iuit Plutarchus Cheroneus, scri-
ptor mea quidem sententia ualde diser-
tus, sed parum eloquēs. Testatur enim
in libello, qui inscribitur, Vtrum in ter-
restribus scilicet, an aquatilibus brutis
insit maior prudentia, *ἱερόν*, quod dein-
de Græcis sacrū significauit, antiquo-
ribus grande significasse, eaq̄ uocis hu-
ius æstimatione *ἱερόν ἰχθύου* ab Homero
nominari, & sacrum hoc os, in antiqua
medicina & Anatome, & ab omnibus
comitalem morbum, sacrū, quod gran-
dia essent, nominata fuisse. Quam-
obrem sacramento ausim contendere,
Virgilium Homeri studiosissimum &
amanatissimum, Mortalium pectora
cogi sacra fame auri, dixisse, hoc est ma-
gna cupiditate auri coacta, sceleribus
ple-

Virgilij lo-
cus.

plerunque obstringi, & in uetum ne-
phas prouere. quanquam scio à Ser-
uio Grammatico id sacrum dici, quod
est execrabile. cuius sententiæ Bu-
dæus libenter subscribit, ac tota ferme
interpretum turba. Mihi tamē placet,
eum in modum, quem protuli, Virgi-
lium interpretari. Suum cuique est iudi-
cium: & quot capita, tot hominum sen-
tentiæ sunt. Agē uerò cursum oratio-
nis eò reuocemus, unde deflexit.

Hoc ipsum itaq; os sacrum, ex tribus
particulis, siue tu magis probas, qua-
tuor, tanquam ex peculiaribus qui-
busdam uertebis, quæ quidem infra
renes collocantur, constructum est.
has postremo consequuntur totidem
aliæ uertebæ, unde os aliud natura
conformauit, quod Coccyx nomina-
tur à Galeno, Cauda ab alijs, à non-
nullis ὀστροπύγιον. quod nomen magis
auibus conuenit. latinū certè uerbum,
& proprium, reperiri uix posse credo.
Spondylos autem his potissimum de

Coccyx.

Cauda.

ὀστροπύ-
γιον.

Spondylosū

ratio.

b 4 causis

§4 BASSIANI LANDI

caulis homini tributos asseuerauerim, tum fundandi corporis gratia, completendiq̄, tum spinæ medullaris continendæ, unde maxima sensus portio nobis est. Vt em̄ nauigij fundus lignis ædificatus, & ad amussim̄ intextus, pro ram & puppim̄ cæterasq̄ partes corroborat: ita mediussidius uniuersa corporis compago, ad spondylos adnixa, ualide coherescit, nullaq̄ dehiscit in parte. Si unico & perpetuo osse coaluisset, pro tot spōdyliis, minus quidē periculis obiectaretur extrinsecus intentis, sed motus commoditas interdicta fuisset. Iccirco intelligens sapiensq̄ natura, in actionis usum & officium toto peiore incubuit, ut artus tam mirabiles & diuini, quos molitur & conficit, arcus instar, cū dorso uerti ac deflecti possent. Nec etiam, si dorsum ex tribus aut quatuor ossibus, ut tibiæ, ut manus, ad sese mouendas commodæ, efformatum esset, id motionis genus flexæ, fractæq̄, & in curuum ascendenti, imitari potuisset,

tuisset. Sed antequam ad ea uenio, quæ
 sese dicenda offerūt, humerorum, bra-
 chij, manusq; ossa: hic in trāsitu te scire
 uolo, id esse os femori familiare, quod
 (à nobis interim uocetur os pubis, aut
 pectinis) uesicā, uterū rectumq; intesti-
 nū ab occurrentibus, sinu suo coërcet.
 Illud quoq; nobis sumemus, scapulas,
 humeros, et spatulas unius rei nomina
 esse. eaq; bina sunt: singulum læua, de-
 xtraq; habent. porrò humeri os omniū
 latissimum (femur semper excipio) esse
 cernitur, ne pectoris musculos præpe-
 diat, quin adiuuet potius, atq; eos, uelu-
 ti amplissimæ quoddam genus arma-
 ture, muniat. idq; utrinq; supra infraq;
 alligatū est. à Græcis ὀμοπλάτης, & ὀμοπλάτης
 dicitur. Summa eius pars grandiuscu-
 lum habet caput. in eo iuxta anteriore
 partem sinus quidam est, qui totum ip-
 sum caput in duo ueluti tubercula diui-
 dit. Sinu humeri miro naturæ artificio
 insertatur brachium, quam ex Latinis
 quidam ulnam dixerunt. Inde ad cubi-

Os pubis.

Scapula.

Humeri.

Spatula.

Humeri os.

b s tum

vllm.

Cubitus. tum extenditur, ubi est flexio, ut cōmo
dius iungantur amplexus, et omnibus

Arundines. ulnis, quod nobis charum est, id faci-
lius excipiat. Postea infra cubitū ap-
parent ossa, arundines appellata, siue
Focilia. ut uulgus medicorum loquitur, focilia:
ex quibus bina singule manus supra se
parili sede suspendūt, quorum unum

πῆχυς πῆχυς, hoc est inferior cubitus nuncu-
patur, in glabra residens parte. in hanc
partem leue uulnus Achillē accepisse,
ab Asteropeo Pelegonis filio, testatur
Homerus,

Τῷ δ' ἐπὶ βραχίονι πῆχυι ὑπὸ γράβησιν Βαλὴ
Δεξιτέρῃσιν, σὺν δ' αἵματι λαίανει φῆς. (χρῆστος
κερκίς.) Alterum autem κερκίς, superior cu-
bitus, siue magis tibi probatur, radius.

Radius. Infernus cubitus paulo longior super-
no est, partē fortitus setosam: in cuius

Carpus. extremo facta fouea, καρπὸν, id est bra-
chiale os comprehendit: atq; infra am-
bo in cubiti flexū nodantur. Post arun-

Malleoli. dines, siue malleolos, disparia octo cō-
Volæ ossa. parent ossa, quibus manus uola, dupli-
ci

ci ordine (sic loquar) seriatim dispositis coalescit. Visa tamen est uola in dissectione furacis uiri, quam meis oculis conspexi, semel atq; iterum, cum no- uem ossiculis, quasi natura presaga ma- li, hominem ad furta praeuenerit.

Subeunt postea quatuor ossa, eam par- tem à Græcis quidem μετακάρπιου, à no- stris uerò medicis manus peccien dictā, adnectentia. is peccien ex re nomen ha- bens, nodoso coitu, simillimoq; nexu in quatuor digitos exit. Quorum qui minimus est, auriscalpus eatenus à no- bis dicatur, donec nomen decentius ue- stigauerimus. Alius grādusculus eum sequitur, quem plurimi annularē, uel medicinalem dixere. annularis inde no- minari (credo) coeptus est, quòd uete- res Græci annulū haberēt in digito si- nistræ manus, qui mínimo proximus est. Romanos deinde homines aiūt sic plerunq; annulis usos, propterea quòd dissectis apertisq; corporib. humanis, repertum est, neruorum quendam te- nuissimum

μετακάρπιου.

Digiti, eo- rumq; no- mina.

Auriscalpus Annularis.

nuissimum ab eo uno digito, cuius nūc fit mentio, ad cor hominis pertinere. ic circo haud ab re uisum fuit, eum potissimum digitū tali honore dignari, qui continens, & quasi connexus esse cum principatu cordis uideretur. Proxime

Medius. accurrit medius digitus, ceteros longitudine omnino excellens: qui alio nomine dictus est uerpus, à uerrendo potice: & ob id forte impudicus & infamis uocatur à Poëtis, cum enim is porrigebatur, signū erat derisionis, & contumeliæ. Martialis:

Ostendit digitum, sed impudicum,

Alconti, Dasioq; Symachog;. Idē lib. 2

Et digitū porrigito mediū. Iuuenalis,

— Ipse minaci

Præberet laqueū, mediūq; ostēderet unguē.

Persius, — Frontem, atq; uda labella,

Infami digito, & lustralibus ante saluis

Expiat. —

Diogenes hospitibus uidere cupientibus Demosthenem, nō indice digito, sed medio porrecto, monstrauit: parum

rum

rum uirum innuens, & effœminatum. Idem quoque tum satis indicauit, porrectione mediij digiti, quidpiã ob-scœnum significari, cum dixit, in sanos haberi, qui medium porrigant digitũ, qui indicem non item. Mox super-

*Index.
Pollex.*

uenit Index, aliã salutaris à ueteribus dictus, medio digito paulo breuior. Demum è regione Pollex, ita nominatus, quod uí & dignitate polleat, inter cæteros quatuor (ut ait Aristoteles) cõ-

spiciendus attollitur: non enim minus quàm tota manus semper in officio est. Quare Athenienses sciuerunt, ut Aeginetis, qui classe ualebãt, pollices præ-

ciderentur: quippe qui cognoscebant, maiorem potestatem inesse in hoc digito, quàm in reliquis. Hoc loco te admonitum uolo, ueteres Romanos, ut ab alijs corporis partibus, sic à digitis quãdam loquendi formulas perbelle transtulisse. quemadmodum enim dicimus frontem corrugare, id est, molestè ferre: exporrigere frontem, id est hi-

*A' digitis,
loquedi for-
mule.*

la-

lascere: olfacere, id est resciscere: degustare, id est experiri: ita etiam, pollicem premere, pro favere: digitum tollere, fateri se uictum: digito caput scalpere, hoc est cogitare: digito coelum attingere, id est fœlicem esse: duobus digitis accipere, id est parce sumere: digitis crepare, aut digiti crepitu significare, id est superbe, & quodam fastu aliquid poscere. Alię sunt huiusmodi prope modum dicendi rationes & formę innumerabiles, quas tu ipse in commentarios tuę Philologię, diligenti studio de bonis scriptoribus colligens, referre cottidie soles: propterea, nisi paucas obiter, non attigi. Digtos sicut Mineruę consecrauit antiquitas, ita dicauit Iunoni brachia: unde Home rus ulnis candidis eam sępissime decorat. Neptuno pectus, renes Veneri, pedes Mercurio, frontem Genio, & singulos artus singulis dijs dedicauit, quod existimabat religionem quãdam illis inesse, & coli oportere, Sed de ritibus

Digiti Mineruę sacri, Iunoni brachia, &c.

bus & institutis ueterum, satis superq̄
diximus in nostris Epiphyli-
deamus igitur illò, unde digressi su-
mus.

Digitis omnibus commune
est, tribus ossiculis constare: quamuis
ex eis quidam breuiusculi, quidam lon-
giusculi esse probentur. Humeri
in eo nobis adsunt, quòd plurima (ut
iam præfati sumus) quæ occurrere pos-
sent impedimenta, arceant: simul &
os, quod brachiale nos antea appellau-
imus, nodo suspendant. Arundines
eapropter binæ fuerunt, ut unam su-
pinandi, alteram resupinandi brachij,
facultatem præberent. Vola illud
nobis ministrat, quod plicabiliorem
coniunctionem, quàm maxime neces-
sariam manui, reddit. Quàm uerò tota
manus sit utilis, illud indicio sit, quia ea
ab antiquis philosophis instrumētum
instrumentorum nuncupata sit. nam
cum homini pernecessarium sit modò
capescere, tangere, atrectare, contre-
ctare, modò repellere, modò tentare,
sibiq̄

*Basiani
Epiphyli-
des.*

*Manus utili-
tas.*

Pollicis si-
tus.

sibiq; quippiam fabricare, id totum officiosa manus præstat. Pollicis autem sedes commodior est, quàm si in medio manus foret. nam cum magnum quiddam, molle & lubricum prehensaremus ambabus manibus (ut plerunq; contingit) tunc impedimentum inde fieret in signe, neq; tam capaci sinu illud tolleremus. Non item eodem tramite gregatim, cum cæteris digitis concretus est pollex. ea namq; ratione nihil aut comprehendere, aut retinere nostrarum esset virium. Neq; postremum eiusdem magnitudinis omnes esse, Galenus ille Pergamenus prudentissimè (ut cuncta) solerti ratione perquisiuit et edocuit. nam proposito nobis termino magnitudinis rerum capiendarum ultro citroq; minutissima quæq; detrahimus duobus digitis, pollice, indiceq; perinde atq; iunctis uolscelis: grandiuscula, eisdem appposito simul medio digito tollimus: maiuscula, etiam addito annulari capescimus. ad maxima demum auriscal.

scalpus, cæteris uim digitis confert.

Manus in plures digitos distributio
ob eam causam facta putatur, ut cuius-
cunq; figuræ, modi, moles circumpre-
hendi possset. ita enim fit, ut orbes, qua-

*Manus in
plures digi-
tos distribu-
tio.*

dro, triangulos, cæteraq; id genus, ca-
paci manu rapere, sufferre, attollere, cir-
cumferre, deicere, cõtortuereq;, quo
quò uersus possit homo. Ideoq; artifi-
ciosa, & planè artifex Natura, non cõ-
cedit homini senos digitos, nisi prodi-
giose quandoq; iocetur nobiscum. ut
in liberis Caij Horatij contigisse me-

Sedigiti.

moratur: ob idq; ipsum ambæ sunt Se-
digitæ nominatæ, Volcatiumq; uatem
egregium Sedigitum appellatum legi-

mus. Rursus initio sumpto, dicere
tentemus, os illud quod in inguinibus
ostenditur, spondylos omnes supra se
ferre, & paulo post caueam facere, qua
os coxæ, Crus dictum, miræ magnitu-
dinis, ceterorum ualentissimum com-
prehendit. quod gibbum cõstituit Na-
tura, accubationis, uel selsionis gratia:

Os coxæ.

c quæ

quæ soli, inter cetera animalia, homini concessa dicitur. Magnam istud os partem medullæ intra penitus infundit, qua posset affatim recreari, allata occasione laborum, quos debet sustinere maximos. Quod nisi animaduertisset optima & præstantissima Natura, in uehementissimâ nimirum cecidissent siccitatem. Istud coxæ os quoties uertebra egreditur, crus contabescit, ac penè intermoritur, occlusionem uenarum facta, quod difficillime ad locum priorè reuocatur. Infra subsident duo ossa, unum ponè, alterum antè: hoc crus, illud tibia nuncupatur. unū talo coherens, præter modum intumescit, cum supra gracile sit. aliud contra sese socio omnino respondet, taloque ipsi sese applicat: qui etiam asino Indico, uni solipedum, concessus est. Inferna hæc ossa, superiori, os quod patella, ab alijs palmula, à nostratibus mola nuncupatur, firmissime adiungit, cohibetque. Ad hæc superuenit os quadrangulam figuram referens,

Medullæ
usus.

Crus.

Tibia.

Talus.

Patella.

rēs, ut telluri planè defigatur. hæc enim
 stationi firmissimæ congruentissima
 est figura. Deinde monstratur os, quod
 ad cymbæ similitudinē *σναφωδ* *σναφω* dicitur *σναφω*
 tur. Mox *ταγοός*, quæ vulgò raseta pedis *σναφω*
 appellatur, quæ quidem usq; ad eò ab ea *σναφω*
 quæ est in manu differt, ut ista ex qui-
 nis ossibus constet, illa ex quaternis,
 quemadmodū supra docuimus. quod
 inde fit, quia pollex pedis eadem regio-
 ne cum ceteris digitis comparuit, quod
 ibi esset sistendi in lignis necessitas, nō
 capescendi. atq; ideo uni ex ossiculis ra-
 setæ pedis, supra ea quæ in manu sunt,
 una eademq; planicie astringitur. Pol- *Pollex*
 lex pedis binis ossibus componitur. *pedis.*
 Pollicem autem in pede dextro (ut obi-
 ter id etiam attingamus) fuisse Pyrrhi
 regis commemoratur, cuius tactu lieno
 si curabantur. Digitorum uerò pedis
 nomina his, qui manus sunt, sine discri-
 mine respondent.

T A M E T S I hominum genus à se
 cornua abdicauit, fortassis operæ fuerit

De cornibus.

precium hoc loco quippiam dicere. Cornuum materiam admodum esse terream, eo deprehenditur, quod ijs duntaxat constant animalibus, quæ terream molem maxime participant, grandioraq; sunt, quo pauciores habent pilos: si mul quod iure intellecta cornua, quadrupedibus solis concessa sunt. a quadrupedibus namq;, & uolatilibus, non recte dixeris cornua: aut enim cornicula, ut phasianæ, parrae, præterea galeritæ, pavoni crinita arbuscula, fulicis cirros, draconum generi cristas. Cornua uarijs sunt distincta figuris. nam hæc in ramos panduntur, ut ceruorum & caprearum, sed caprearum minora: hæc in palmas digitosque effunduntur, ut *ματυκρωτων* simplicia, & directa: alia in cœlū, alia in terrā, ut Troglodytarū, propterea obliqua ceruice pascuntur. Adunca alia sunt, & anfractibus contorta: alia, ut arietum: alijs apices congruentiori nomine attolluntur. bina ferè cunctis sunt, paucis singula, ut rhinoc.

noceroti, & asino Indico. Nec credendum, connasci tantum primores dentes non habentibus, ut plurimi dixerunt, peruersa dictorum Aristotelis obseruatione. Nam quia Aristoteles dixit, cornuta magis animalia pilis carere, pilosiora autem in cornua minus, aut certe nihil armari, ut equis cōtigit, & leonibus, propterea rati sunt, sine dentibus animalia in cornua eos absumere, sed facile coarguuntur, parum attendentes ad id quod dicunt. Nam bonus Aristoteles ratione efficaci munitus est, isti nulla. Etsi enim uerum est illud, quia & pilis & cornibus est exitus, non tamen Aristoteli id uisum est, si illorum alteri non patēret exitus (uerbi gratia) si cornibus non foret locus, error esset, putare, quò minus pilosū sit animal, eò cornibus magis abundare: aut retrò commeare, si minus cornibus abundat, eò pilosius, si pilis obstructa foret ianua. Quod etiā si dederimus, nihilominus non consequitur, Non habet dentes,

Cornua
quibus nascantur.

cornua igitur habet: neque ex aduerso bel-
 le efficitur argumentatio, ut Dialectico
 notissimum est. Ceruarum autem natu-
 ra peruersam illam sententiam labefa-
 ctat, & explodit. nam neque dentes ha-
 bent, ut neque mares, nec tamen cornua.
 Nunc tempus est, paulisper egressi ut ad
 institutum opus regrediamur. — Cor-
 num ad multa usum ueniunt mortalibus,
 qui boream Barbari inhabitant, uro-
 rum cornibus bibunt. alij hastarum lo-
 co, praefixa cuspidem ferro his armantur.
 Nostrates ad multas delicias conferunt.
 ex Italis Regienses, uiri mehercle non ad
 omnia summa literarum studia solum
 nati, sed etiam a Deo ficti, ad quoduis
 opus ex auro uel argento uel ere forman-
 dum, & expoliendum, mira quadam
 arte, reserant in laminas quam mi-
 nutissimas, aut in truncos triquetrae
 figurae, unde modo pedites, duces,
 reges, equos, turres, bellissime eum
 ad usum effingunt, ut mortalium men-
 tes eo genere lusus oblectent, qui a
 lusu

*Cornuum
 usus.*

lusu ciuitatum antiquissimo, mea quidem sententia, ductus esse uideatur: modò currente rota in sphaeras precatorias, & figuras conglobatas rotundant. interdum crassiora cornua in pectines dentescunt, in foeminarum & puerorum usum: aut excauantur felicissimè, in uaria uascula, commodatum scribis, tum literatis uiris. tenuia interdum explicantur ad laternarum opus, atque ad alia quæ pernecessaria homini, & maximo usui fore ab eis existimantur. Ceruorum autem cornua caduca singulo uere, & decidua, ob eam fortassis rationem, quod ea ab cute eorum tantum emergunt, parum fixa, cum cornua cæterorum animalium osse sustententur. aut quod, cum extra prominentia sint, & nusquam in profundo abstrusa, soli ceruo contingit ut collabantur. Ex illis quod dextrum est, defodiunt, ut nisi quæsitum non inueniatur, atque (ut ait Aristoteles) nunquam inuen-

*Ceruorum
cornua.*

c 4 tum

40 BASSIANI LANDI
tum cōparuit adhuc . Atqui forte aues
scire , cur uere potissimum ceruis cor-
nua decidant . Equidem propterea id
esse opīnor , quia nec aestate conuenit ,
si cœlo aestuante humores exhalant , &
imminuuntur : nec autumno , si sicus
sit , nechyeme , nam quī fieri potest , si
humorem lentum , & glutinosum ex-
uberantem reddat . Ver autem huic com-
modissimum inuenimus , quia humor
non apprimē tenax eliquescit . Cornua
item ambo accensa , serpentes arcent ,
comitiales morbos , ictericiam , tormi-
na , excreatum sanguinis , & lumbrico-
rum minutam turbam peculiariter ab-
gunt : sed dextrum nobile magis est , &
præstantissimi medicamēti . Ceruo ex-
cisus testibus , cum nondum per ætatem
cornutus fuerit , ut est sine cornibus , ita
uiuīt . at uerò excisus cornigero , neque
increscunt , neque excidunt , sed ser-
uantur perpetuò eadem magnitudi-
ne . Cur autem ea in ramos surgant us-
que ad sex annos , trimis quidem bif-
dos ,

dos, quadrimis uerò trifidos, illud in
 causa esse reor, quia animal sit maxi-
 me abundans eo succo, qui cornibus
 conuenit. is est atra bilis: quippe cuius
 caro bilem atram, maximam sui par-
 tem sibi uendicet. quartanam enim
 febrem suapte natura commouet,
 quæ rarò occupat corpus. Alijs porro
 trium februm generibus homo uexa-
 tur, & torquetur. Ideo que comper-
 tum usi authores produnt, degu-
 stantes mane carnes eius, non sentire
 febres. Sanè ceruis uitam longã esse,
 quanquam uidetur esse præter institu-
 tum præsens, te commonere, non ta-
 men putauì ingratum fore, si hoc ip-
 sum, quia memini de ceruis, etiã ad-
 iungerem: in confesso esse, centum an-
 nos amplius uiuere. quos cornibus
 uiuaciores esse, Hesiodus scribit, uarias
 animalium ætates sic complectens.

*Ceruium
 uiuacitas.*

Ἐννέα τὴν ζῶσιν γενεὰς λακέρυζα κορώνη
 ἄνδρῶν ἠβώντων, ἔλαφος δὲ π. τετρακό-
 ρων.

ε 5 Τρεῖς

Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κῆραξ γηράσκειται, αἰ-
τὰρ ὁ φοῖνιξ

Ἐννέα φῶς κῆρακας, δέκα δ' ἡμῖς τοὺς
φοίνικας

Νύμφαι ἐϋπλόκοις λούραι διὸς αἰγί-
χοιο.

Verfus hos uidetur interpretatus qui-
dam, quisquis fuerit. extat tamen car-
men inter reliquas Virgilij appēdices,
propterea non uerto : sed condonans
id meæ inertiae, interea alieno labore
per te fruar licet.

Ter binos, deciesq; nouē superexit in annos,
Iusta senescentum quos implet uita uirorum.

Hos nouies superat uiuendo garrula cornix.

Et quater egreditur cornicis sæcula ceruus.

Alipedem ceruum ter uincit coruus. at
illum

Multiplicat nouies phœnix, reparabilis ales.

Quam uos perpetuo decies præuertitis æuo
Nymphæ Hamadryades, quarum longissima
uita est.

Hi cohibent fines uiuacia fata animantum.

Cætera secreti nouit Deus arbiter aui.

Ean-

Eandem hęc sententiam Hesiodi, breuiter & feliciter (ut solet omnia) perstrinxit Plinius : Hesiodus , inueniens , cornici nouę nostras ætates attribuit , quadruplum eius ceruis , id triplicatum phœnici , etiamsi nonnullis autoribus hęc fabulosa uidentur , inter quos Aristoteles , qui arbitratur homine nullū aliud animal esse uiuacius , excepto uno elephanto . Ex his itaq; planē cognoscis , ceruum esse animal admodū uiuax , & hominem esse quā infelicissimum , quippe cui præ tot animātib; brutis , tam exiguum uitę suę curriculum circumscriptum sit . Quare moriens ille Philosophus , qui cornicibus longum ætatis cursum inuidisse traditur , quę natura negasset homini , uidetur mihi profectō deplorasse nostram calamitatem , & hanc breuem lucis usuram . Cum ergo ea sit humana conditio , ut uita sit breuis , & omnibus telis fortunę proposita , cursus uerō glorię sempiternus , est nimirum cur uelis colere

lere

lere eam cum uirtute, atq; in honestissimis (quod quidem nunc facis) literarū studijs traducere, ut posteris testeris te aliquando uixisse. Unguium & rostrorum, unguularum ue promiscua est satis natura. a cornuum ossiumq; soliditate parumper sua mollities declinat. Unguium materia est sanguis de uenarum riuulis perstillans, & non fumus aliquis, quo quidē pili coalescunt. Viuere itidem, sentire, & enutrirī, & crescere dicuntur à Galeno. nec ita crescere intelligas uolo, ut quæque eorum particula incrementum accipiat: sed è summa digitorum parte alteram propelli, ac alteram subnasci. Id autem patens rerum omnium communis Natura efficit, ut assidua scalptura ungues attriti, ac accisi reparari possent. Sunt qui alimento gigni quidē fateantur, at sensum illis penitus adimant. Quorum sententiā passim Galenus in suis commentarijs coarguit, & planissimè explodit. Ad extrema unguium quam

*Unguium,
rostrorum,
ungularum
ratio.*

quàm arteriæ propagantur, nolo tamen credas, ipsos æque peruadere, at certas corporis partes subire & occupare solent. Non est sanè locus hic de unguibus populari (ut aiunt) trutinâ examinandus, & pertractandus, siquidem aliquos non obscuri nominis hoc tempore medicos in cæcos errores duxit, atq; adeò inter ueteres dissidia & summas dissensiones comouit. Plato enim, ille non intelligendi solum, sed etiam dicendi grauissimus author, & magister, ungues propterea naturam digitis hominum adiecisse putat, quia alijs item animalibus dederit. At uerò non multo post aliam causam commentus est, in rebus uel inueniendis uel iudicandis acerrimus philosophorum Aristoteles. quarto is namq; libro de partibus animalium, scriptum reliquit, brutis quidem tributos esse ungues eum ad usum, *Vnguium* ut commodius præhendant, & præ*usus.* dam arripiant: homini uerò præsidij causa, quo melius summos digitos tueatur.

46 BASSIANI LANDI
tur. Atqui istud Galeno non persua-
sit, cui iure omnes multum tribuunt, ut
unus excipiatur Hippocrates, præte-
rea nemo. nam is cum in commentarijs
de Usu partium, tum aliàs sepe tradit, un-
gues ad hoc usuuenerit, ut melius digiti
præhendant. propterea neq; plus iusto
molles, neq; duros concreuisse, quasi
eum in modum conformati, ad suum
officium faciendum futuri essent aptis-
simi. cum itaq; nec frigus arcere, nec ab
æstu digitos defendere, nemo homo,
uel stupidus, non sentiat, probabiliorẽ
esse opinionem Galeni quàm Aristote-
lis iudico. Non desunt etiam qui obser-
uauerint quàm diligentissimè, ipsos un-
gues prolixius augeri senio, quia incre-
mentum præcipuum ea sumunt a ta-
te, qua uiget & redundat is humor, cui
ortum ferunt acceptum. Cuiuscunq; mo-
di res habeat, nihil moror: ad alia tran-
seundum est. Ungues & rostra Na-
tura dedit, tum ad tuitionem sui, tum
in locum laborum & dentium: his qui
dem

*Vnguium
incrementa.*

DE HV. HISTORIA LIB. I. 47

dem cum aduncitate & duritie, bestio-
 larum capturae congruentia: his sine a-
 dūcitate, quibus captus ille rapax neces-
 sarius non sit: sunt autem rostra arcua,
 quia caput ipsum paruum sit. Vngu-
 lam mulae ad seruandum uenenum sty-
 gis aquae solam sufficere, traditur, cum
 omnem aliam materiam sine discrimi-
 ne perrodatur. Quod in uim eius manife-
 stam referri nequit, neque enim, quia fri-
 gida: quia marmor, & multa frigidiora
 non sunt eiusdem facultatis. neque quia
 sicca, dura, aut spissa: quia ea siccus, du-
 rius ue est ferrum, ac spissius, quod il-
 lud de se prestare nequit. Vngulae alijs
 indiscretae sunt, alijs bifidae, alijs trifi-
 dae, alijs multifidae, pro cuiusque commo-
 ditate. Neque in eadem serie, quibus mul-
 ti sunt ungues, collocantur. plerisque
 enim qui in mucronem acuitur, procul
 à caeteris rigescit. De squammis ni-
 hil est dicendum, nisi quod & piscibus
 & serpentibus eae communes sunt. De
 ossibus sisaminis, quia minutissima
 sunt,

Mula un-
gula.

Vngularū
diuersitas.

Squammæ.

funt, nulliusq; fermè momenti, iccirco sermonem inducere hoc loco abstinuimus. Scire tamè oportet, facta ea à Natura, replendorum articulorum gratia, ne ossa inani coitione omnino conferrentur. Ac uerò de osse, quo se lingua fulcit, & sustentat, illud tantum dixisse sat sit: figuram ei triquetram esse inditam, cuius cuspis occipitium respicit, basis os, ut lingua illo planè innitatur, firmeq; cohereat. De osse autem cordis dicamus, in equi bouisq; cordereperiri. Hominum etiam corda non carere ouè, ad binasq; drachmas singulis annis, ad quinquagesimum annum accedere, ab eo detrahi tantūdem. ideoq; ultra centum annos homini uitam non concessere Ægyptij. Atq; hunc in modum de ossibus, maxima hominis parte (qua coniectura potuimus) summam conscripsimus. Tempus iam est, ut ad cætera nos aggrediamur, à medulla hunc in modum exorsi.

MEDVLLAM partem esse dico
ma

Os, lingua
fulcimen.

Os cordis.

magis terream, ossibus cauis penitus *Medullas*
 receptam, ea quidem ratione, ut nu- *terra.*
 triatur os ipsum, quod substantiæ fuit
 firmissimæ. Sanè terream esse, ea ducor
 coniectura, quia sit fomentum ossis, at
 que rerum princeps Natura præcipue
 seligat pro quouis nutriēdo, quod ma-
 ximè idoneum sit, nisi usu pernecessa-
 rio membris præpediatur. Non eam ta-
 mē uolo terream adedè esse, quin etiam
 caliditate participet, & succo: quippe
 quæ durities deponat plurimas, & cale-
 faciat, circumposita extrinsecus. perin-
 deq; est, atq; de coriandro, & cæpe: sed
 illud exiguum est, præterq; substātiā
 eius adueniens. Nam plurimæ medul-
 læ, siccæ sunt, & frigidæ, ut eorum ani-
 malium quæ adipe carent. seu os enim
 sunt cūctis cornigeris, pingēue gignē-
 tibus. adeps namq; eas remollit. quare
 congruentius ossi cohærent, fouentq;.
 Quod nisi solers natura fecisset, in ue-
 hemētissimam collaberetur siccitatem
 ossis substantia: quippe quæ sustineat
 d cor-

corporis pregrauem molē, motusq̄ cita-
 tos artuum excipiat, & assiduos. At-
 que quærat hic quispiam, cur multorū
 animalium ossibus medulla nulla: uti
 urforum. Digna quidē dubitatio, quæ
 pudendum errorem quorundam litera-
 torum & grammaticarum coarguat.
 quos ego audiui semel atq̄ iterum, in
 frequenti auditorio, de loco superiori
 pronunciantes, & narrantes auditori-
 bus suis, Achillem medulla collecta ex
 ossibus urforum comminutis, à Chiro,
 ne medico nutritum ac educatū fuisse:
 indeq̄ nomen habuisse, quasi dictus sit
 Achilles *παρα τὸ μὴ δίγειν χέλεσι θηλῆς.*
ἄλλως γὰρ ὁ μετέχει γωλακτος, ἀλλὰ τὸ τ' ἀρ-
κτῆν μυελῶ. Idem quoque affirmabant,
 se habere authores Græcos, quos se-
 querentur, nomina tamen eorum non
 edebant. Sed ego arbitror, si quem au-
 thorem Græcum sectentur, non alium
 sectari, quàm illum qui scholia in Ho-
 meri Iliada conscripsit. At isti non ani-
 maduertunt, alterum nominis Achillem

*Medulla
 cur anima-
 lia quedam
 careant.*

*Achillis e-
 tymon.*

etymon ab ipso (si ipse modò est) expli-
cari, atque magis tacite probari. Inquit
enim dictum esse, *ἴσα τ' ἄχθ', τὸτ' ὄβι λυ*
πλω ἐπ' ἄνεγκ' αἰ τοῖς ἰλιόσι. ad quod Ho-
merus principio suæ poësis alluisse mi-
hi uidetur, sic exorsus,

μῶν ἄειδε διὰ πηλῆάδεω ἀχιλῆῳ
δ' ἰομῶνι, ἢ μύρι' ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε.

id est, τὰ μύρι' ἀχαια. Nihil mirandum
est, huiusmodi genus hominum ita fa-
cile labi, errare, falli, ac decipi, quan-
doquidem nullam disciplinam attin-
gant unquam, rudem que rerum co-
gnitionem tantum habeant, quan-
quam multo aere conductos se iactant,
et publicos professores appellitant. Sed
de istorum ineptijs alias, & loco ma-
gis idoneo: ad dubitationem redea-
mus.

Leones sanè quidem, *Leonum*
dum oisibus non expertes sunt medul-
ossa.
la, seu perpauca. dura enim sunt, a-
deo ut collisa ignem excutiant: reliqua
eorum ossa, solida omnino. Vrsis, ut
suprà dixi, medulla nulla. Id autem

d a cur

*Vrsi cur me-
dulla ca-
reant.*

cur factum sit, nec Plinius quidem,
quod sciam, causam attulit. Quæstio
tamen in eum soluitur modum, Vr-
sorum genus, & leonum, ex toto du-
rum, ideoque fortissimum. quare &
eorum ossa, quæ difficillime fluunt, re-
soluunturque, non excauata sunt: sineque
grandi reparatione indigere firmitu-
dine eorum. Medulla in iuuenta rubes-
cit, quippe quæ calore intus aestuante &
adurere duret, ac propterea rubeat.
præ senectâ, amisso rubore pallefcit: ut
ei adsimiletur ætati, quæ innato calore
iam exhausto, humoribus albidis, quæ
φλέγματα nominantur, maxime abun-
dat. Plurimi inter medullas adnume-
rant cerebrum, liuescentemque illum spi-
neum truncum, qui à capite per cervi-
cem, armos, & renes descendens, in po-
dicem desinit. Verum dicere nequeo,
quàm hæc leuis & inepta est sententia.
nā assentiri omnino necesse est, medul-
lam omnem ossis reficiendi causa factam:
cerebrum autem, cum trunco illo à se

*Medulle ra-
tio.*

or-

orto, nullo pacto offis gratia concessū.
 Nam quid indignius, quàm cerebrum
 tantæ nobilitatis, offi ministrare, & ea
 propter creatum asciscere? Ceterum ne
 plus quàm conveniat ad unguem om-
 nia rescemus, & (ut inquit ille) medul-
 litus nimis penetremus, cerebri, spi-
 neæq̃ illius columnæ *ἀνατομίας* subne-
 ctemus. Referunt enim medullam, ue-
 roq̃ simile est, à nonnullis cerebrū spi-
 namq̃ medullas dictas. quorum unus
 extitit Plato, quod medullæ quodam te-
 nus conditionem subeant. A cerebro
 itaq̃ orsi, eius naturam, conditionesq̃
 pro uiribus scribemus, mox ad spinam
 transibimus. Sic enim bellissimè decla-
 rabitur unumquodq̃. Cerebrum est

*Cerebri ac
 spinee eius
 columnæ ra-
 tio.*

Cerebrum.

d. 3 gra.

gratia. Huc à corde uenarū arteriarum,
que uis trāsmitti, à Philosophis dicitur.
Homini maximum, pro magnitudine
reliqua corporis, tributum esse, ait Ari-
storeles, aduersus cordis feruorem, qui
plurimus est, reprimendum, & irrigan-
dum. Tunc autem reprimi putat Aui-
cenna, ille Arabs, cum spiritus uitales
ad sese elatos cerebrum temperat, &
mutat in alios spiritus, quos animales
Medicorum uulgus appellant. Sed Ga-
lenus rudius & planius Aristotelem
interpretatur, atq; existimat de eius sen-
tentia, cordis æstum temperari & fran-
gi cerebri frigiditate, ob idq; unum tē-
peramentum non datum esse à natura
homini contendit. Verisimile enim est
tot meatus, sinus' ue circumductos, ad
multo plura usuenire, quàm ad refri-
gerationem duntaxat, quam medulla
grandis præstare nimirum potuisset.
Vastum autem creditur, quia homini
necessaria fuit magna copia spirituum,
qui in complexu cerebri gignuntur, &

& continentur. Exangue item est, & sine uenis, & arterijs. Ab eo proficiscitur somnus. nam cerebrum non habentia, perpetuò uigilant. Hic mens uiget, sensusq; commoditas. Cerebrum itaq; (ut missas faciã tot hominum opiniones) propter caput ipsum, primum quidem à natura factum esse censeo. Deinde uero, propter sentiendi facultatem, & illum apparatus, qui totus à cerebro proficiscitur. Sed proxime secundum caput, propter oculos, quorum præcipua est cura inter sensus omnes. quamuis multa sint animalia, caput habentia sine oculis, quales sunt talpæ, quas tamẽ cutanea quadam membranula obtegi non ignoramus. Cerebri moles uniuersa tribus specibus discreta est, prona, auersa, & mediã: in quibus sensus omnes, quos interiores dicimus, absolutiores regnãt. Anterior quidẽ sinus datus est, quòd præter alios usus, duos præcipuos præstat: primum sanẽ, ut aërem (totus enim in cor non illabitur) in se

d 4 admittit.

Cerebri
causa.

Cerebri si-
nus.

admittat. quem dum ultrò citroq; accipit, & reddít, tantisper homo respirat: aut tūc sternutat, cum aër maior, quàm spiritu ductus est, impetu effluit. alterum autem, ut sanguis optimè cōficiatur, spiritu animali, qui per illos angustos anfractus diffunditur in uniuersum cerebrū. Hoc loco præter modum affecto, & estuante, dira phrenetide homo tentatur. rursus eodem algente nimium, pigro lethargo torpet. At si uentriculi simul, & cerebrū ipsum, obstruuntur, apoplexiã laborat, & attonitus stupet. Sin autem uentriculi duntaxat afficiantur, morbo comitiali corripitur. At uerò uitiata temperatura cerebri, modo melancholiã (inquit Hippocrates) fouet. Priore sinu, commentandi illa facultas substitit, ad quam formæ rerum, quæ sub sensum uenire possunt, tanquam ad iudicem communem con tendunt. Hanc alij sensum cōmunem, pleriq; phantasiã dixere. Paulo post tendenti in aduersum, occurrit sinus

me-

medius, sedes cogitationis, & iudicij. Hunc obiter sequitur, et postremo quædam lacuna, memoriæ & reminiscentiæ locus. Itaq; liquet, tripartitò diuidi sensus interiores, nec eos plures esse posse quàm tres. Ea ratione etiã adducor, quòd alicuius rei speciẽ tribus duntaxat modis comprehendimus. aut enim illã, non sine re obiecta, sensu exteriori percipimus: aut solã ipsam commentamur, sed loco, et tempore, et alijs circumstantijs definitam fingimus: aut nullo genere qualitatum circũscriptam cogitatione cõplectimur. has formas, sic uariè diuulsas, & separatas à rebus, quæ reciperet, custodiret ue memoria, ueluti thesaurus optimus, per necessaria homini fuit. Quare totidem sensus intimos constituere par fuit, et illos qui dem inter se distinctos, & abiunctos penitus, quot formę rerum comprehendendæ rationes sunt, quotq; uentriculi in cerebro deprehenduntur inter se distincti. Distingui autem, illud erit in-

*Memoria
usus.*

d s dt

dicio, quòd unus lædi potest, reliquis incolumibus, & integris. Periclitemur paulisper in his exemplis, quibus lucè rebus perobscuris, & in sola animi notatione depictis, Philosophi ac medicia ferre consueuerunt. Theophilus medicina artis peritus, cū graui morbo tentaretur, in angulis ædium occinētes suspicabatur adesse tibicines, cantoresq̄: qui sanè nusquam erant. Non multo post uerò, quàm conualuit, sana mente narrabat omnia, quæ in ægritudine, suspitione attigisset. Vnde medici coniectura adducebantur, cogitandi iudicandiq̄ uim & memoriam, modum & integritatem tenuisse, imaginatione tantum aberrante, & extra (quod aiunt) quadrum promota. Idem contigisse Acme, putidæ mœchæ, & nullius assis facientis olidum lupanar, testatur Catullus, poëta lepidissimus. propterea imaginofam, hoc est, falsis illufam imaginibus, appellat: & medicos conuocari suadet, qui mētis alienationem

Theophi-
lus.

Acme.

cū

curent, & sanitati restituant. Aiace furentem, & insanientem Orestem poetæ faciunt, quia imaginibus, non mente fallerentur. Ac uerò cogitationi & iudicio noxa afferri potest, cæteris superstitibus, quemadmodum memorabili cuiusdam exemplo cõfirmat Galenus. Romæ enim nescio quem olim ait morbo oppressum fuisse, qui oclusis aëdibus, de fenestris uasa transeuntibus ostendebat, sciscitans, an illideret. Verùm quia unumquenque suis appellabat nominibus, palàm sit, memoriam imaginationēq; minimè oblesas fuisse, iudicio uitiatò duntaxat: quoniã quid faciendum foret, parũ dispiciebat. Nam et postremò sciscitari perrexit, an puerũ precipitem ageret. annuentibusq; continuo deturbauit. Thucydides porrò scribit, pestilentia atrocius crassante, qui laborabant ex ea, tantam illis obrepisse omnium inscitiam, ut parètum, amicorum, & suimet obliuiscerentur.

Messalã Coruinũ morbi sequitia, sui no

mi

Aiace.

Orestes.

Galenus.

Thucydides.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

*mini obli-
uio. Franciscus
Barbarus.*

*Geor. Tra-
pezuntius.*

Thrasilaus

minis oblitū esse, tradit Plinius. Nōne Franciscum Barbarum, Hermolai amicū, Græcas literas, quarum prius erat doctissimus, in extrema senectā oblitum accepimus? quanquam is & dijudicandi, & commentandi facultate pollebat. Georgium quoque Trapezuntium, in eundem memoriæ morbum incidisse ferunt. Ea mediūsidius ægritudinis uis est, istiusmodi sensuum, ut homines ad insaniam planè adigat. Thrasilaum namque eò uesaniæ deuenisse legimus, ut Piræum ingredientiæ naues, suas arbitraretur: perinde abeūtes, remigrantesq; ingenti applausu excipiebat. si qua forte naufragium fecisset, nullo mœrore conficiebatur. Is tandem fratris cura, morbo liberatus, narrare solebat, nunquam se uixisse iucundius, quàm furoris tempore: quoniam aberat tristitia, & uoluptas sibi curis omnib. uacuo passim arridebat. Quid quæris? Galenus se expertum prodit, istam mentis perturbationem. Nam cum

DE HV. HISTORIA LIB. I. 61

cum per æstatem febris quateretur ardore, in cubili extâtes atro colore festucas cernere se opinabatur: uestes etiam floccorum plenas, quos uixdum summis digitis carpere & colligere occœperat, cum ex amicis, qui uisendi gratia illuc conuenerant, unus dixit, uidetisne hunc iam floccos cœuellentem, ac festucas legētem: tum animaduertisse se omnia, inquit, quæ dicerent, perinde quasi ratio cōstaret, sed in phrenitum delapsum se sentiebat. Mitto in saniam *Herculis filiorum.* Her-
culis filiorum. Mitto Præti filias. Præti filias.
to Præti filias furentes, Abderitas infanientes, Lysimacho imperate: & alios plerosq; quos recensere infinitum foret. Satis sit, luce clarius ostendisse istas tres animi facultates prorsus inter se dirimi, ac seiugari. Reuertor igitur ad illud, quo de agi cœptum est paulo supra. Anterior cerebri portio mollicula esse debuit, quia nerui, qui sensum præstant, inde prodeutes, molles sunt. plussculo

sculo tamen duriores sunt illi ipsi, qui ad oculos pertingunt, motionem allaturi, quoniam de membrana duriuscula ortum habent. Verum tamen posterior pars est solidiuscula, & quod nervi motus ministri sunt duri, & quod bene durefcit membrana, unde propagare se incipiunt: & quod, quo durius quippiam est, eo pertinacius seruat & custodit, quod semel est admissum. Sed utranque simul habere, mollitiam nimirum, & duritiem, difficile est, ne dicam fieri non posse. Nam sepius illud videmus, ut qui citò capaces sunt, ipsi præsertim infœcunde sint memorię: contraque, qui magna memoria pollent, vix admittere quicquam probantur. Curio pater tam nulla fuit memoria, ut olim totius causę sit in iudicio oblitus: attamen iudicio excelluit. Codrus Vreus nihil unquam suis auditoribus quicquam de superiori loco dixisse, nisi de scripto, traditur: at in iudicandis veterum, cum Græcorum, tum Latinorum scriptis, diuinum habuisse in.

Curio.

Codrus Vreus.

ingeniū commemoratur. Si qui tamen inueniantur, quibus natura utrunque dederit donum, foelices ipsos esse putō, & propius ad Deos accedere affirmo. qualem antiquitus extitisse Portiū Latronem ferunt, qui, quæ diciturus erat, ediscendi causa nunquam relegeret, edidicerat cum scribebat: dicebat ita, ut in nullo uerbo unquam memoria illū falleret. iubebat aliquem nominari ducem, statim illius gesta ad unguem memoriter recitabat, quasi iudicio diuino potius quàm humano præditus. Iulio quidē Cæsari, Hortensio, Themistocli, Carmidæ, omnes æternam memoriā concessere. at quis ingeniū, et mentis acie illis unquā ademit? Ioannem Picum Mirandulæ tyrannum, adeo memoria excelluisse accepimus, ut miraculo orbi terrarum extiterit. nam duo millia nominum recitata, statim, quo ordine erant dicta, referebat. ducentos uersus, ab ultimo exorsus, memoriter dicebat. Quis Pico uerò iudicium acrius &

Portius La
tro.

Memoria
exempla.

Io. Pico
Mirandula

cer.

certius tulit, de controuersis rebus tam diuinis quàm humanis, de quibus physici & theologi summopere solliciti fuerant. Quid Andreas Alciatus, iurisperitorum eloquentissimus, & eloquentium iurisperitissimus, quàm debet præsenti naturæ, & præpotenti rerūq; dominatori Deo, cuius benignitate nihil non tenaci memoria assequitur: & quod magnam admirationem facit, sic de iure consultus prudenter respondet, sic mirè leges interpretatur, & æquitate summa temperat, ut post homines natos fermè nulli, aut perpauci doctiores, acutiores, acriores in rebus uel inueniendis, uel iudicandis, Alciato fuerint. Dij eius ingenium fortunèt, & uitam quàm longissimè producant. nihil enim dubito, ipso superstitè, quin literę in plenum restituantur suo candori, quæ penè neglectæ hæcenus iacuerunt: leguleis autem quibusdam acutis & cautis, præconibus actionum, cantoribus formularum, aucupibus syllabarum,

rum, nullum locum amplius fore spero. Is quidem, utpote qui disciplinarum orbem est iam consecutus, nescio quomodo inter colloquendum, quasi aliud agens, uisus est docuisse me, & Marcum Andream, uirum græce & latinè oppidò quàm doctum, facultatem cogitandi perquam decenter intercidiſſe duas alias: propterea quod illam nostri potissimam portionem, intercipi duobus extremis consentaneum fuit. Is item medius locus, eò dignissimus iudicatus est, quod cor directe illi obnoxia contuetur, illique præsto est. Neque illud rationi defuit, quod ei instantia acrius diiudicandum sit, prouidendumque de futuris: sed instantia, sequentiaque, anteruersus & retrouersus arcentur. ideoque hinc & inde aptissima ea uisa est regio, quæ medium possidet, si natura nihil temere efficit, aut quod optimum sit, non contemnat. Ac uero quod inter primum & medium uentriculum mira arte à Natura factum est, in eo uisitur cerebri sub-

e stan.

stantia quædam sanguinolenta & crassiuscula, in transuersum porrecta feratim, ut ferè dixerim: quæ à specie, quæ *Vermis.* præ se fert, uermis uulgò nominatur: non à colore, ut falsò quidam putant. Huic subsident duæ cerebri particule femorales, quæ cum dictus uermis distenditur, herent, coeuntq; & interualum, primum inter ac secundum uentriculum obstruunt, quoties ab æstimatione compræhensorum homini cessandum sit. Sed cum estimandæ perpèndendæq; sunt imagines à cogitandæ facultate, tunc contrahitur, curtusq; fit. Verminea illa particula, similiter se habet, atq; cum manibus corrigia attrahatur, quæ partes imas loculi infra seceri expandit, clauditq;. si eadem referatur, à cerebri auerso uentriculo sese per dorsum prouoluit uertebratim, columnellæ similis. Medulla, de qua supra meminimus, cerebro tum substantia, tum colore ferè proxima: & si durior eo equadit cerebro, quo longius abit.

Dissi.

Dissimilis autem est multum feruore,
 aut gelu. Cæterum Aristoteles con-
 tra quorundam sententiam inuectus,
 ipsam calidiorem cerebro esse, ea con-
 firmavit ratione, quod natura aduer-
 sus cerebri frigus molita, calētem eam
 inuexerit. Ego sanè magis uincor ma-
 gni philosophi obseruantia, quam ar-
 gumentis. Nam hic obsecro, dicat mi-
 hi sapientissimus Aristoteles, sat ne il-
 lud præstabat cordis feruor, excellens
 nimis? Quod si non, cur item diligens
 natura, tanquam homini in cæteris of-
 ficiosa, de cordis substantia persimili,
 non excogitauit in nobis partem ali-
 quam, præter cerebrum, qua refrigerer-
 tur ignis ille implacabilis? Atqui fer-
 uescere magis cor contenderem, quàm
 cerebrum frigescere, si in nobis æstus
 rigori dominatur. Ad hæc cum in uni-
 uersum de ea agamus, dicet ne, eam
 quæ in animantium genere exanguis,
 quod sine cerebro est, esse calidam, cū
 cerebri sit loco, compescereq; debeat si-

e a mili

militer cordis immoderatum calorem.
 Atqui perlibenter audirem, quibus in
 animalibus non sit cor, sed quasi cor,
 neq; cerebrum, num etiam sit quiddam
 spinæ respondēs, pro nervorum ortu.
 Illud item nostram sententiā compro-
 bat, certissimum experimentum, quia
 ea facilius ægrescat frigore, quàm cere-
 brum: quod alioquin non negasset ad-
 versarius. cuius tamen contrarium cer-
 tē experiremur, si calida foret, hoc non
 parū prohiberet calor cordis, cui proxi-
 mē accedit multum. quibus dictis ad-
 iiciendum est, cerebrum aliquantisper
 nō iniuria humidius esse, atq; sit spina
 dorsi: quippe, si pati decuit magis cere-
 brum pro obeundis interioribus nego-
 tijs, quibus censetur aptius cerebri con-
 iuncta per quā proportione mollities.
 sed hæc iam missa faciamus. Illud si qui-
 dem constanter protulerimus, ex sen-
 tentia, ob eam sanè rationem factam,
 ut plurimis nervis, qui costis & ventri
 infimo tactum motumq; tribuūt, prin-
 ci-

cipium esset . quod alioquin difficilli-
 mum, si non impossibile, fuit, cerebro
 immodico certe interuallo prestare. Ita-
 que uicaria (ut eum in modū dixerim)
 illius officio fungitur, refertq̄, quoad
 eius fieri potuit, ortus sui beneficium,
 non ingrata. Iam tempus est, exqui-
 sita ratione paulisper de nervis disere-
 re: quibus nihil sit in corpore toto aut
 officiosius, aut cui magis alij debeamus
 nostri particulæ. His, tum natura, tum
 uolūtate mouemur in primis, sine qui-
 bus illico hominis genitura euerteret̄.
 His quina illa sensoria peregrina, colo-
 ris, & lucis, soni, odoris, gustus, rei q̄
 tractabilis, cognitionem afferunt, no-
 bisq̄ ultrò subministrant. Vnde rerū
 causas contemplati, in sidera singula-
 resq̄ mētes conuolamus. sed enim, his
 sine sensorijs quid unquam cogitaret,
 perpenderet, aut iudicaret uis illa diui-
 na, quam animam appellamus? Quid
 itaq̄ nervus sit, initio dicamus. unde
 nobis occurrent affatim, quæ insunt af-

De nervis.

e 3 sectio.

fectiones, et iā ex dictis ferè colligit̃ eius
essentia ea quidem in eum est modum.

Nervus est membrum (ut uerbo Apulei utar) officiale, & similarium partium, sensum & motum secū uehens. Atqui eum esse similarium partium affirmauimus, ad musculi discrimen, cui cetera consentiūt. Mox iunximus, sensum & motum ab eo esse, iecinoris causa, quod ceteras sibi definitionis partes uendicat. Verum ea, quam diximus, pars, à nerui definitione semouit. Sed plenius tractando, singulasq̃ eius affectiones aperiendo, dicamus oportet, gelidæ eum esse temperationis, si decuit eum motus ualidissimos, qui plurimicentur, exercere: ne si calidus foret, motu, qui suapte natura caliditatem prolicit, supra modum calesceret, absumeretur que. Sicca pariter est ei temperatura. nam non multum humidus perdurasset, eadem nimirum ratione. quare si secus ac diximus contigisset, temerarium aut momentaneum quidpiam moli-

Nerui temperatura.

moliretur natura : præterea, ut molli-
ties sanè, quæ humiditatem consequi-
tur, contraria, aut certè minus potens
pro obeundis motibus exterminare-
tur. Soliditas itaque non ab re illi con-
gruentissima est, candor que, quòd ca-
lore agente in siccum, prima sui actio-
ne albescit siccum, perinde atque de os-
se suspicamur.

Teretis etiam est *Nerui figura.*
figure, ut trahi, retrahi que pro arbitrio
posset. filla que penitus habet minutis-
sima, spiritum conuehentia quàm pu-
rissimum. Integra igitur plana que ner-
ui definitio ea à nobis forma allata sit,
atque si ea aptissima sit, illud argumen-
to est, quod soli conuenit, reciprocatur
que in uniuersum, non particulatim ac-
cepta, ex ea uerò affectiones omnes cõ-
festim & expedite emergunt.

De
neruorum autē ortu disceptatio est non
modica, Aristotelem inter & Galenū, *Neruorum
ortus.*
nam hic cerebrū illis principiū statuit,
sua cõnexus heresi, plerisque etiã obiectis
rationibus: ut quòd cerebri præpeditis

officijs, & nervorū officia cessent. quia ex dissectione illud cōstet, quod subinde in eventis, id est accidentibus, ambo adsimilētur eō loci maxime, ubi neq̄ tur simul: quod item cerebrum sit sensus et motus occasio, et autor: quod demum, propter cerebrum maioris sint molis, & molliciei. ortum autem omne ad sui principiū maius esse, & mollius usū iam planum sit. Sed hæc quanquā certa rataq̄ haberi debent, dubitationis tamen adducendæ causa, & gratificandi potius Aristotelis studiosis & amantibus, quā ueri defendendi gratia, perridicula esse fingamus perlicet. Quod igitur ad maximum philosophorum Aristotelem attinet explicandum, id nimirum certa nostra sententia firmandum est, cor neruis præstare ortum, si primus sentiendi et mouendi sit autor. quod planè eo demonstratur, cū cor initio solum omnium moueatur ac sentiat, quod quidem sine neruis fieri nequit. Id nec Galenus nobis inficias

ie.

iuerit. sed & illud dederit necessariò, tū
 experientia, tum ratione uictus, neruū *Cordis ner*
 corde penitus cōtineri: quamuis id au- *uus.*
 dacter negarit, pignoreq; certauerit cū
 aruspice, quod nullus cordis neruus
 ostenderetur. Sed apertissime nostro
 tempore, in illius cellulis cōspectus est
 neruulus, membranam leniorem cere-
 bri operculum constituens: qui tamesi
 maior est proxime cerebrum, nihil con-
 cluditur. quemadmodum ferè accidit,
 in itia minima esse magnitudine, facul-
 tate maxima, ortaq; de his, grandiora:
 sicut radices arboris minutissimas di-
 uellimus, trunco iuxta eas grandescen-
 te. Neq; cerebrum primum sensorium
 nobis esse, neq; primam mouendi uim
 habere asserimus, sed manifestius &
 euidentius sensum præstare, quàm cor
 ipsum. Quod autem de persimili co-
 lore obijcitur, pertenuè est argumen-
 tum. Quod si aduersarius instet, respō-
 deat obsecro, cur non magis ex ossibus
 oriri eum affirmauerit? quippe cum si-

e s mil-

*Nervorum
septem pa-
ria de cere-
bro mitti.*

millimus eis uideatur. Post hæc, dica-
mus tamen ubi non refert, septem ner-
uorum paria de cerebro mitti, quam-
uis uero similis dicat à membrana il-
la cerebro uicinior exoriri. Primum
ante uersus ponè duas glandulas olfa-
ctus, binosq; oculos comparet, nondū
fatis adhuc exploratum, num duo ner-
ui sint, aut unus. Alijs uisum est duos
esse, in pyramidem coire: mox pyrami-
de euerfa ad suum sinu facto humorē,
quem uitreum dixerūt, iter capescere.
Ita crediderunt neruum, qui dextro su-
spenditur cerebro, ad dextrum quoq;
oculum spectare: eumq; qui à læuo, in
læuum similiter desinare. Certum illud
est, in pyramidatas formas exiisse eam
obrem, ne distinctis apprehēsa oculis
omnia gemina iudicarentur. Vnde
ego non ignobili ratione unum esse af-
seuerauerim, ueluti sensu ipso alioquin
deprehensum sit. Alterum par a-
liquanto ualidius post primum cadit,
eodem que foramine exit, oculorum
mus-

musculis sese commiscens, ut & claude
 re, aperire, comouere possimus. Ter-
 tium consequitur par, initio quidem
 quarto pari mixtum, sed mox ab eo di-
 scernitur, in quatuorq; partes diducti-
 tur: è quibus descendens una, forami-
 ne eo quo arteria uenalis attollitur, ad
 ea prorumpit uiscera, quæ sæpes, aliàs
 diaphragma appellatū, supereminet.
 Alia pars foramen oſis temporis egre-
 ditur, quintoq; pari continuò sese ap-
 plicat. Alia pars eodem limite, quo &
 secundum par porrigitur, neque enim
 potuit primi iugi orbitam & cursum
 tenere, ne fortassis utiliori pari, quod
 in uentriculum desinit (ut suprà dixi-
 mus) angustior stringeretur. Cum ita-
 que hæc pars exterius proficiscitur, in
 tres ramos spargitur. quorum unus
 sui fila ad palpebras, ad minores an-
 gulos oculorum, ad temporum mu-
 sculos, ad mandibulas, ad supercilia,
 ad frontem, dirigit. Alius ad eos per-
 tendit angulos paulo maiores, unde ca-
 dunt

dunt lachrimæ: indeq; ad nares, tum
 intimas, tum extimas expãditur. Alius
 iterum ramus sua decurrens uia, quæ
 est à lateribus superciliorum super os
 maxillæ in duos frondescit furculos: è
 quibus alter ad intima festinat, dentiũ
 que radicibus, gingiuisq; supernis fer-
 me adherescit: alter cutem maxillæ pro-
 ximæ commean, extremis labijs, &
 illis supernis, naso que extremo fini-
 tur. Quarta postremo tertij paris pars,
 mandibulæ supernæ foramen pene-
 trans, in linguæ tandem consumitur ca-
 cumen, cui saporum iudicium commit-
 titur: ex qua etiã parte nonnihil den-
 tium alterius seriei, gingiuis, & labijs
 4. inferioribus cõmodi accessit. Quar-
 tum par post tertium exoritur ex cere-
 bri ima parte, ex quo tandem pelle fa-
 cta palatum tegitur, sensum que nan-
 ciscitur proprium. hoc exiguum est ad-
 modum, sed concedit ei quod linguam
 induit: quod ex eo fuit, ne natura ne-
 quicquam operata putaretur. hoc enim
 illo

illo est durius. Quinti paris origo, est ab utrisq; cerebri lateribus, singuli in bina pullulant paria: quorum alterum ad locum auditus perueniens, in membranulam expanditur totum: alterum, quod ad frōtem uergit, osseam illam cartilaginem terebrans, egreditur, per que auris anfractus obambulat. nam quo longius ab ortu suo est, eo durefcit magis atque magis. Cum egressum hoc par iam sit, tertij paris ramulis, qui palati musculos conficiunt, sese intercipit. Sextum uero par à sincipitis parte oriundum, minimo interuallo ab eo qui est quinti paris ortu, ad eò ut nō ignobiles autores, utrosque in origine coniungi tradant. hoc priusquam foramen pone spinam extertum adeat, in tres neruos distribuitur, atq; infra tres illi rami simul exeūt. Ex his unus gulæ musculos intrat, ad que linguæ radicem consistit, ut pari septimo opem ferat. alius humerorum musculis, atque ei præsertim qui miræ est

est latitudinis indit: tertius ramus duobus maior, qua ascendit uia, arteria uenalis ad uiscera properat. Ab hoc iterum principio ramuli quidam prodeunt ad epiglottidis musculos, qui pro temporis opportunitate (ut dicemus) tollere possint epiglottidis ipsius annulos: cum que gurgulionem transferint, at tolluntur rami, qui musculorum capitula ad infera, quoties opus est, attrahunt. Eam ob causam non a cerebro directe promittuntur. nam eo pacto aut sursum traherent, aut in transversum: quorum neutro, ea in parte, indigimus. Huius reliquum diaphragma penetrat, quod tendit & tertius ramus: ubi & in uiscerum membranas expanditur, & ad latum os proficiscitur. Septimum par ea demittitur regione, que cerebro spinæque communis sit (& hac cerebri extrema est portio) cuius bona pars eius musculis excipitur, quibus lingua mouetur. his etiam musculis, qui intercipiuntur lingua, & ossenti-

an

angulato commiscetur. Huius tanti ordinis, eius planè industriae, causam credo esse Naturam, quod cerebri eo solidiores sunt partes, quo à priore uentriculo receditur magis. Ideo neruis, qui magnis motibus occuparentur, originem cuique suam æquo concessit discrimine, quoad eius fieri potuit. quibus (quantum in me fuit) diligèter excussis, restat ut de nervorum uno & trigesimo pari dicatur, qui à spinea medulla reflectuntur. Vnus ex primi spondilibus foraminibus extollitur in capitibus musculos, ut inde sentiat caput. Primum hoc par tenue admodum fuit, ne angustia foraminum, quam delegit natura, uia sibi occluderetur. Aliud ex foramine, per primū secundum ue spondylum egreditur, sensum que exactiorem atq; primum fecerit par, maxima eius parte capiti elargit, ut quod tenuitas illius nō attulit, secundo emendetur pari. Reliquū huius paris, partim musculis collis absorbetur, partim musculo illo

illo lato, quod iam pridem memorauimus. Aliud exit foramen, quod inter est secundum & tertium ex spodylis. & singuli duorum neruorum in binos finduntur ramos, quorum alter quidem ceruicem uersus, illis insertatur musculis, quibus datum sit officium, & caput & collum mouendi: alter uero ante uersus porrigitur, donec in musculum latum descendat. Illud quoque conspicuum fuit plerisque, musculos temporum eo copulari, in brutis etiam aurium musculos, sed maxima eius pars maxillarum inest. Quartum par per tertium & quartum educitur, & singuli eius nerui in duos exeunt, similiter ac de tertio dictum est. Horum unus, qui maximus est, retrouersus flectitur: musculis absconditur, qui collo capitique communes sunt, eiusque quibusdam filis maxillarum musculis applicatur. Alius autem neruus, qui minimus est, uersus guttur emittitur, indeque eius quae araneae cellam distendit persimilem uenam obtegit somni-

mniferam. Demum in duas ramescunt partes, quæ ad mediastinam membranam procurrunt. Par quintum simili exitu, similibusq; partibus censetur tertio & quarto pari. Harum quæ minor est, spectat anterius: retinetur tum musculus qui caput antè uersus flectit, tum collo capitique communibus musculis. quæ autem paulo maior, in duos secatur ramos. Sed inter duos hos, est medius ramus, qui ad humerum supremum pertinet. inde cum sexto septimoq; paribus sociatur, ex quo nonnihil ad mouendam manum extenditur. Qui similiter secundus est ramus, cum sexto septimoq; se commiscuerit, prorumpit ad medium diaphragma, sextum parili foramine uiaq; proficiscitur: sed pars scapularum est, pars autem alia ad diaphragma festinat. idem de septimi uia foramineq; sentiendum omnino: cuius quæ maxima est pars, ad armos incedit, unde illis est motus. Quidam tamen ex illo ad capitis colli, & dorsi musculos

f sculos

sculos commigrat, demumq; in dia-
phragma deuoluitur. identidem de o-
ctauo intelligendum, quod in uniuersum
uendicatur à brachio, eam ob
causam, quia brachium interdum ro-
bustis & crebris agitatur motibus.

*Nerui spon-
dylorum
colli.*

Hunc itaq; in modum de neruis spon-
dylorum colli à nobis conscriptum sit.
Primum par neruorum dorsi, uia in-
ter primum secundumq; pectoris spon-
dylum facta, in duas separatur partes:
quarum quæ maior ostenditur, mus-
culis costarum dorsiq; occurrit, & figi-
tur: quæ autem minor, primis sit ob-
uia costis, tandemq; octauo pari con-
uoluta in manus simul accurrunt. Par
autem quod secundum est, ex fora-
mine, quod interiacet secundum &
quartum, colligitur: quod aliqua sui
parte brachium, aliqua uerò parte qui
supra interq; costas comprehendun-
tur musculos stipat, aliqua demum spi-
næ scapularum musculis delitescit. Ne-
que hic opus est de cæteris dorsi ner-
uis

uis longum sermonem instituere, quādoquidem reliqua eorum paria inter spondylum & spondylum oriuntur, præter duodecimum par, quod ex uno depromitur spondylo, qui duodecimus est. Illud tamen non dissimulandum, omnia neruorum paria quæ silentio præteriuimus, spinæ costarumque musculos munire, carnem etiam, quæ ponè conspicitur renes, confiniaque istis membra. Quinque etiam neruorum paria adsunt, ex spondylis costarum, quæ haudquaquam complete sint, quorum singula ex singulis deducta spondylis, musculis anterioribus, tum super interque iacentibus costas, occultantur, tum uentris musculis, renumque carnî utroque latere. Ex his tria paria superiora neruis à cerebro demissis conuoluuntur, duo autem inferiora paria magna eorum parte ad crura cõtendunt, quibus cum nerui tertij paris permiscentur. Post hæc subsunt tria paria neruorum ex spondylis clunium, quorum singula

ex singuli ossis foramine propelluntur. & hi nervi aliqua ex parte nervis qui renes obsident, cōplicantur, maioreq̄ eorum parte ad coxas pedesq̄. Partim enim occultantur, partim manifestò deprehenduntur, partim musculis deperduntur fœmoris. Verū enim uerò pars neruorum ad pedes tendentium, e foramine descendens quod ad testes pergit, musculis occurrit fœmoris: deinde musculis ipsius poplitis. quæ uia eò sibi facta est, quia musculi, qui à parte ossis fœmoris oriuntur ad pedes, uiam non habent à posterioribus pectoris, neque ab occulto coxarum, quia ibi musculi plurimi sint, & uenæ. Tria similiter paria ex ani ossibus prodire uidentur, quorum quod primum est, ex eo ostenditur foramine, quod infimum clunium spondylum, primumq̄ ani os interiacet. identidemq̄ de duorum reliquis paribus audiendum. Cæterum ex ultimo ani osse unicus prodijt nervus, horum aliq̄ nervi natium musculis

lis obruuntur, alij uirgæ, alij uesicæ, alij bulgæ matris (ut uerbo Lucilij utar) alij musculis domesticis foemoris, alij in pelliculas uentris inferioris distribuuntur. hi quamuis unde exeant difficile dictu sit, tamen constat, uisiturq; neruus tenuis in pelliculam demum protensus, in iecur desinens: alius in lienē, alius in bilis folliculum, alius in renes: quia his quatuor uisceribus exiguus obtususq; comperitur sensus. Neruū cordis in homine, negauit audacter Galenus, reperiri: sed prætenuem neruū cor operire, in animalibus uerò prægrandibus neruum unum cordi penitus in esse affirmauit. quàm sit probabilis huius uiri sententiā, iam pridem edocui-
mus: quippe qui tantum sensui tribuit, nihil rationi. Caterum neruum cordis in homine diligenter dissecto reperiri, planè conspicuum est. Atq; hæc hæc ha-
ctenus. iam ad reliqua properemus.

Cordis neruus.

His membranarum naturam proximè subiiciamus, quod materiā neruis

f 3 li.

Membranarum natura.

similem, uel ferme gerat. Dura sunt, gelidaque, & sicca substantia: figura item prolata, non sine ratione, ut aut disternerent, aut contineant, sensumque afferant, aut alio moueant modo. Membranarum, quas greci *μννυγες* uocant, ea primum occurrit, quae proxime cerebrum custodit, in quam uenae diffunduntur plurimae, unde aleretur cerebrum, in cuius gratiam & salutem mollicula & tenella aliquantum redditur, cum suprae nihilominus natura & dura & sicca deprehendatur.

Cerebri membranae.

Cerebrum hac copingi, & astringi, ne fatiscat, illud esse indicio poterit, quod praecisa dura membrana cerebrum etiam coit, exacta autem molli continuo dehiscit & effunditur. Altera deinde membrana quae statim supereminet, solidius & asperius habet cacumen, ne caluatae mutuam offendatur: cui adnexa, partem aduersam cerebri in duas diuidit partes, nepe laeuam dextramque, atque adeo ipsam breui disiungit interuallo ab occipite. Hic porro artificiosus ad-

mo-

modum ordo ab effectrice rerum causa, ea sanè ratione factus est, quòd molle molli, duro durum aptius coherent. Nam quomodo opifex ædificator que mundi Deus, ignem cœli spacio, & aquarum diuortio, diuisit à terris: sic diuini operis imitatrix & æmula Natura, gemino utriusque membrana interiectu caluam à cerebro separauit. Quo enim aër tenuior & purior est aqua, atque ignis terra: eo membrana suprema crassior & solidior est quam subsidens membrana, etiam calua durior quam cerebrum. Quàm dii immortales dedeceret ordo, si dura membrana cerebrum proximè obtegeret, mollis autem ossi accederet: quam tristis semper & querula homini uita foret, si molle duro collideretur: quare quæ dura est, perpetuò concludit ambitu mollicullam & tenellam, quæ adhuc cerebrum intrat, eo nature consilio, ut cerebrum, quod partim mollius, partim siccius esse necessum est, cõgruo

discrimine fecernatur: simul ut in cere-
brum effundant sanguinem, per earū
uenulas, conuenienter concoctū, quod
sanè non alia possit uia. A membrana
igitur compactiore, & firmiore, per cō-
missuras caluæ quibusdam eius uillis
ascendente, ea coalescit membrana,
quæ caluam foris contingit, & ad fron-
tis os, ceteraq; obducta ossa, pro tegmi-
ne sensuq; præstādo, accedit. Sed quid
dixeris de ea, quæ inuenta est olim cal-
ua sine futuris? Dicam ego, portentum
hoc fuisse: itaq; portentosum naturam
illi ortum assignasse. Ab his etiam dua-
bus membranis oriuntur duæ, quæ spi-
næ medullam concameratim obtegūt,
perinde atq; obtegere solēt cerebrum:
unde spinam eiusdem esse substantiæ,
uel ferè, non iniuria asseuerauimus.

*Calua sine
futuris.*

Descendenti per iugulum, pectusq;
occurrit membrana lateris, à plerisque
πλευρὰ dicta: à qua, de quorundam sen-
tentia, quæ superius atinent membra-
næ, ortū referunt. Sed quàm falsò opi-
nentur,

*Lateris mē-
brana.*

nentur, eo conuinci possunt argumen-
 to, quod duæ illæ membranæ, quæ ce-
 rebrum obtinent, de cordis neruo fiunt.
 Illud sanè constat, à membrana, quæ
 nomen à latere inuenit, tum exoriri eã
 quæ obuoluit pulmonem, tum conflu-
 ri eam quæ *πνευνοστος*, hoc est cordis *πνευνοστος*
 inuolucrum dici possit: tum eam, qui *στος*.
 mediastinus appellatur, in parteis æ- *Mediasti-*
 quas pulmonem dispartiens: tum eam, *nus.*
 quod *διαφραγμα* alij uocant, nos se- *Διαφρα-*
 ptum dicere poterimus. Membrana au- *γμα.*
 tem lateris tenuissima est, costasq; mu-
 sculosq; interceptos operiens, dura
 admodum, exactissimiq; sensus, ut ex
 morbo, in quem homo incidit, pleuriti *Pleuritis.*
 de declaratur, in quo simulac uirulen-
 ta materia ipsam obsederit, dolor exo-
 ritur intolerabilis, & ægri latus ueluti
 impacto ueru mirè fodicans. Ea sanè
 morbi uis est, ut is qui torquetur, incre-
 dibili febris ardore estuet. Sanies enim
 haud longo interuallo disiuncta à cor-
 dis æstu, mirandum in modum efer-
 uescit:

uescit: tum uix fiunt anhelitus, & ægre
 ducuntur spiritus, oppressa respiran-
 di uia à nimio & acerbo dolore, quæ non
 audet pectus attollere, & aërem ultrò
 citò quereddere & accipere. Arteria-
 rum pulsus in cacumine membrorum
 maximè euident, index morborum,
 tensus & instabilis est, & crebris in-
 teruallis & ictibus, ferræ modò ferien-
 tibus pollicem, mouetur. Tussi atro-
 ci fauces quatiuntur, dum nihil ex-
 puitur: et id nimirum, si pestiferæ sa-
 niei mira paucitas stillarit in pulmo-
 nem, at si magna copia illapsa fuerit,
 & creando, & tussiendo uirus illud ex-
 cernitur. Id autem morbi genus, dolo-
 rem lateris Horatius appellauit. Quod
 lateris dolor, latus immeritum (ut cecinit Q. Sere-
 nus) morbo tentetur acuto. Hic mor-
 bus tum ægrum mitius accipit, cum sa-
 nies abscederit in musculos, costas in-
 teriacentes, aut internos aut externos:
 quanquam ex his dolorem etiã ca-
 pit, quæ haud longè abest, membrana,
 qui

qui cum non potest non agi infelicit
ter, quando uicinus (quod tritum uer
bum est) paries ardet. Sed optandum
est, ne uirosa sanies delabatur in mem
branam. nam dum musculos tantum
occupat, interea & salutis spes est, &
dolor insanus, tardo incitus ictu, mi
nus atque minus furit. Propterea hu
iusmodi ægritudinem medici alio no
mine dignantur, uocantq; φλεγμονώ.
Sed quæ pulmonem tenuissima ambit
foris, propterea facta est, ut illum sub
sua contineat figura: simul ut sensum,
quantuluscunque sit, illi largiatur.

Phlegmo
ne.

De septo transuerso nihil etiam non
dicendum est, licet officij ministrum sit
membrum, quo alius inferior superi
orq; determinatur: ob idq; Aristoteles
Διαζωμα nuncupauit, in hunc usum
dūtaxat ratus à natura homini datum.
quod tamen alios usus præstare com
pertum est, & eos potissimum, ut &
pectus pro tempore adducendo, ui
cissim que laxando moueat, & intesti
nis

Septū trās
uersum.
Διαζωμα.

nis

nis onus naturæ deponentibus ferat
 opem. Plato autem, & cæteri ueteres
Phrenes. philosophi, τὰς φρένας ea quidem ratio-
 ne id appellandum censuerunt, quòd
 male affectum, mentem quoq; pertur-
 batione aliqua afficit, & penè ad diram
 phrenetidem adigit. Permultas enim
 neruorū propagines excipit, cum cere-
 bro communes. Hic sanè se propinant
 mihi irridendos, quidam bonarum li-
 terarum infestissimi hostes: qui boni
 aliquid quasi in commune allaturi, scri-
 pserunt, φρένας ab antiquis septum di-
 ci, tanquam frenum mentis. atq; (si dijs
 placet) chartis illinendum huiusmodi
 commentum diligenter curarunt, pe-
 rinde quasi egregiā scilicet nominis in-
 terpretationem studiosis medicinæ in-
 uiderè magnum nefas arbitrantur.
 Sed quia mihi non est in animo, lucta-
 ri cum huiusmodi nebulonibus, qui
 neq; natate (ut aiūt) neq; literas didice-
 runt, iccirco reuertendum est ad pro-
 positum. Iure igitur φρένας septū trans-
 uersum

uersum antiquitus dicebatur, quia mē-
tem custodiat. nam φρω mens appella-
tur, ut Homerus eo hemistichio tam sæ-
pe indicat, τὰ δὲ φρεσὶ βαλλεο σῆσι. id est,
Atq; animis mea hæc figite dicta. Idem
φρένας ἐμπέδως uocat. id est, mentem sta-
bilē & firmā. Idem quoq; inquit φρένας
ἠερέδων του. Et, τῶδε φρένας ἔβειλετο ζεὺς.
hoc est, φανέρως ὁδὲ ὄψα του δία ἐπ' ἀφρο-
σώης κείτου. Hinc deductum est postea
φρονεῖν, φρενῆρης, φρενοτήριον, φρενοκλοπέην,
φρενοτέκτων ἀνήρ, φρενοβλάβεια, id est, ἡ φρε-
φρενδν βλάβη. & φρεσίην ὀρμαίνειν, id est,
mente aliquid agitare. Huic certè se-
pto referri acceptā subtilitatem mentis,
Aristoteles libro tertio de Partibus ani-
aliū tradit. & ideò existimat nullā ei esse
carnem, sed neruosam exilitatem. et in
eodem præcipuam hilaritatis sedem cō-
stituit, quòd titillatione maximè intelli-
gatur alarum, ad quas ea subit, non ali-
bi tenuiore cute humana. Ob hoc in
prælijs, gladiatorūq; spectaculis, olim
(ut ait Plinius) mortem cum risu, traie-
cia

Alarum ti-
tillatio.

cia præcordia attulerunt. Is ne fictus ri-
fus esset, an uerus, alijs iudicandum re-
linquo. Equidem ex animo prodire exi-
stimant quidã, & non eum simulatum,
quem nobis scitè descripsit Homerus
Iliados ̄, de Iunone loquens,

— ἢ δ' ἐγέλασσε χεῖλεσι,

ὅδ' ἐμὲ τωπαῖ ἐπ' ἄφρῦσι κινεῖ ἤσι τ' αὐθιγὰ.

& Vlyssæū, procorum fatalem risum
exponens, — Μυσηροὶ παλλὰς Ἀθήνη,

ἄσθεσιν γέλου ἦρε, πρὲ πλάγξ' ἑ νόμισα.

ὄϊ δ' ἦδ' ἡδὴ γαδμοῖσι γελῶν ἄλλοτροῖσι

Αἰμοφόροντα δὲ δὴ λρέα ἠδίου, ὄσσε δ'

ἄρα σφέων

Δακρυόεντι πύμπλανθ', γούγ' ὄϊέφ' θυμός.

Ratio quæ illis persuadet, ea est, quòd
huiusmodi risus mouetur τῆ τῷ διαφρά-
γματ' κινήσει, id est septi agitatione, &
subito feruore. Verum quàm proba-
bili utantur ratione, ut perpendã, non
est quod me remorentur. ad institutũ
meum igitur redeo. Hoc nimirum se-
ptum recipit membranam eam, quam
nomen à latere habuisse diximus, par-
temq̄

temq; huius gulam, qua ingestus cibus
 deglutitur, tutelæ gratia eius potissimū
 partis, quæ principium uitæ sit. Nam
 cum princeps actionum patitur, & mi-
 nistri consentiunt. rursus, si accubue-
 rint illi, non è uestigio exanimatur cor.
 Ita enim fit, ut etiam calor ille præcel-
 lens, qui alioquin necessarius fuit, si dif-
 fundi longè lateq; debet, refrigeretur
 aqua, quæ in operculo concreta deti-
 netur. utrum autem detineatur, certant
 medici, & adhuc sub iudice lis est. Sed
 hic parūper regrediamur, ut dicamus
 membranam, qua obteguntur os lin-
 gua; eandem esse, progrediendo nō
 nihil eius in gurgulionem obtegen-
 dum, eamq; fistulā, qua cibus deuora-
 tur, transire stomachum atq; intestina.
 Quod eo deprehensum est, quia quoties
 nausea agitur stomachus, cōtinuò la-
 biorū præsertim inferna pars contremit
 & palpitat. Iamq; ad aluū, quæ ad um-
 bilicū subsidet, conuertamus orationē.
 Sicuti de superiore aluo sumus præfati,
 ita

*De aluo
 inferiore.*

ita

ita & de inferiore habet. Itaq; membra
na quæ costas diminutas, abdomenq;
suprà infraq; custodit, hæc ponè omen-
tum est. ab hac in iecinoris summum
operculum transmittitur, perinde atq;
paulò ante de pulmone recensuimus.
Atq; hunc in modum de membranarũ
dissectione à nobis breuissimè explica-
tum sit: si illud etiam addiderimus, scitu
dignũ, et usu comprobatum, ossa nimi-
rum suis dispoliata mēbranis derepen-
te siderari. Nunc pauca de carne dica-
mus: cuius multiplex esse genus con-
stat. aut enim glandulosa est, ut testes,
mammæ, & ea quæ ad radices linguæ
cernitur, simulq; quæ ad alas subsistit,
quæq; ad inguina subit, & retro ad au-
res recipitur: aut caro est mera, quam-
uis pleraque ligamina ad eam perti-
neant, & hæc caro minima est: aut est
ea, quæ neruo tendoniq; commixta mu-
sculum efficiunt, & hæc est anima-
lium maxima portio. Præter has, est
alia caro, ut cordis, iecinoris, lienis,
&

*Carnis di-
uersitas.*

& renum, quam *παρῆγχοσι*, id est suffu *παρῆγχοσι*
 sionem dicunt. Est etiam caro gingiua *χύσις*.
 rum. His itaq; hunc in modum defini-
 tis, perspicuum est, nullam posse defi-
 nitionem ad carnem in uniuersum ac-
 cōmodari. Caro glandulosa frigidula
 est, ut in testium mammaramq; disse-
 ctione monstratur. Sed caro simplex,
 quæ ad ligamina pertinet, calidiuscula
 est. At ea quæ ad musculorum integri-
 tatem procedit, calidiuscula, item & sic-
 ciuscula. quamuis enim ex humore ala-
 tur calido & humido, tamen motibus
 continuis, quibus musculorum genus
 subiectum est, humore expresso sicces-
 cit, & demū durefcit. Caro multas af-
 fert utilitates, & commoditates. nam a-
 lia corpus, quod sine ea sinuosum esset,
 opplet, ab ingruentibusq; malis tutum
 reddit. alia foetu generando, seruandō-
 que utilis est. alia remolliendis tum ner-
 uis, qui ualidis motibus destinati sunt,
 tum ossibus, quæ siccissimæ sunt com-
 posituræ, uacat: simul &, ut ea ubi opus
 g est

*Carnis
 usus.*

93 BASSIANI LANDI
est illis substernatur, ne durū duro col-
lidatur, ut in sefsione fieri accidit, nam
nisi ea quantulacunq; caro coxis subde-
retur, haud sedere homo posset, nisi ma-
ximo coxæ attritu. Alia est, sine qua nō
staret uita. alia est, ut dentes coëant, fir-
menturq; radicitus. Atq; haecenus de
multiplici carnis genere.

BASSIANI LAN-
DI PLACENTINI DE
*Humana Historia Liber se-
cundus.*

DE ossibus pariter, & ner-
uis, abūde primo diximus.
nunc sequitur, ut de mu-
sculis edifferendū sit: quo-
rum futuro medico æquè pernecessaria
esse iudicatur, atq; ossium ac neruorum
cognitio. nam eæ corporis partes, cate-
ris omnibus ueluti fundamenta iacta,
medi-

medicum summopere iuuant, siue is cā
 denti ferro adurat, siue tenaci forcipe
 diuellat plumbeam glandem, machina
 terrifico quam fulminat ænea plumbo:
 siue aliquam corporis partem recidat,
 quò uitiatus humor, & pestifer abscede
 ret. Facilius quoque omnium interio
 rum sedes, uenarum & arteriarum du
 ctus, ueniunt in notitiam: extremum,
 tot genera morborum, quę intus foris
 que crassantur, nullo fermè negotio e
 discere curarè ue poterit. Quanquam
 hoc tempore omnium disciplinarum
 ordo inuertitur à quibusdam homini
 bus, quorum barba, pallium, & su
 percilia, magnam *πλὴ ἀλαζονείαν* planè
 clamitant. Ego tamen, ne quicquàm
 præpostere tradatur, & præuersum ac
 perturbatā sit, musculorum naturam in
 primis exponā: deinde nō multo pōst,
 quàm spiritus semitas atq; sanguinis ri
 uos ostēdero, ad uiscera intestinaq; cō
 templanda me cōferā. *Musculus*
 est caro fibris cōtexta, et in muris propè *quid.*

g 2 mo.

100 BASSIANI LANDI
modū à natura efformata, cuius alius
latiuscula est, caput autē perexiguū;
tendine terminatur, qui membranę in
terdum persimilis est: aliàs globum quę
dam neruis & ligaminibus circumdu-
ctum refert. Partes musculi usquequa-
que sui simillimas, atq; rationem cum
toto communem subeuntes habuerūt,
fibras eis natura pro loci & officij com-
moditate uarię ingenerauit, aliquando
latas, nonnunquam longas, interdum
transuersas. Vnde multi congnomen
ex euentu nancisci tradunt. aut enim la-
tos, aut longos, aut transuersos muscu-
los aiunt nominari à diligentibus scri-
ptoribus. Ii omnes usui non mediocri
membris esse solent. nā motibus oppi-
dō quā uarijs seruiunt: aut adducunt
aut abducunt, aut circumagunt mem-
bra: postremò nullum motionis genus
in nobis sponte promotis citatur, quin
musculis feratur acceptum. Præterea
subiectas sibi partes quodammodo mu-
niant, operiunt que, & uocem for-
man-

*Musculo-
rum usus.*

mandam mirè iuuant. At ij quibus minor actio credita est. ij ipsi in summo ex tant . insigniores , altius delitescentes suum officium sedulò faciunt . Quod quidem , ut est , ex fibrarum situ deprehenditur . Sed prius quàm ad singularum partium musculos uenio, erit operæ precium intelligere , an iure cor ipsū in musculorum numerum referri possit . non enim ex ueteribus desuere , qui musculum propterea esse id putarunt , quod eius carnem mirandum in modum rubere conspiciebant . Rubens enim color ita necessariò sequitur musculos , ut candor solet omnino unguis sequi . Sed isti uehementer errant . nam musculus qui que non habet quodq; fibrarum genus . In corde uerò omnes fibras inesse , perspicuum est . & illas quidem longè crassiores , quàm in alijs musculis cernimus : quia perpetuò sunt in opere , dum cor iugi motu cietur . id quod etiam Galenus cum alijs

Cor an in musculorū numero.

ni corporis partium, his uerbis testa-
 tur. Σαρξ ὄσιν ἢ καρδία σκληρά, καὶ δυνα-
 θής, ἐξ ἰνῶν πολυδύων συγκυμῶν, καὶ καρτ' ἀμ-
 φω ταύτα, καὶ εἰ πᾶσα πλησιᾷ ^{ἐστὶν} δοκίμῳ τοῖς
 μυσίμ, γιὰργῶς αὐτῶν ἀσφοδρῆ. τοῖς ἴσιν γὰρ μο-
 νοδύως ὄσιν ἢ τ' ἰνῶν φύσις. ἢ γὰρ δύθας μόνου
 ἔχουσι καὶ τὸ μῆκος αὐτῶν, ἢ ἐγκαρσία καὶ τὸ
 πλάτος, ἀμα δὲ ἐκατόβας ὄσιν, ἢ καρδία δὲ
 καὶ ταύτας ἀμφοτέρως ἔχει, καὶ τρίτας ἐπ' αὐ-
 τὰς ῥοφῆς, ἀλλὰ καὶ σκληροτέλει καὶ τόνω, καὶ ξυμ-
 πύσιν ῥώμῃ τε, καὶ δυναθεῖα πολὺ δὴ π-
 ᾶσα καὶ ἴσιν αἰτ' καρδίας ἴσιν ἀπασῶν ἴσιν
 ἄλλων. ὄσιν γὰρ ὄσιν ὄσιν ὄσιν ὄσιν ὄσιν
 εἰς ῥώμῃ θ' ἀμα καὶ δυναθεῖαν ἢ τ' σώματος
 αὐτῶν ὄσιν πᾶσα κενάδην, τὸ δὲ πολυεῖδες ἴσιν
 ἰνῶν μυσίμ καὶ πᾶσα καὶ μοι. & septimo de
 Aggressionibus anatomicis. ὄσιν τ' ὄσιν
 ὄσιν οἱ μύες ἔχουσι τὴν καρδία τ' αὐτῶν γιὰργ-
 γῆαν, ὄσιν μὲν δὲ τῶν ὄσιν. ἀμα καὶ ἰσιν ἰσιν
 πᾶσα καρδίαν τε καὶ μὴ ὄσιν, ἐκατόβας
 γιὰσαδην βολυθῆ, ἀσφοραὶν εὐρήσει καὶ τῶν
 γιὰσιν αὐτῶν ὄσιν καὶ. id est: Ob id igitur
 necq; musculi eadem habent, quam

COR

cor habet, actionem, quia neq; substan-
 tiam. porro si quispiam cor pariter, &
 musculum quemuis concoxerit, & u-
 trumq; degustare uoluerit, differentiã
 gustatu non mediocrem percipiet, ac
 inueniet. & non multo post, acerbius
 istos coarguit. Αμαρτάνουσι πεδου μὲν γὰρ
 αὐτῆ τῆ φλ ὀσίας ἀγνοία. καὶ γὰρ σκληροτέραι
 μὲν πάντος ἡ καρδία. καὶ τῆ τῶν ἰνῶν ποιικι-
 λία διαφορῆ σαφέως, ὡσπερ γὰρ καὶ τῆ χροῶ. καὶ
 πρὸς τὰ τοιαῦτα ἀπασιν, ἐπι δὴ καὶ μάλλον τῆ γού-
 σῃ. καὶ γὰρ καὶ ἴσθμ μίγιστον ὄσιν γνώσιμα δια-
 φορῆς ὀσίων. ἀλλὰ μοι δοκῶσιν ἔποτε καρ-
 δίας ἐμφυλῆς φαγεῖν. id est: Primum qui
 dem errant, quod ipsam cordis substan-
 tiam ignorāt. etenim durius omni mu-
 sculo est cor, & fibrarum uarietate ita
 planè differt, ut etiam colore, & multo
 magis gustu: id nanq; diuersæ substan-
 tiæ maximum est indicium. cæterum
 mihi uident de corde cocto nunq; edif-
 se. hæc Galenus. Vnde apertissime illi
 cōuincunt mēdacij, qui cor esse in mu-
 sculis cōtendunt, Cæterū quia mihi nō

g 4 est

est in animo omnia ad amussim perse-
 qui, ideo initium sumam à gutture,
 deinde ad subiectas partes descendam,
 musculorumq; numerum strictim per-
 stringam. Cartilaginibus igitur guttu-
 ris uiginti sunt musculi. ex his duode-
 cim esse proprij cartilaginum censen-
 tur, octo autem cum alijs partibus com-
 munes. Rursus duodecim illi non unū
 atque eundem præstant usum. quattu-
 or enim diligens Natura præfecit ne-
 gotio connectēdi cartilagine: totidem
 adaperiendi, duo autem claudendi ge-
 runt curam: reliqui duo in multis ani-
 malibus inuēti, nec ociari deprehendū
 tur. octo uerò illos, qui partibus cir-
 cumstantibus adhærescunt, præesse
 explicationi, scribit Galenus septimo li-
 bro de Usu partium humani corporis.
 Sex in oculis numerantur, uarij mo-
 tus duces. unus quidem sursum addu-
 cit, alter uerò deorsum deducit, duo
 ad latera mouent, totidem que quoquò
 uersus circumagunt. Plurimi linguam
 omni

omni ex parte obsederunt. superiores nimirum sursum attollūt, inferioribus sublidet lingua, reliquis in latus agitur. Inter cutem superciliorum, & membranam, duo musculi uisuntur, supernas palpebras mouentes: hic a minori angulo, ille a maiore labiorum musculi usque eò se cute commiscunt propter uarios motus, quos ipsis afferunt, ut referre non magni existimaue rit Galenus, musculum ne appelles cutem, aut cutem, musculosam. Eius autem uerba subscribere, forte non erit abre, nec alienum ab instituto opere.

ἢ τῶν χειλῶν ἑστία μόνη τοιαύτη γέγονη, ὡς ἢ τοι μὲν αὐτὶ δόγματ' ἢ δὲ καλεῖται αὐτῶν ἑσθίως, ἢ μυδδες δόγμα. Hi sanè principio diuisi, & partiti tantisper excurrūt, donec in labia irrumpentes, miro Naturæ artificio coëant, & mutuò temperentur, quemadmodum inquit Galenus, proxime recitata uerba, pauca etiā hæc de ἴisdem musculis subiungens.

ἄρα ἐκ δόγματός τε καὶ μνός αὐτῶ σωμα-

g s καλ-

κροσαστο. τέσσαρσ δ' εἰσὶν ἀρχαί τῶν εἰς τὰ
 χεῖλη καθηκόντων μυῶν, γνάργεις μὲν καὶ σα-
 φεῖς πρὶν ἀναμίγνυσθαι τῷ δόγματι, συγκι-
 ραννύμεναι δ' αὐτῶ παντελῶς ἀσαφεῖς εἰσὶ,
 καὶ ἀχάριστοι τῷ ἐκείνων φύσει. ὅλη γὰρ, ὡς
 εἴρηται, τῆ μινώδαι φύσει λαοδείσης τῆς δε-
 ματώδους ὅλης, τὰ χεῖλη τοῖς ζώοις ἐγγύερ.
 Pectus beneficio musculorum attolli-
 tur, uicissim que residet, cum septi, tum
 colli, tum eorum qui costarum intersti-
 tia occupant. Hi enim non pauci sunt,
 si duodecim costæ in sinistra parte, un-
 decim efficiūt interualla, totidēq; in de-
 xtra, profectò subducta ratione, xxi
 musculos esse colligas licebit. Dein-
 de in summa costarū parte duo nume-
 rantur, in ima totidē. ijs si accesserit tran-
 sversum septum, in ampliorem nume-
 rum crescent, septem & uiginti nimi-
 rū erunt. Adde tres colli musculos, dor-
 si septē, imi uentris octo, in eam subin-
 de rationē sanē quadraginta quattuor
 numerādo percēsebis. Aliqui uerò, qui
 musculos singulo interiectu costarum
 ἀε

à se diductos minime probant, biparti-
 tō diuidi, tū in exteriores, tum interio-
 res, quadrifariam dispartuntur. Itaq;
 ue numero octuaginta octo commeti-
 untur: sed quā rectē, ipsi uiderint.
 Quis obsecro ad fibras uariantes, distra-
 xerit itidem musculos? Galenus certē,
 musculum unū (quanquā multas ha-
 bet fibras) nominare consueuit, nec ul-
 lam facit uarietatem. Ad hęc, ista tam di-
 ligens ratiocinatio ad septem duntaxat
 ueras costas pertinebit. ad reliquas au-
 tem quinq;, quę exeunt in cartilagines,
 non item: propterea quòd earum fibrę
 nullam habent uarietatē, sed uno sem-
 per modo proreptant quo quidem pla-
 num sit istos nimis exigue et exiliter ra-
 tiones conferre, & calculos subducere.
 Equidē fateor, exteriores musculos a-
 stringere, et cōprimere: rursus, interio-
 res dilatare, & explicare. sicq;, quadra-
 ginta quattuor nō amplius, computan-
 do dinumerare soleo: ut omnīū, quę re-
 uocātur ad calculos, par sit ratio. Pro-
 ximē

Alui muscu-
li. ximè hos, sequuntur alui imæ muscu-
li, qui tametsi mutua coitione iungi, &
arctis amplexibus inter sese cohærere
uidentur, nihilominus quippiam eos
posse peruadere, non inficias ibo. ferro
enim, traiectis, peritoneū illapsa planè
intestina musculum unum intra, & itè
alterū, sentiuntur, cæterò quin tanto pe-
re non dolerent. Cum enim hæc mem-
brana intestinīs prætendatur, credibile
est, per uulnus acceptum, liberum pa-
tère aditum ad proximos musculos.
Octo sanè recensentur, ac uerò primus
qui nobis occurrit, bene latus est, à co-
stis ortus ilia operit, atque descendens
ofsibus pubis arcè deuincitur tēdine.
alter ab osse ilij ascendit, progrediens
ad costas in cartilaginem exeuntes. A-
lij subinde sunt musculi, & illi quidem
longi, qui operiuntur tendinibus. De-
inde transuersis, alij subsident lati. qui
porrò suos transmittunt tendines, cum
abdomine coeuntes, subtus ipsos mus-
culos longos, qui ab ofsibus renum

exo-

exoriuntur, officia & partes pro com-
modo tum halitus, tum intestinorum
suscipiunt. intestinū confectum & cō-
sumptum cibum detrahentibus, hoc
est recrementa æquabiliter experimen-
tibus, cumulatè satisfaciūt officio suo.
Propterea sui lena & consultrix Natu-
ra, utrinque bina latera quaternis præ-
muniuit musculis, qui similiter intesti-
na comprimunt, ac si manus ambas
dextra sinistra que comprimentes co-
gitatione fingeres. Nobis naturali-
ter expirantibus, eum præstant usum,
quem sufflationi leui buccarum, mus-
culi costarum interpositu dirempti,
quem que faucium ualido sufflatu, &
gutturis, uoci & linguæ, locutioni præ-
stare solent. Verumenim uero tibi per-
suadeas nolo, etsi opem suam ferunt in
testinis, ne excrementa longiorem mo-
ram intus faciant, quam tempus po-
stulat, illos tamen eò datos esse, ut ea re-
tineant, & trahant: quod multi falsò
opinantur, nã recrementa ideo detinē. *Recremen-*
tur,

torum de- tur, quia sinuosa sunt intestinorum uo-
 tentio. lumina, & inuolucris implicata mul-
 tis. Musculus ani, qui à Græcis σφικτηρ
 dicitur, ualide intestinum rectum con-
 stringit, ne ante temporis curriculum
 excrementa exeant. Paulo supra a-
 num positi sunt duo muscoli, qui si-
 mulatque laxantur, procidit, tum ma-
 xime pueris, rectum intestinum. Ve-
 sicæ ceruix, musculo transuersis com-
 posito fibris utitur ad urinam emitten-
 dam: tortuosa dirigitur ab eo, ut inter-
 dum humor citius profundatur. Penis
 utroque ex latere munitus, ea re tendi-
 tur, ut quoquò uersus pro arbitratu
 nostro moueri queat. Testium mus-
 culi habent tendines, qui didymis ad-
 miscentur. Age uerò, priusquam
 ad fœmur descendo, de musculis ipsius
 manus quam breuissimè dici possit,
 reor esse dicendum. Viginti itaque se-
 ptem enumerantur. Cubitus exterior
 nouem occupat, interior septem, to-
 tidem que in extrema manu cernun-
 tur,

Manus mus-
 culi.

tur, in brachio quattuor, instar literæ
 X mutuò sibi incumbentes perspiciun-
 tur. ij autem omnes, huiusce artus ua-
 riijs moribus, non sine tamen ossium
 ope, diligenter famulantur, ut latissi-
 mè in commentarijs de Vsu partium
 corporis humani conscripsit Galenus,
 ob id' que in præsentia singulorum usu
 supersedeo. Iam ad fœmur uenio,
 cuius musculi nouem esse deprehen-
 duntur. primus è media spina ortus,
 per os ilium ad interiorè fœmoris par-
 tem exporrigitur, atque mox ad genu
 descendit. alter caput attollens ad os
 ipsum, quod pubi desidet, per summa
 fœmoris interiùs decurrit, tertius iuxta
 posteriorem fœmoris partem, per po-
 plitem obliquo ductu ad internam ti-
 biam delabitur. quartus tibiam, qui
 cum extrinsecus committitur, simplici-
 motu totam ducit in extremam partè.
 quintus ex ossiù pubis copulatione e-
 natus, tibiam ad latus intrò torquet. aliùs
 genu flecùt, tibiam que intus adducit:
 foràs

*Fœmoris
 musculi.*

foràs abducit alius . alius totum femur
 flecit, & contorquet . alius oblongus
 quidem, ortus de osse ilium, tibiam sur-
 sum contrahit, pariterq; extendit. Præ-
 ter hos omnes est perexiguus muscu-
 lus in poplite, genu flexis. Habent ite-
 dem suos musculos suræ, & tibię, quos
 pictura præstaret ante oculos ponere,
 quàm accurata oratiõe persequi: quod
 sanè nihil dubito, in uiuis hodie esse,
 qui istud moliantur. ijs dij fortunent ita
 diuinum opus, & parem gratiam repo-
 nant pro tanto labore, cura, diligentia,
 opera, quam ponunt in bonis artibus
 reparandis, quę diu quorundam negli-
 gētia & incuria penitus iacuerūt. Spe-
 ro quidem, si pergant uiri boni, & lin-
 guarū studiosi, ut hæcenus, studia ex-
 colere, breui fore, ut formæ suæ, quæ
 nulla abhinc multos annos apparuit,
 disciplinarum genus omne restitua-
 tur. Cuiuscunq; tamen modi res casu-
 ra sit, bene ominemur. Certum est, nos
 dum uita superabit, ab instituto opere,
 qua

*Hortatio
 ad artiū re-
 paratores.*

qualequale futurum est, nolle desistere, dum possimus modo & tibi & alijs aliquam utilitatem afferre. Idem quoque cæteris, qui rei literariæ benignè fieri cupiunt, & prodesse magnopere possunt, faciendum censeo, atque optatum illud Hectoris Homerici sæpius memoria reperendum, quo monentur omnes mortales, ne uitam cum silentio ueluti pecora transigant. Is sanè Hector non frangebatur animo propter uitæ cupiditatem, quæ illum manens conficeret angoribus, dimissa molestijs omnibus liberasset: sed per dedecus & ignauiam amittere eã dolebat. quocirca optabat, ne sibi ferro erepta, ex humanis decederet *ἀσπιδεὶ καὶ ἀκλῆδῃ, ἀλλὰ μὲγα φέφασ' ἵ καὶ ἑσσομῆνοισι τυθεῖσθαι*. Quid amabò homini turpius & miserius contingere potest, quàm hebescere & languere in otio? Quid inertissimo ac delidiosissimo homine, terra peius creat? ecquod magis *ἑτώσιον ὄχθῃ ἀεζήνης*? Nullū sanè, nullum detestabilius uitium, uitam no-

Hectoris
notum.

h strā

strā turpitudine foedare potest. præter enim q̄ quod langorem, morbos, egri- tudines, otium afferre solet, seminariū etiam existit cuiuscq; pestis, quæ homini ab homine nascitur. Itaq; tibi singula- res gratias ago, qui me in otium penè relabentem, sustinuisti, & in medio hu- iusce mei propositi laboris cursu, planè desperantem, in bonam spem erexisti. Si quid igitur boni attulisti, nō mihi, qui parui, sed tibi, qui persuasisti, debebis.

Sed iam orationem dirigamus ad id, quod de partibus humani corporis reli- qui fit. atq; in primis à uenarum defini- tione sumamus initium, de arterijs su- binde dicendi, ea quidem qua cōsueui- mus breuitate, & sermonis quoad fieri

Venæ. poterit perspicuitate. Venæ itaq; sunt uasa primos seruantia humores, qui necessitatis tempore in corpus diffusi uniuersum, tandem caducas nostri cor-

*Venarum
formæ et
ratio.* poris particulas reponunt. E' qua defi- nitione depromitur occasio figuræ sue oblongæ. Nam, cum effundere passim humo-

humorem debeāt, teretes eas esse neces-
 se est. sub hac enim figura, unicuique
 corporis membro præsto esse possunt.
 Emergit item illud, quod solidę nature
 esse cōuenit, ut seruari custodirentq̃
 succos, qui fluidę sunt substātię. Neq̃
 tamē eius duritiei esse, cuius sunt ossa,
 expediuit, ne acerbam tristēmq̃ perpe-
 tuo uitā ageremus: quare quālibet (ut
 ferē dixerim) corporis portionem attin-
 gere alioquin necessariū fuit. Sunt etiā
 frigide, et sicce, ut humorem, qui pluri-
 mū calidus est, & humidus, temperare
 sua possint facultate. Et proinde eā esse
 plenissimam definitionē nobis asseue-
 remus, quandoquidem ex ea affatim af-
 fectiones deprehendantur omnes. Plī-
 nius, sanguinis riuos nominat: sicut
 arterias, spiritus semitas interpretatur. *Arteria.*
 Alij dicunt, uenam esse cōceptaculum
 sanguinis, quod ἀγγείον medici uocant,
 misti confusi que cum spiritu naturali
 in quo plus sanguinis est, minus spiri-
 tus. à Græcis autem dicitur φλέψ, παρά φλέψ.

h 2 τὸ ῥυ

το τὸν χυμὸς ἐσθρὸν φλεγμὸν ποδεύειν. τὸ τὸ
 ἔστι, τὸν αἷματος. φλέβες ἔν, πρὸς τὸ δι' αὐτῶ
 βαίνειν τὸ φλογδὸς. à Cicerone sic defi-
 nita est: Vena est, per quam sanguis in
 omne corpus diffunditur, sicut spiritus
 per arterias. ueteres autem medici, &
 qui latine locuti sunt, uenam pro arte-
 ria dixerunt. quanquam uenæ quidem
 suapte uī immobiles sunt, & sanguinis
 tantum mittendi gratia explorātur: ar-
 teriæ autem micare non desinunt, atq;
 motu suo habitum et modum febrium
 demonstrant. Quomodo enim Græci
 dicunt, ἀπὸ δὲ φλ φλέβος, ἀπὸ τῆ φλ ἀρτη-
 ρίας, sic propemodum elegantes in di-
 cendo Latini, tāgere uenam, hoc est ar-
 teriam, crebro usurpant. Cicero de Fa-
 to: Si cui uenæ sic mouentur, is habet fe-
 brim, & is nō habet: id est, arteriæ, qua-
 rū crebri aut languidi ictus, febris uim
 nobis indicant. Cornelius Celsus, me-
 dicus bene latinus, cuius linguam qui
 admirantur, peccus non item, illi mea
 quidem sententiā uehementer errant:
 Cel-

Vena pro
arteria.

Venam tan-
gere.

Celsus inquam libro tertio, capite quarto, uenā itidā pro arteria accipit. Venis enim (inquit) credimus, fallacissimæ rei, quia istæ sæpe leniores, celeriores ue sunt, & ætate, & sexu, & corporum natura. Idem alio in loco: Periculosissimum tum est, si uenæ quæq; ibi uehementer agitantur. Idem: Si uenæ non æquis interuallis mouentur. Idem: Vbi uenarū exigui imbecilliq; pulsus sunt. Idem: Requirit etiam, quare uenæ nostræ modò submittunt se, modò attolunt. Ouidius, Tangit salientem pollice uenam. Idē, Saliūt sub pollice uenæ. Idē, Saliūt tētata pollice uenæ. Persius:

Tæge miser uenā, et pone in pectore dextrā.

Nil calet hic.—

Et uerò ex Græcis, ut iā latinos omittā, uetustissimus autor Hippocrates, qui non minus elegans in medēdo q̄ in dicēdo extitit, plenissime id loquendi genus antiquū fuisse his uerbis significauit. ὀμνὴ φλέψ ἢ γὰ ἀγκῶνι σφύζει, μακροὶ κὶ ὀξύθυμοι. ὀμν δὲ ἂν ἀπρεμείει, τυφώδης. id est,

h 3 Quis

Quibus uena in cubito ualide pulsatur, ij furiosi & iracundi sunt: quibus autem quiescit, deliri. Sed quid uitor Hippocratis testimonio: cū Galenus in libello de Animi moribus corporis temperaturā sequentibus, nō solū uerba Hippocratis interpretet, quæ iā retuli, uerū etiam meam sententiā confirmet. Eius igitur uerba placuit subscribere, quo facilius quorundā opinio refellatur & refutet.

Ἡ δὲ (inquit) τῶν ῥῆσιν ὁ λόγος ἐστὶ τριῶτος. ὡς ἀνθρώπων ἢ ἢ τῶν ἀρκῶνα ἀρτηρία σφοδρῶς πᾶσιν πνεύματι πῶ λίνισιν, ἔστι μανικοὶ ἐστὶ φλέβας ἢ γὰρ, ἢ τὰς ἀρτηρίας ἐκάλουν οἱ παλαιοί. id ē, Verborū Hippocratis huiusmodi est sententiā: Homines ipsi, quorū arteria in cubito, uehemētissimo pulsu agitur, insani sunt. uenas etenim ueteres nominabāt arterias. Ceterū ex hac corporis parte desumpsimus multas loquēdi formulas, ut incidere uenā, secare uenā, mittere sanguinē de uena, pertūdere uenā, micare uenas: perquirere uenas auri, argēti, terre, arborū, & alias lō.

A' uena lo-
quendi for-
mulae.

gē

gè plures, quas in tuâ Philologiam, nō
 eo ordine quo hodie ceteri, uerba dūta-
 xat sectātes, planè neglecta sciētia, cōie-
 cisti. Sectā autē uenam nō hominibus *Vena se-*
 stupētis animi, atq; à naturali habitu de *ctio.*
 clinātis tantūmodo prodesse, sed etiā ijs
 ipsis qui minus sani uident, uetus con-
 suetudo indicat. Fuit em̄ antiquitus mi-
 litaris animaduersio, iubere militi ue-
 nam solui, et sanguinē mitti, amouēdæ
 stupiditatis causā. postea propter alia
 pleracq; delicta factitatum idē est, ut nō
 tam pœna quàm medicina delinquenti-
 bus, quasi parū sanis, esset. Alios quoq;
 præstat usus integra uena, necdū soluta
 intra corpus: quos aperiemus postea,
 quàm dirempta lisea fuerit, de uenarū
 ortu. Hincq; exordiū ducēdū est ex sen- *Venarum*
 tētia, alias ab iecinore uenas ad cor ter- *ortus.*
 minari, ac satellitum officio cordi con-
 uehere sanguinē, influereq; incoctum.
 quē mox exceptū, cor suauī cōceptacu-
 lo absolutissime cōcoquit, et perficit. ali-
 as itē uenas à corde totū corpus subire,

h 4 sue

succoꝝ illo cōsummatissimo particulā-
 tim membra irrorare. Quare partim ue-
 re dicitur, uenas à iecinore pertinere,
 partim, à corde, uerissimilius. Quo enim
 sanguine enutrimur, is proximè à cor-
 de deditur, et permanat. In hūc itaq; mo-
 dum sublata sit, aliàs difficillima, dissen-
 sio. Sed ad institutū opus regrediamur,
 multisq; aliorum omiſsis dictis, rem ip-
 sam attingamus. p̄nunciemusq; non
 adeò illis incertam esse originem, quin
 cor eum esse fontem, certissima adnixi
 ratione, conuincamus, si cor omnium
 quæ in corpore sunt membrorum cau-
 sa sit, & primordium; ut mirandum sit,
 aduersæ sententiæ assertores, tot in cor-
 pore nequicquā contra philosophiā a-
 struxisse sibi principia. Sed enim cor pe-
 rinde se habet, atq; eiusdem artificis de-
 xtra, quæ malleo ferramēti genus omne
 componit, securi uerò aut dolabra na-
 uem edificat, latera, carinas, prorā, pup-
 p̄m, antemnas, malum, aptè accommo-
 dās. Hic quæso quis mihi nō dederit, fer-
 ramēti

*Cordis prim-
 cipatus.*

ramēti nauigijq; eandem dextrā fuisse
 autorem? Neq; uerò illud minus in que
 stione nobis subuenit, quare cor primū
 sit uiuens (quod postea monstrabimus
 ita se habere) quod nihilominus nō ne-
 gauerit aduersarius, sinus illos cum ue-
 narū arteriarumq; propagine produci:
 præterea que emanat officina instrumē-
 tum, eadē & quæ deinceps sunt, quan-
 quam operam suam quantamcunq; illi
 præstant. In dubio autē non est, caloris
 illius suauis, quo absoluitur sanguis,
 cor ipsum opificem, uel dispensatorem
 esse: quare & conceptaculorum, quæ
 uenæ sunt, sanguinis gerulæ. Ad hæc
 multiugis facultas actionis eiusdem,
 multis una ratione dispartita, uni præ-
 cipiue tribuitur, & potissimū. sed perin-
 de se habet membrū ad membrū, sicut
 uis ad uim. quare cū uis ceterorū mem-
 brorum in corde excellēter sedeat, ita et
 membra cætera in corde excellenter la-
 titabūt. Quare item unum sit initium,
 quo sumus, & conseruamur. Conser-

h s uatio

uatio autem diuturna non fit sine consummato sanguine, cuius sit cor principium. Quare uenas ab eo deduci, nemo ambiget: quas sanguis transcurrens, in membra singula perfluat. Atqui nõ

Venæ à iecinore ortum ducentes.

negandum illud est, etiã quasdam uenas ab iecinore exoriri. nam quæ cõuehit succum in cor, ubi plenissime decoquit, quæq; exsugunt ab intestinis ad iecur, uerius dixeris ab iecinore exordiũ referre. Neq; de his cõtrouersia est, sed de his quæ in membra sanguinem diffundunt. proinde earum ortus eo se habet modo. Duę intra pectus spine spernæ sedent uenæ, parili consortio, ei quo fistula cartilaginea gula que in pectus deuoluũtur, altera minutior, quæ spinã laeuorsum declinans proxime ap

Aborta.

ponit, abortaq; (à cingulo Macedonico forte nomen habens) dici cõsueuit. altera auctior, quæ illã superstat, & amplectitur, in dextram potius collata sedem, societate inuit: quãuis in dissectione quam nuper cõspeximus, contrariũ huius

huius mirati sumus. Hanc sanè uenam
tum innuebat Homerus, cū inquebat,

— Ἀπὸ δὲ φλέβα πᾶσαν ἐκέρσῃ, (ve.

Ἦτ' ἀλὰ νότα δέσσα σλαμπόρες αἷχην' ἰκέ

— Venam deciderat omnem, (omnes.

Quæ stans dorso super uertebras transfilit
Duæ quidē istæ uenę demanant è cor-
de: ea nimirū quæ auctior est, ex illius
dextro sinu, qui amplior est, per mediū
sinū arctiorem forma uenæ comparata
ex fillis solidis mox prorūpit: cute, mē-
branaq; præter uenarū naturam cōmu-
nita, sursum deinde elata bipartitò seca-
tur, alter ramus in pulmonis fertur bi-
nas partes, ubi rursus bipartitò se diui-
serit. Quare pulmo sanguinis tantisper
abūdans est, quoad uita steterit: ne for-
tassis errore ducaris, quod pulmo cada-
uerū totus exanguis sit. Quę res propte-
rea est, quia desinente uita, sanguis ille,
cū pulmo sit spongiosus, obnoxius ua-
nescit potissimum. Alter ramus spinā,
uertebam usq; supremam percurrit,
singulasq; uenulas in singulas porrigit

Pulmo san-
guinis abū-
dans.

co-

costas: utrinque paululum mox elata, ramum transmittit singulum per alas manusque. In flexu dextri brachii inferiore, ubi altius emergit, iecoraria dicitur, quia latus iecinoris obtinuit. Sed in flexu sinistri brachii inferno, que priori compar est, Lienaria. lienaria nominatur, quia pone lienis regionem apparuit. Paulo post uena auctior, quam se in ceruicem promere coepit, in duos iterum ramos pullulat, quorum singulus supra quoduis brachium manus que perrepat, a ceruiceque, quam permeant ambae, nomen sibi inditur. In flexu autem brachii cuiusuis, iecoraria aut lienaria utrique ceruicali est regione subsident, transmissis que ab ambabus ramulis in brachium medium uenam constituunt, que uulgo communis dici consuevit. Iecorariam iterum dicamus dirimi in alios ramulos, qui in lacertis brachii delitescunt, praeter unum, qui ad cubiti nodum perueniens, ramum a se transmittit, uenamque facit communem, ut diximus. huius, quae minor est,

est, uena, cū ramulo cervicalis commit-
 tit, unaq; incedit: à quo ubi discesserit,
 bipartitò rursus finditur. cuius pars fa-
 miliare brachij latus penitus ingressa,
 ad minimū prius ea digitū, duosq; qui
 deinceps sunt cessat: pars autem eiusdē
 aliquatenus elata, ad palmam pertinet.
 Ramus autē, quem iam dimiseramus,
 non procul à cubiti flexu bipartito, cui-
 us est ramus qui iterū diuiditur, ad uo-
 lam transfertur. alter ramus altius qui-
 dem, sed similiter diuiditur, ad uolamq;
 defertur. & hic ramus est, qui plurimū
 pro iecoraria ad sanguinem educendū
 inciditur. Quas autem dixi de iecoraria
 diuisiones (ut strictim omnia perstrin-
 gam) ad lienariam in uniuersum accō-
 modandę sunt. Demū ab utroq; iuguli
 latere, intercepta arteria aspera exurgūt
 duę uenę, iugulares dicte: quas somni
 feras dicere possumus, quod hominem
 per istas obrepat somnus. has si cōpre-
 hēderis, interdū linquimur cōtinuo cor-
 reptis sensibus omnibus, palpebrisq;
 com-

*Iugulares.
 Somniferę.*

commissis. Quod de harū una dixerō,
 de altera idem suspicandum est. Iugula
 ris itaq; cum se promit, in duas uenas
 exit. ē quibus est una, quæ manifestior
 apparet: profundior altera sensū omni-
 no effugit, uenulisq; ab ea transmis-
 sioribus rursus ab eadem uenientibus
 ramis, in malam infernā discurret, quo-
 rum aliqui ad linguæ alimentum, mus-
 culorumq; qui in ea sunt exteriorum,
 in fibris per similes uenas coarctantur,
 nō nihilq; ex hac profundiore uena ad
 manifestiorem uenā destinatur, prius
 quā hęc uena cū gula societate inierit.
 huius iterum uenæ occultioris pars trā-
 sit ad partē caluæ auersam, quæ est pro-
 pter sinū cerebri postremū, ex qua mit-
 tuntur ramuli, qui partem supra uer-
 tebra, quæq; deinceps est, intercēptam
 reficit. Rursus ex eadem parte exoritur
 uenula, ad coituram capitis collicq; de-
 lata, quæ in gracilitatem pilī modo atte-
 nuatur: exitq; deinde in ramulos, quo-
 rum

rum sunt, qui ad membranā, quę foris caluam operit, nutriendam permeant: & reliquum earum, carnem, quę profundius resedit, adit, sanguinemq; subministrat, inde que ramus intra caluam recipitur, duas que illas membranas cerebri custodes alimento restaurat: cuius pars ē membrana molliore in cerebrum funditur, perinde atq; de arterijs dicturi postea sumus. Huius uenulę pretenues in locum, quę platea dicitur, deductę, sanguinem effundunt affatim. hę uenulę cum sinui medio accesserint, proximę duas amplas uenas conficiunt, quę ex loco, qui prælū dicitur, sanguinem exugunt. Ex his ad sinum priorem accedentes uenę, occurrunt ibi arterijs, coeunt que unā, in membranamq; obliterant, quę plexus mirabilis, seu rete dici cōsueuit. De uena hæc tenus auctiore, quo se habeat modo supra cor, ita cōiectura iudicioq; affecuti sumus. Nunc de eadē ut cordi subijcī, quo limite, quibus ue propaginibus

Platea.

Præsum.

Rete mirabile.

ince.

incedat, deinceps aestimabimus. Vena
 itaq; ista, ex eodē leuo sinu exoritur, perq;
 trāuersum ex ualida membrana septū
 descendens, propter spinam, ramū ex
 se ad iecur transmittit, lata admodū, sed
 perbreuis. Ex hac rursus multas arctio-
 resq; uenas iecur penitus suscipit. Duę
 autem uenę ab eadē mittuntur: altera ad
 cinctum præcordiaq; aboletur, altera in
 supera deducitur, alam lacertumq; bra-
 chij dextri, demum que reliquis qui ad
 inflexum interiorem sunt uenis anne-
 ctuntur: proptereaque totam uenam,
 cui hæc committitur, lecorariam ap-
 pellauimus, utpote quę sanguinem ex
 iecore emittat. Ab hoc rursus trūco per-
 git ad lienem uena paulo arctior, quę
 in plurimos consumitur ramusculos,
 quibus lien sanguine sustentatur. Ab
 eodem item ampliori, uena ad læuam
 pergit, quę lienaria dicitur, quod lie-
 nem sanguine exuberanti exoneret: de
 qua simili quoque sentiendum est mo-
 do, atque de iecoraria. Quin etiam ab

*Iecoraria
 cur.*

*Lienaria
 cur.*

au

auctiore prodeunt duæ uenæ; altera
 omentum subit, altera intestinum pan-
 creum, quod nostri medici ieiunum di-
 cere solent. prætenuum itaq; ab inte-
 stinis uenarum series, numerosaq; pro-
 pago serpit in uenam omnibus com-
 munem, latiore uel, quæ intestina
 cuncta stomachumq; perreptat, ad gu-
 lamq; peruenit: ubi prius eâ, de hac ni-
 hilominus uenulæ complures propa-
 gantur in diuersa membra. Redeundū
 rursus ad uenam auctiorem, quæ spinā
 perpetua permeat: à qua mox, renum
 tenus, duæ insignis amplitudinis, in u-
 trunq; renem descendunt uenæ, quæ
 sequestratiles (in solenti fortasse uerbo)
 dici possunt, penitus, qua parte purior
 sanguis ab impuro aquosoq; sequestra-
 tur & exprimitur. Harum altius exori-
 tur dextra, scire quidem, quòd ren dex-
 ter paulò elatior sit. à quarum sinistra
 propagatur uena, quæ ad testem maris
 foeminaeq; defunt sinistrum. Quæ autē
 ad dextrum pertinet testem, ferè non:

*Ieiunum in
 testinum.*

*Vena au-
 ctior.*

*Sequestra-
 tiles uenæ.*

i exoritur

exoritur à sequestratili dextra, quin cō-
 tingat ei permisceri. Duae hæ plerunq;
 ad ceruicem genitalis utriusq; hominis
 abolentur. A uena etiam præcipue ma-
 gnitudinis, quæ spinee adherescit, ponè
 singulas uertebras singulæ uenulæ re-
 soluuntur, lacertosq; qui proximi sunt,
 alunt, clunesq; lacertos quoq; uentris
 adeunt. Ab eadem uenula prætenues
 uertebris transactis in spineam medul-
 lam alendam perferuntur. At cum de-
 mum uena ista auctior ad imam uerte-
 bram deserit, in duos ramos à dextra
 leuaq; tota absumitur, quorum uteruis
 in denos transit ramulos, antè quàm co-
 xam subierit. Primus in renes tendit,
 alius capillamentis à se factis ad mēbra
 nam internam cessat, qua inferas partes
 tegit. alius musculos supra coxā inīit, ali-
 us animusculos. alius ad ceruicem geni-
 talis muliebris properat, & ad uesicam,
 ceruicemq; eius: sed perexigua est hæ
 portio in fœminis, ampliuscula in ui-
 ris, quippe quibus necesse sit plusculū

ue

uenarum ex hac ad penem accommodari. Alius in musculos fœmoris tendit: alius ad uentris musculos, qui recti uentrem perambulant, continuanturq; uenis, quas ad pancreum accedere diximus. Ex huius tamen uenæ radicibus, nonnihil in uulua uterum procedit. A læua uerò dextraq; de uenis dicti uteri sese attollunt uenæ binæ perpetuæ, in mammas sanguinis gerulæ, in lactis substantiam ad necessitatem uertendi: has interea dicamus per te licet papillares. Quamobrem periti medici, sistendo profluuiò muliebri cucurbitulas non iniuria mammis admouent, quod eæ utero & uenis participant. Alius porrò ramus, aut in penem, aut uuluam delegatur: alius ad musculos fœmoris, tum delitescens, tum oculis subiectos fertur. alius per regionem sequestratilis remeans, ad lumbos pertinet, extremæ que papillari copulatur: grandiorq; iam comparatur uena, quæ musculos natium adit. reliquũ ad

Papillares:
uene.

coxam permanat; quam ut subijt, mul-
 tifariam finditur. Pars musculos, qui
 fœmur anteuersus obsident, transigit.
 pars in musculos fœmoris infernæ re-
 gionis & familiaris effertur, pars pro-
 fundius attinet. Quod ex his restat, ubi
 ad genu uentum est, tripartitò distri-
 buitur, una tractu hispido, alia familia-
 ri, alia inter utramque serpit uia. quæ
 hispida progreditur uia, supra exte-
 riorem malleolum distenditur, & in exte-
 riorem pedis partem diffunditur: uul-
 gò schiatica nominantur, quòd coxen-
 dici medeatur. At quæ familiaris est, in
 calcaneum usq; deuoluitur, & mēstrua
 dicitur: duasq; ex se spargit uenas, e
 quibus est quæ circa talum cōsumitur,
 & est quæ pedem familiarem obrepit.
 quæ inter has media ramis ab se defle-
 xis, cruris musculos, tã occultos quàm
 manifestos, sine discrimine reparat.
 Neq; assentiendum eis est, qui ischiati-
 cam, quod coxendici medeatur, uulgò
 dictam, ex loco qui est ad caudam de-
 mitti

Schiatica.

Menstrua.

Schiatica.

DE H
 mitti d
 luntur
 ipsum
 dixim
 redinis
 uias, &
 tum li
 pulsat
 his su
 tiunc
 mus)
 Arter
 ritus
 fangu
 nus fa
 cet ne
 q; d
 eo dic
 mane
 tere
 & in
 scholi
 baur
 arrip

mitti dixerunt. nam sensu facile refel-
 luntur: quod ab eodem trunco, qui ad
 ipsum genu est, tres illæ uenæ (ut præ-
 diximus) collabuntur, insignis ampli-
 tudinis. Satis (ut arbitror) uenarum
 uias, & propagines, nominaq; quan-
 tum licuit contrectauimus. De uenis
 pulsatilibus, quas arterias appellamus,
 his subiicienda est breuis commenta-
 tiuncula nostra. atq; in primis (uti sole-
 mus) à definitione sermonē ducamus.
 Arteria itaque est, conceptaculum spi-
 ritus naturalis, misti confusi que cum
 sanguine, in quo plus spiritus est, mi-
 nus sanguinis. Nomen enim aperte do-
 cet nos, eum spiritus esse capacem, *πα-
 ρὰ τὸ τρεῖν τὸν ἀέρα*, quod aërem seruet,
 eo dici arteriam ueteres medici existi-
 mant. Sanguinis quoque aliquid con-
 tinere intra se, aduersus Erasistratum,
 & eiusdem ordinis medicos, Galenus
 subtiliter & doctè disputans, compro-
 bavit. Quamobrem nonnulli *τὰ ἀγγεία
 πνευματώδη, καὶ σφύζοντα*, probè mea
 i 3 qui

De arte-
rijs.

Arteria
quid.

Vnde dicta.

quidem sententia nuncuparunt . nam
 cōtinuo motu agitant̄, & cordis pulsus
 imitantes attolluntur, vicissimēq; subsi-
 dent, atq; pulsant, pulsus enim & cordi
 et arterijs apprimē conuenit, qui quidē
 aliud quid est amabō te, quā *διασολή*
 ἢ *συστολή ἀδιαίρετος ἀρτηρίας ἢ καρδίας*. id
 est, intentio motus, & remissio, in corde
 & in arteria, naturalis & non arbitrarij,
 uel, *παλμός ἢ ζέσις τῆς ἀρτηρίας*. uel, *ἡ κίνη-
 σις ἀπασῶν τῶν ἀρτηριῶν, ἢ τὸ πλῆθος τῆς*
ἐν τῇ καρδίᾳ θερμοσίας. ἔτω γὰρ σφύζοσι αἱ
 ἀρτηρίαι. Arteriarum aut̄ pulsus morbo-
 rum index, in modulos certos, legesq;
 metricas, per aetates stabilis, aut citatus,
 aut tardus, descriptus est ab Herophilo
 medicinae uate, miranda arte, nimiam
 propter subtilitatem desertus, ut inquit
 Plinius: qui Erasistratum secutus, pro-
 pterea dixit ipsas sensu carere, quia etiā
 Plinij lo-
 cus. sanguine. nisi fortē bonus Plinius di-
 xerit carere sanguine, pro magis exan-
 gues esse, quā uenas: uel uacare san-
 guine crasso & impuro, sed tenuem &
 pu-

purum continere. non enim mihi sit
credibile, in re apertissima, ita facile
labi. Quinetiam Aristoteles, cuius iu-
dicio multum tribuit antiquitas, secun-
do de Historijs animalium libro, solū
hominem ait in pectore mammas gere-
re. attamen simiam, & cynocephalum
in pectore itidem gestare comperimus.
Sed credendum est, tantum philoso-
phum non male sentire, nec de homi-
ne solum loqui, sed de reliquis quoque
animalibus homini simillimis: cuius-
modi sunt & simia, & cynocephalus.
Quid quod testatur quoq; solum homi-
nem canescere? scribit enim hunc sa-
nè in modum septima Problematum
sektione. *Ἐστὶ τι ἀνδρωπος μόνῳ τῶν ζώων
πολιὰς ἔχει: ἢ ὅτι τὰ μὲν πλεῖστα τῶν ζώων ἔχουσι
διὰ τὴν τρίχα ἀνά πάμπαν ἔχει, οἷον ἵππῳ,
βοῦν. ἕνια δὲ ἔχουσι μὲν ἔκ ἔχει, βραχυ-
βια δὲ εἰσὶ, καὶ δαπὺρ πρόβατον, καὶ ἄλλα, ὅ
ἢ θρίξ ὡσαυτὶς ὑγρὰ σκουσα, ὅδε πολιοῦται.
ὅ δὲ ἀνδρωπος, ὅδε ἔχουσι ἔχει τὴν τρίχα,
μακροβίῳ τε ὄσιν, ὡς ἐν τῷ χρόνῳ πολιοῦται.*

Aristotelis
locus.

i 4 hoc

hoc est: Quamobrem homo unus animalium canescit? An idè fit, quia maxima pars animalium caducum pilum quotannis gerit, ut equus & bos. nonnullis decidit quidem, sed exiguum ut tē curriculum datum est, ut ovi, & alijs: quorum pilus ut senectutem non sentit, ita nec canescit. homo uerò deciduū nō gerit pilum, longamq; uiuit uitam, quare temporis progressū canescit. At qui non homini tantum, sed etiam equis caniciem accidere, usu iam cōprobatum est. Quin senectutem in equis, ex canis supercilijs boni ueterinarij intelligunt. Quo fit, ut quisque malignus interpres, & omnia in deteriorem partem rapiens, facillè possit caluminari Aristotelem. At uerò qui se æquiores iudicem præstare uoluerit, is profectò ciuilius aget, & mitius interpretando affirmabit in ea sententiâ fuisse Aristotelem, ut crediderit unum quidem hominem insigniter canescere, & multum, alia uerò animalia perobscure, & parū.

Quis-

Quispiam tamen dixerit, me nimium benignè agere, ac secus interpretari quàm eius uerba planè sonant. Equidè ausim cum quouis sacramento contendere, si ab inferis in hanc lucem reuocari posset, non aliter pronunciatum Aristotelem, quàm ego pronunciaui. Ecquid quaeso dicat quis? pronunciat nēpe id, quod tertio libro de Historijs animalium scriptum reliquit, de pilis sic mentionem faciens: μεταβολασί η̄ τὰς χροιάς γηρασκόντων, καὶ λευκώτερα γίνονται ἐν ἀνθρώποις. τοῖς δ' ἄλλοις γίνονται μὲν, ὅτι ἐπιδηλωσὶ ἢ σφόδρα, πλὴν ἐπίπτω. id est: Mutant colorem pili in senectate, & magis cani sunt, in hominibus: cæteris animantibus id quidem accidit, sed non admodum apertè, præterquam in equo. Nec, cum dixit hominibus duntaxat cieri menses, tunc cætera animalia excepit: sed menstruo quoq; spacio, & insignius & copiosius ei proflueret, quàm alijs, intellexit. Quicumque igitur optimo animo esse uolet in scri-

138 BASSIANI LANDI
 pta ueterum, & non populari truti-
 na examinare, is nimirum desinet,
 non Aristotelem modò, pariter & Pli-
 nium, caluminari ac improbare, sed
 etiam alios, qui eodem scribendi ge-
 nere usi sunt. Tantum igitur abest,
 ut Plinium in Erasistrateos referen-
 dum censeam, ut longè ab eorum do-
 gmate esse asseuerem. Quis est (qua-
 so) tam alienus à Musarum gratijs,
 qui neget sanguinem, & illum qui-
 dem putum purumq̃, & proximum ut
 in spiritum mutetur, contineri? Quo-
 circa nos suprâ appositè diximus, es-
 se conceptaculum & spiritus & san-
 guinis. Hoc tamen interest uenam in-
 ter & arteriam, quòd ut uena plus ha-
 bet sanguinis, sic arteria plus spiritus
 coërcet suo sinu. uena praterea omnis
 una coalescit tunica, arteria autem ge-
 mina conduplicatur: excepto, quòd
 illæ uariant, quæ ultro citro que e cor-
 de in pulmonem commeant. spiri-
 tum altera conuehit, altera sangui-
 nem.

*Vene &
 arterie di-
 scrimen.*

nem: hæc, φλέψ ἀρτηριώδης, id est, uena arteriosa nominatur: illa, ἀρτηρία φλεβώδης, id est, arteria uenosa. nempe quod uena eò loci duplici constat tergo, arteria uerò simplici: nec alijs in locis uspiam (quod ego sciam) is ordo inuerti à natura solet. Ad hæc omni fibrarum genere uenarum tunica præmunitur, unde alimentum capiunt, & in corpus uniuersum commode distribuunt. Quomodo enim arborum radices, terræ gremio emollito, & bene subacto nixæ, cibum sumunt, primum tepefactum uapore, deinde complexu suo diffundunt in stipitem, truncum, ramos, surculos, folia: sic prope modum sanguis, per uenas, in omnes corporis parteis enutriendas ductus, influit. Arteriarum uerò in exteriore tunicula latæ fibræ sunt, spiritu pellendo: in interiori & latæ & transuersæ delitescunt. Ambas tamen mutua societate usq; eò coniunxit natura, ut ubi uena reperitur, arteriam quoq; ibi

ibi saepius reperiri necesse sit. Verum ista non reciprocantur, ut si quocumque in loco arteriam offendas, non etiam sequitur in eodem uenam offendi. alibi enim altera tibi occurret, nusquam uero illic apparebit altera. At si utramque prodeuntem cernes, erit cur animaduertas, ubique locorum ferme arteriam pone uenam residentem. Benefica namque & solers Natura semper partes nobiliores in intima abdidit, atque penitus contexit. ob id etiam in partibus extimis, tum brachij, tum cruris, uena sine arteria conspicitur: siquidem locus ille non usquequaque tutus, nec arterijs ullo modo commodus & idoneus usus est. Ad palmas etiam, collum, pedes, pone cutem, uenae reperiuntur, non arteriae. Ea item ratione ubique subiecta incedit arteria uenae, & quod proximo calore arteriae uena adiuta, sanguinem commodius concoquit: & quod arterias siccae nimirum naturae esse oportuit, quare a sanguine eo, qui miri est

Arteria sine uena.

Arteria uenae subiecta.

caloris, spiritusq; adeò feruidi, arteria ipsa ureretur nimis, aut certe coarctaref præter conuenientem amplitudinem, nisi humore à proxima uena aptiffimè demiffio humefceret. Vbicunq; igitur est arteria, & uenam illi in fidere neceffe est: nisi quem præstat uena humorè, ex alio ille corrogetur membro, in quò genere sunt arteriæ quæ ad cerebrũ at-tinent. At uerò sedes, quas arterijs ad-iudicauerit magiftra rerum Natura, in-tueri licebit ex his quæ deinde dicturi sumus. De illis sanè uena, quàm aortã nuncupamus, paulò minutior est foro-re (ut iam diximus) parumq; in læuam (quamuis dorfum perpetua ualidaq; in-liflat) decliuis, quemadmodum au-ctior uena in dextrã potius prona est. Huius ortus non est ambiguus. nam fi-ne controuerfia, de cordis alueolo fini-ftro, tanquam è principio suo effundi-tur: quod ex fua colligitur ratione, quæ à ueteribus medicis eo redditur modo. Arteria est uena cor refrigerans, & mū-

Arteriã
sedes.

Aortæ ue-
næ ortus.

Arteria qd.
dicias.

dicias faciens tenuioris sanguinis spi-
 ritusq̄, qui uitam affert, super membra
 gerula. Quod si ea sit scita conueniens
 queratio, cur non eo exorietur mem-
 bro, quod sit talis sanguinis spiritusq̄
 conceptaculum? tale autem esse constat
 cor. quod ut egregiè fieri possit, neruo-
 sa ea uehementer constitit cute, mem-
 branaq̄. nam non alio coërceri pacto,
 præter eam quæ à corde ad pulmonem
 fertur, potuissent, sanguis adeò attenua-
 tus, spiritusq̄ ille purissimus. Sed arte-
 riæ ad eum comparatæ sunt usum, ut
 continuè palpitent. ita enim fit, ut cor-
 dis ille præcellens calor uentiletur, re-
 cepto intus aëre frigidulo, quo conti-
 nemur, pulsoq̄ eo qui concaluit nimis:
 simul ut opaci ineptiq̄ fumi, qui alio-
 quin in corde uaporantur, compresso
 corde ipso per arterias extrâ compellan-
 tur. Cum resoluuntur itaq̄ arteriæ, con-
 tinentē aërem admittunt meatibus cor-
 poris: mox suis, quos omnino perexi-
 guos habent, spiritum etiam à corde ca-
 ptant

ptant uitæ ministrum, quem super mēbra conferunt : fumis item lutulentis cor subleuant, & expurgant, sanguisq; ille absolutissimus de corde in eas proijcitur. Quotiens uerò eadem comprimuntur, aërem illum feruidum, lutulentumq; fumum, quos iam à corde cōcæperant, ex se unà abijciunt, arcentq; longius. Spiritum uerò illum nitidum, uitæ datorem, qui hac compressione non exhalat, imò retinet facultas uenarum discernens, inq; membra quantum quotiesq; opus sit per cauū ductū, foraminulaq; illarū oblonga perducit. Sed hæc in uniuersum præfati, singula percurramus. Ahorta è læuo cordis linu

duas

Ahorta origo et ratio.

duas cadens propagines dispares: amplior, cordis repetens ambitū, illius in partes conuertitur: gracilior, in dextrū recidit sinum. Quod post hos restat ramos, bipartitō rursus diuiditur: cuius pars procerior descēdit spiritu plena, ut inferis mēbris, quæ grandiora pleraq; resident, spiritu adhuc repleat copiosiori: quæ recta dorsum permeans, contra quintam uertebam recedit, ubi pulmo cordi substernitur. Hoc loco gula arteriæ cedit, in dextram potius pendens: aorta autem una, ualidaq; in nouissimam usq; uertebam pergit. Ab hac in singulas uertebas, quas transit, rami pullulant, qui in spinam, singulasq; sparguntur costas: cumq; intra pectus sit, uenulam à se, ad partem eam qua appenditur pulmo, arteriæq; asperam emittit: at ubi fines pectoris deserit, bipartitō secatur. cuius uterque ramus cinctum trāuersum subit. postea in alios exitramulos, qui stomacho, iecinori, lieni, intestinisq; minutioribus,

ipsiq;

ipsiq; illi intestino camerulento adhere
 scunt. In uesicam abeunt mox, qui ab ie
 cinore pertinent. Deinde tripartitò di
 uiditur. cuius qui minimus est ramus,
 his quæ adiacent reni sinistro, sese ap
 plicat. reliqui duo, qui sunt grandiuscu
 li, duos petūt renes: qui in eo profunt,
 quod lymphatum sanguinem, inuti
 lemq; sugunt, quem alioquin membra
 respuerent. Dehinc duæ ad utrumq; tes
 tem cessant arteriæ. quæ quidem ad læ
 uum spectat, è læuo rene ortum refert:
 quæ uerò ad dextrum, plurimum ex au
 ctiore arteria demittitur. Rursus a hor
 ta paulò longius diducta, duos suspen
 dit ramulos, qui societatem ineūt cum
 uenulis intestini recti, quod nouissi
 mum est omnium. Demum ad imam
 producta uertebam, iuxta uenam au
 ctiozem in duas egreditur partes. qua
 rum una dextra sit, sinistra altera, sin
 gulæ priusquam ad coxas perducatur,
 a uena ea discedunt, quæ uesicam in
 greditur: in abdomine tamen conue
 niunt,

k niunt,

niunt, in nondum editis conspicuæ: in adultis extrema siccescunt, necdum apparent, radices constant. Sed duræ illæ partes cum ad coxas uenerint, in ramos duos abeunt, per insignis magnitudinis. Alter ad familiare fœmoris latus attinet, ad syluestre alter: qui accliuus, in familiare latus lacertos qui proximi sunt, per ramusculos init, inde que procedens interiora uersus, denique pollicem inter & indicem sistitur, circumstantesq; partes ingreditur plurimas. Quæ uerò ahortæ pars superpetessit, bipartitò rursus finditur. cuius quæ angustior pars est, per alas flexum que brachij in manus deuehitur: quæ grandior est, in caput scandens, cum uenit ad carnem laxam, quæ moro assimilatur, treis ab se producit ramos: quorum duo ij sunt, quos Græci *καρπυρίδας* nominant, nos arterias somniferas appellamus: tertius qui superest ramus, thorace altioribus coctis, sex uertebriis colli, partibus que uicinis con

*καρπυρί
δας.*

confunditur, in manus que tandem a-
 bit. Quæ somniferæ sunt, singulæ in
 duos coarctantur ramos, simulatq; col-
 lum subierint: è quibus est qui anteu-
 sus uergit, qui que retro uersus. Qui
 anterior est, rursus in manifestum, oc-
 cultumq; ramulos, perstringitur. Ma-
 nifestus, regionem aurium, lacertos
 temporum, capitis uerticem pulsat. oc-
 cultus autem, porrectis ex se prius ad
 lingnam, laryngemq; & fauces ramuf-
 culis, excurrit eò ubi plexus illi mira-
 biliter attexti conspiciuntur. quorum
 alter à secundis uteri, *χορδοδ'nis* dicitur
 alter autem, in quo spiritus uitalis in
 animalem uertitur, à multiplicibus re-
 tis nodis nomen habet. Atque hæc ha-
 ctenus de uenis, & arterijs. Pro-
 ximum nunc est, ut ad exta transea-
 mus, de quibus nos antea dicturos pol-
 liciti sumus, ne præcipuas humani
 corporis partes præterisse temere ui-
 deamur. Itaque à nobilissimo omni-
 um uiscere, quod nominant Cor, ex-
 Cordis ra-
 tio.

k a ordia

μικρός
κόσμος.

ordiamur . in corpore enim solis in-
star est. Propterea homo, & cætera ani-
malia, à philosophis μικρός κόσμος, id est
paruus mundus dicuntur: nec iniuria,
meo quidem iudicio . tantum etenim
curæ & operæ in animali formando, fin-
gendo ue Natura ac Deus posuerunt,
quantum in fabricando mūdo. Vt cœ-
lestia corpora ex se, libereq; uersantur:
sic animalia cūcta suapte natura, quod
maximè expetunt, uoluntq; id sequun-
tur . Hoc tamen interest inter bruta &
hominem, quod illa naturæ instinctu
duntaxat aguntur, ut hirundines, &
apes: nam in conficiendis nidulis, & fa-
uis fingendis, cum unum atq; eundem
agendi modum teneāt, nulla arte utun-
tur. homo uerò quicquid agit, consilio,
rationeq; & miro artificio agere credi-
tur. Iure igitur intelligēs, sapiensq; Na-
tura, bestias rationis expertes, alias ar-
mauit dētibus, alias cornibus, alias un-
guibus, alias calcibus, ueneno alias,
alias rostro: uni ex animantibus homi-
ni,

Homo quid
à brutis dif-
ferat.

ni, dedit artem parandi sibi arma, admi-
 nistrandiq; necessaria usui, atq; ad ui-
 tam tuendam pertinentia. excogitauit
 enim homo rationem excidendi lapi-
 des è terra, effodiendi ferrum, aurum,
 æs, argentum, penitus abdita metalla.
 tecta ædificauit, quibus uim frigoris
 pelleret, & calorum molestiam leuaret:
 eademq; aut colluuiione aquarum, aut
 terræmotu, aut uetustate collapsa, in-
 staurandi miro ingenio utitur. Ac ue-
 ro, ut mittam nauigationem, colendo-
 rum agrorum industriam, frugum fru-
 ctuumq; percipiendorū & conseruan-
 dorum diligentiam, fontes ductos, de-
 riuata flumina, aggeres fluctibus op-
 positos, portus manu factos, multa que
 alia, quæ ex rebus inanimatis com-
 moda percipit: uarios etiam fructus ex
 animatis capiendos adinuenit. Equos ^{Equorum}
 in suum usum domuit, atq; eos docuit ^{usus.}
 gyrum capere, pedes componere, alter-
 na crurum uolumina sinuare, duris fre-
 nis pro loci & temporis commoditate
 k 3 parè.

Bovum usus. parere, Boves iam collis seruitio affue-
tis, ad studium agreste formavit, ter-
ramq; horrentem sentibus excoluit, &
aratro proscidit, & bene subegit: unde
tempestivos fructus percipimus. Ani-
malia ea quæ nocent, interficit: & quæ
usui possunt esse, capit. Quid tibi com-
memorem cõditas urbes, leges, mores,
instituta, & innumerabiles penè artes,
ac scientias solius hominis ingenio in-
ventas, & cultas: ex quo videtur opi-
fex, ædificatorq; mundi Deus, cuncta
ad usum hominis procreasse, atq; eius
rationis imperio subiecisse. Quocirca
cum in nobis nihil sit utilius, nihil excel-
lentius, nihil diuinius ratione, Natura
sui conservatrix, sedem nobiliorem,
præstantioremq; & cõmodiorem nul-
lam, quàm cor ipsum, ei adiudicare po-
tuit: quippe quod in hoc exiguo mun-
do perinde situm sit, atque sol, qui in
medio cœli ambitu cæteris obscura-
tis astris solus apparet. Sanè cor me-
dium pectoris tenet, superna magis
(si

*Hominis
ad usum
cuncta cre-
ata.*

*Rationis
sedes cor.*

(si cum cæteris partibus comparetur) *Cordis si-*
 quàm inferna spectans, & in aduersa *tus.*
 potius quàm auersa incumbens, atque
 mucrone suo duntaxat sinisteriorem
 mammam petens, ut frigus eius tempe
 ret. Leua enim pars animalis frigidior,
 quàm dextra, semper est. siquidem dex
 tra secur, quod assiduè calet, perpetuò
 assidet. Ecquis tutior locus excogitari
 potuit? aut commodior ad mutuandū
 aërem, & æquabiliter exhauriendum
 è pulmone? Ecquis præterea nobilior
 situs in uniuerso animante esset in
 uentus ab ipsa Natura? quæ nobilif
 simis uisceribus, præcipuas sedes præ
 bere consuevit: nisi quid offecerit,
 præpediat que. Cor autem esse nobi
 lissimum ac præstantissimum omni *Cordis præ-*
 um corporis humani partium, nobi *stantia.*
 lissimū, longè que principes philosophi
 testantur. ij ipsi tristitiæ ac læticiæ se
 dem, caloris fontem, omnis motus,
 sensusq; omnis, & uitæ authorem esse
 iudicarūt. Animæ itidē domiciliū credi
 derunt:

derunt: ut Empedocles, Aristoteles, Diogenes, Pythagorei, Stoici, & plerique nō multo post istos ueteres alij philosophi. quorum unus præcipue extitit Alexander ille Aphrodiseus, qui in suis Commentariolis de Anima, modò editis, pro cordis primatu maximè, si quisquam alius, disputat. Nihil me hic tamen mouebūt Democritus, Platoq̃, & ex medicis Hippocrates, Erasistratus, Herophilus, Galenus, qui primas cerebro dederunt, animamq̃ in eo collocarunt. Nec Parmenides, cum Epicuro, mihi persuadebunt, ut in toto pectore sitam esse putem: neq̃ unus Xenocrates, qui existimauit per totū corpus diffusam animam excurrere, mihi probabitur: neq̃ ueteres ipsos rectè sentire iudicabo, qui sedem illi in oculis dederūt. at multo magis irridēdam censebo Herodoti popularem illam opinionem in Polymnia, quæ profitetur, in auribus hominū animam cōmorari. Quid itaq̃ isti commenti sint, intelligo: sed probabi-

*De Animæ
sedē ue-
rū senten-
tiæ.*

babilem ac ueram rationem attullisse
 opinor nullam, quemadmodū in no-
 stris de Philosophia cōmentarijs abun-
 dē fuit ostensum. Vnde quæso credis
 emanasse illas dicendi formulas, à ue-
 teribus scriptoribus crebrò usurpatas,
 ex corde amare, corde trepidare, sapere
 cor non aliunde profectio, quàm quod
 amoris, sapientiæ, metus, esse locū cor
 putabant. Cur excordes, uecordes, con-
 cordes dixerūt: nempè quia illis & ani-
 mum, & eius motiones omnes residere
 arbitrabantur. Cur P. Scipionem, Nas-
 cam primum, à maioribus naribus ap-
 pellarunt Romani, deinde Corculum
 nominarunt: sanè non aliam ob cau-
 sam, quàm ob morum temperantiam,
 quam cordi ferebant acceptum. Quid
 quod Homerus tam sæpe dixit, ποδι λευ-
 κει χολιδάτα, θυμὸν δίνκειν, θυμὸν καθέδειν,
 ἤδδοθι θυμὸν ἀμύξειν, ἀνάσσοι χίρην νεϊόθην
 ἐκ καρδίας; Quid quod sapientissimus
 Pythagoras uetat, ἐδίδειν τιὼν καρδίων;
 Quid Theognides, qui imitatus Ho-

*Basiani de
 philosophia
 cōmentarij.*

*A corde, di-
 cendi for-
 mule.*

k s me

merum, dixit quoque *ψυχῶν δολυνδρα, ἐν
 δίχα θυμὸν ἔχειν*, hoc est, *διὰ δίχα μορμ
 εἶλεν*; Certe quidem nō propter aliud,
 quā quod rebantur in cordis sinu fo-
 ueri iram, indignationem, gemitus, ani-
 mi consilia, cogitationes, omnes deniq;
 (ut iam diximus) mētis commotiones:
 quod etiā trita, & cuius de populo no-
 ta philosophorum fermē omnium pla-
 nissimē indicat definitio illa, *θυμὸς ἐστὶ ζέ-
 σις τοῦ πρὸς τὴν καρδίαν αἵματος, ἢ ὄρεξις
 ἀντιλυπίας τοῦ λινόμενου*. id est, Ira est fer-
 uor sanguinis in corde, quæ tum per-
 cietur, cum uindicta expeditur. Cum
 igitur animæ uires ac motus omnes ē
 corde prodeant, ueri nimirum est simil-
 limū, eam quoq; in ipso considerare. Huc
 (rationi quod est consentaneum) facit,
 ut qui sunt ab Aristotele, tradant, in
 utero nascentibus primum cor forma-
 ri, deinde cerebrum, tardissime oculos:
 sed hos primum mori, cor nouissime.
 nam cæteris corruptis, uita in corde dū-
 rat. Quare mirandum non est, si poëta
 Home-

Cor primū
 in utero
 nasci.

Homerus mortis sedē in oculis, totiens
 id hemistichium repetens, *τυ δὲ σκότος*
δὸς ἐκάλυψε, esse finxit. Principiō enim
 lumina offunduntur tenebris, & in il-
 lis certa futuræ mortis signa cognoscū-
 tur. porrò semē maris incidens in con-
 cipientem comprehendentem que na-
 turam uteri, soluitur in spiritum: qui
 simulac insinuauit sese, & penitus im-
 merfit in menstruum humorem, conti-
 nuò domicilium quodammodo struit,
 idēq; cor est: quo sensus unā cum anima
 excipitur, custoditurq; tātis per, quoad
 breui hac lucis usura nobis frui licet,
 mox reliquorum consurgit generatio.
 Exanguia animalia cor non habent,
 sed quasi cor. Verum animal sine ipso
 posse uiuere, tam mihi fit uerisimile,
 quā uitam posse cōsistere sine anima
 & spiritu. Quocirca aruspicum Roma-
 norum religionē illam quis non irrise-
 rit, quæ L. Posthumio Albino rege fa-
 crorum, post cētēsimam uicesimam ter-
 tiam olympiadem, cum rex Pyrrhus
 post

Homeri
 locus.

Cordis ab-
 sentia in
 uictimis.

post tot clades ex Italia pulsus est, eorū
 animos inuasit, ut extra quā diligētis-
 sime consulerentur uictimarum, ijs
 etiam palpitantibus, spirantibusq; de-
 fuisse cor aruspices saepe monebant, &
 quid inde iudicaret portendi, expo-
 nebāt. Nam Cēsari Dictatori, quo die
 primum ueste purpurea processit, atq;
 in aurea sella sedit, immolanti bis, nul-
 quam repertum cor esse proditur: qua-
 si portentum, prodigiumq; esset fatale,
 eius miserandę necis. Idem de Pertina-
 ce commemoratur, ut qua die morte
 sublatus est, sacrificanti nō cor tantum-
 modo uictimę, sed iecur quoq; defue-
 rit. Equidem tantum abest, ut id com-
 mentum traditum historijs credam, ut
 uel leuissime cor affici non posse existi-
 mem. Quin inter uiscera omnia, lesum
 hoc mortem derepente affert. Nec iniu-
 ria quidem: nam quod principium est,
 ipsum citra noxam seruari debet. ne il-
 lo male affecto, cętera itidem affician-
 tur, & corruant. Humanum cor pro
 cor-

corporis mole, quam regit, oppidò
 quam magnum est. nam homo omni-
 um animantium calidissimus est: at pro
 sanguinis spiritus que copia, medio-
 cre iudicari poterit. Quibus autem cor
 est parvum, ea animalia audacia esse cre-
 duntur: timida uerò, quibus prægran-
 de, ut leporibus. Sed quid ita dicat quis
 piam. nempe quod affectus, quem pro-
 ducit metus, est in ipsis. Calorem enim
 pro cordis portione non habent. uerum
 calor exiguus in magno exolescit con-
 ceptaculo. proinde sanguis frigidior ite-
 comperitur: ut sanè uno atque eodè igne
 cubiculum grande & angustum non
 æquè calent, ita exiguum calorem nec
 item sentiet cor quodcunque uastæ, quodcunque
 modicæ est magnitudinis. Maximum
 autem est pro granditate corporis mu-
 ribus, asino, ceruo, pantheræ, muste-
 lis, hyenis, & omnibus pavidis, aut
 propter metum maleficis. At bina corda
 perdicibus in Paphlagonia esse, pro-
 pter miram magnitudinem duntaxat,
 tra-

*Cordis ma-
gnitudo,
aut parui-
tas.*

*Cordis fi-
gura.*

tradià Plinio, & reliquis scriptoribus existimo. Porro cordis moles in turbinatam & pyramidatam figuram sensum exit, cuius basis est ampla lataq; mucro autem perangustus: non eò quidem, ut multi falsò crediderunt, quod ignis modo calescit, qui sua vi, dum sursum nititur, pyramidis formam effingit. atqui secur calidum est, huiusce modi tamen figuram nò imitatur. Alià igitur causam, quàm isti reddunt, de sententià Galeni referri posse certò scio. Primùm, si in eandem amplitudinem vertex excreceret, in quam basis sollet excrecere, longe maius ac vastius euasisset, quàm corpori conuenit, ob id que animal fuisset formidolosissimum. Deinde instar pyramidis natura formauit, quo minus per os pectoris, quod contingit, ei noceatur. propterea etiam summum cacumen duriusculum effecit. Cordis autem figuram usq; eò placuisse Romanis animaduerto, ut

Bulla.

ex auro bullam, eum fanè in modum

con-

conflandam curauerint, quam ingenu-
 is pueris in pectore de more suspende-
 bant, ut eam respectantes identidem,
 ita demum se homines cogitarent, si
 corde præstarent. Ac uerò hirtum *Cor hirtum*
 cor habuisse Hermogenem, quod ferè *sutum.*
 idem de Leonida scribit Plutarchus,
 idemq; de Lysandro, & Alexandri ca-
 ne legitur, naturæ (credo) interpretes
 risu hoc excipient, & tanquam fabulo-
 sum, ac commentum egregium reijci-
 ent. Eapropter Homerus, de quo dis-
 ciplinæ omnes ortum habuisse mihi ui-
 dentur, sicut ex magno Oceano (ut *Homeri*
 ille inquit) ποταμοὶ πάντες, καὶ πῖος ἄδω- *locus.*
 λαοσα, καὶ πῖοςαι λευῖαι, καὶ φρέατα μα-
 κρὰ νάσσι, appellat λῆρ λάσιου, non hispi-
 dum, & pilis densum, ut multi temerè
 opinantur: sed prudēs, ut ego interpre-
 tor, Eustathij sententiā secutus. is nimī
 rum ait, λάσιου ἂ ποῦτα dici τὸ λῆρ, ἐξ ὅτι
 λεῖδνα βλασαίει βυλδύματα. Cōsuevit ete-
 nim Homerus q̄ sæpissime permutatio-
 ne uti, hoc est exornatione ea, quæ aliud
 uer-

uerbis, aliud sentētia demōstrat. Hinc uulgo receptam opinionem in quorūdam mentem irrepsisse arbitror, quilibi persuaserunt, eos animosos esse, & plenos fortioris industriæ, quibus cor hirsutum est, cuiusmodi habuisse commemorant Valerius Maximus lib. primo, & Plinius senīor undecimo Naturalis Historiæ, Aristomenem Messenium, qui tercentum occidit Lacedæmonios: qui uulneratus & captus semel, per cauernam Latomiarum euasit, angustos uulpium aditus secutus: qui iterum captus, sopitis custodibus fomno, ad ignem aduolutus, lora cum corpore exussit: cui tertio capto Lacedæmonij pectus dissecuere, intuenti causa, & pilis refertum cor repertum esse aiūt: quod tamē mihi nullo modo sit probabile. et si Plato dixit, τὰς αὐθιγὰς αἰσῶν ἰδὲν ἢ ψυχῆς τροχῶν, id est, animi seruales pilos, nihil magis commoueor. si quidem scōmma est in fatuos, & penitus rudes. Ea est porro substantia & natura

Aristomenes Messenius.

Platonis locus.

tura

tura cordis, ut nusquam setis horrere possit: solidiuscula tamen, & plusculo durior fuit, ne noxam facile concipiat, ne ue spiritus & calor vitalis omnino exspirent, nulla coërciti soliditate, sed quasi per spiramenta tenuia molliatq; diffilentur. Cor durum & spissum qui habent, ij stupent, & hebeti sunt sensu: qui uerò molle, ingenio pollent. Motus eius assiduus est, palpitat, & mouetur, quasi alterum animal. Quare antiquitus aruspices, si cor silens, & minime palpitans inspexissent in uictimis, calamitates portendi diras, & fortunæ minas prædicere consueuerunt: quasi palpitatio, & continua agitatio illi esset maxime peculiaris, & à natura insita. Quod etiam nomen Græcum indicat. dicitur namq; καρδια, καρὰ τὸ νεκρῶν καρδια. *καρδια.*
 τὸ σῆμα, ἀσινύνητος γὰρ ἡ καρδια. Nam motum suum fibris moderatur, ac regit. latis quidem in se subsidet, propellitq; aërem: longis uerò, & illis sanè ad ductis dilatatur, & aërem pariter accipit,

Cor durum,
molle.

Cordis motus.

l
pit,

pit. Itaq; taurini follis modo attollitur,
 uicissimq; desidet. Et uerò potius dissi-
 lient proxima uasa, quàm destituatur
 proprio motu. Eapropter consultrix et
 prouida Natura, cum foret necessariū
 in hac perenni motione cordis, hauriri
 corripiq; quicquid obijcitur, duas auri-
 culas appinxit, quæ dextra sinistraq;
 extant. non eò, ut quidam mali medici
 scribunt, quòd interdū sanguis & spi-
 ritus ita redundant, ut ne uis cordis ui-
 talis obruatur, necessariò eorū reiectus
 sequatur: sed longè aliud naturæ consi-
 lium fuisse putandū est. prouidit enim,
 ne aut uena dirumpatur, quæ cōmitti-
 tur cū iecinore: aut arteria, quæ ad pul-
 monem fertur. Magna sanè cordi pote-
 stas attrahendī ingenerata est, tum calo-
 ris beneficio, qui ad se rapit obiectam
 materiã non minus, quàm flamma ole-
 um: tum inanitatis formidine, tum e-
 ius uis merito, quæ penitus abditur,
 clam que nobis omnibus est. Si igitur
 maiores, quàm solet, adhiberet cona-
 tus

tus ad materiam trahendam (quod quidem tum fieri posset, cum tantum sanguinis aut aëris non suggeritur, quantum sufficit alimento & refrigerationi) uasa profectò in maximum periculum adducerentur, & extremum penè discrimen. quod ne fieret, quàm diligentissime utrisque auriculis cauit natura: quarum altera, si casus tulisset, alimentum: altera, spiritum statim cordi supeditaret. Idem etiã sensisse Galenum uideo, libro sexto de Usu partiũ: cuius uerba præstat subscribere, ut multorum Medicorum prodatur magis atq; magis stulta temeritas. *αὐτὴ δὲ* (inquit) *καρδία παύσας, ὅσας ἀντὶς ἐπινοήσῃ δυναμεις ὀλκῶν, ἔχουσα δὲ ταχίωι ὑποδέχεται λόλποις τῶν κοιλιδῶν ἀναρπαύουσα, καὶ οἶον ἐκροφῶσα τὰς εἰσρεύουσας ὕλας. εἴτε γὰρ ὡς τῶν χαλκίωι φύσαι δὲσελλόμεναι πῶσιν εἰσω τὸν αἶρα, παντὸς μᾶλλον ὑπαρχει τοῦτ' αὐτῇ, εἴτε ὡς αἰ τῶν λύχνωι φλόγῃς ἔλκουσι τοῦλαιον, οὐδὲ ταύτης ἀπορῆ τῆς διωδάμεως, ἀρχὴ τῆς ἐμφύτου*

| 2

θερμα.

διεμασίας ὑπάρχουσα, εἰβ' ὡς ἡ ἡράκλεια λί-
 θη ποιότητι & οικειότητι τὸν σιδηρὸν ἐπα-
 γεται, τὴ μὲν οικειότερον αὐτῷ πνευματῷ
 εἰς ἀνάψυξιν, τὴ δ' αἵματι & χηρσότητι ἐς
 θρέψιν, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, καὶ ὁσπασσῶσαι τῆν
 ἀγχείων, ἀπείσασαι ἅμα χρωμλίνη φιλκῆς τῆς
 δινάμεσιν, εἰ μὴ τι καινὰ αὐτὰ θανμασὸν ὑπ-
 κέρημα τὸ μηδὲν γνέσθαι τοῦτο ὁ δεινὸς
 γὸς ἡμῶν ἐτεχνήσασθαι, πλοθεῖς ἐξωθῶν ἐκατόφθ
 τῆν εἰσαγόντων σωματῶν τὰς ὕλας, ἰδῆσαν κρ-
 λότηκα, καθάπερ τὴ ταμίον προφῆς, ὡς μὴ
 λινοδινάμῳ ποτὲ ἐαγλῶσαι τὸ ἀγχείον, ἐλα-
 σης μὲν ἀθρόως τε καὶ σφοδρῶς γνίτε τ' καρδί-
 ας, αὐτὸ δ' ἔκ' ἔχων ὑπὸ σφρότητος ὅσων αὐτῆ
 παρασχῆν ἀφθόνως. Nosti cætera: quæ nō
 tantum sententiam nostrā confirmant,
 sed etiam cuiq; quantumvis somnicu-
 loso fidem faciunt, nihil sine magno cō-
 silio, ac usu necessario, in opificio natu-
 ræ factum inueniri posse. Quocirca
 præterquam quod auriculas eum ad fi-
 nem, quem diximus, cōformauit: addi-
 dit quoq; membranas ad fauces paten-
 tes in cor. Galenus cartilagine *σιγμω-
 δῆς*

Arteris appellare consuevit, hoc est sigma
 literæ similes, quam librarij Græci hūc
 in modum C calamo olim pingebant,
 nostrum C grandiusculum planè refe-
 rentem. Ex itaq; ualuarum & ostiolo-
 rum instar conflatae sunt, atq; pro tēpo-
 re clauduntur, uicissimq; recluduntur,
 ne materia quæ intro illapsa est, foras
 regredi possit: aut quæ iam exijt, neq;
 redire queat, oclusis ualuis. Ostio-
 la autem arteriæ uenosæ duo dunta-
 xat sunt, & illa quidem haud omnino
 inter sese comittuntur, quia per eorum
 rimulas fuliginosi spiritus, ac penitus
 inutiles de corde exhalant. Aliarū par-
 tium reliqua exquisitissimè componun-
 tur, & mutuò concluduntur, ut qui ui-
 derit, is unam atq; eandem compagem
 esse dijudicet. Cor duos quasi uentricu-
 los habet: dexter plurimum habet san-
 guinis, sinister spiritus conuehit, Iulius
 Pollux *κόλπος*, id est sinus, et *κοιλίας*, id
 est uentres nuncupat: Plinius uerò, spe-
 cus. Verum qui in sinistra est, solidior,

*Arteria ue-
 nosæ ostio-
 la.*

*Cordis uen-
 triculi.*

duriorēq̄ sensu percipitur, ut qui spiritus multum stabilis & fugacis est conce-
ptaculum. Hic mediūfidius nullo mo-
do illi sunt audiendi, qui dicunt ideo es-
se duriolem, quia calidior est. nā & ossa
dura, beneq̄ compacta sunt, attamen
sunt frigida. Dexter uerò sinus tenui-
or, & plusculo capaciō cernitur, unde
sanguinis profunditur riuus. Alter u-
nius meatus interiectu distinguitur ab
altero. Plinius tres sinus in magnis ani-
malibus, in paruis unū, in ijs uerò qui
sunt mediocris magnitudinis duos in-
esse credidit. Sed multo ante ipsum in
eadem haresi fuit Aristoteles, qui ter-
tio de Partibus animalium libro sic scri-
bit. *κοιλίας δὲ ἔχουσιν αἰ μὲν τῶν μεγάλων
ζώων τρεῖς, αἰ δὲ τῶν ἐλασόντων δύο, μίαν δὲ
πᾶσαι.* id est: Cor animalium magno-
rum sinuosum specum intra se gerit tri-
plicem, minorum uerè geminum, cæ-
terorum unicum. Aristoteli grāde spa-
cium dextri sinus, egregiè imposuit. is
enim existimauit, quæ pars est, tertium
esse

Aristotelis
locus.

esse omnino finum: quemadmodum Galenus optimam coniecturam de illo faciens, in commentariolo de Venarum pariter & arteriarum dissectione inquit, καὶ μὲν τοὶ καὶ δι' αὐτὸ τὸ Πλαγιάσας σῶμα περιεχομένης ἐν κύνων δύο ἀρτηρίας ἔχει, τὴν μὲν ἑτέραν τὴν μέγαν, τὴν πλείστον αὐτῆς διαπλέκουσαν, τὴν δὲ ἑτέραν εἰς ἐκείνα μοδίσα διανεμομένην, ἔνθα τὴν τρίτην ἐνόμιζεν εἶναι κοιλίαν ὁ Ἀριστοτέλης. αὐτὴ δὲ ὄντι ἢ λατὰ τὸ πλατὺ Πλαγιάσας, μείσιον οὖσα Πλαγιάσας, οὐκ ἄλλῃ τῆς τρίτης. id est: Atqui ob id cordis corpus ambientes circumcirca duas arterias habet. alteram quidem maiorem, quæ plurimam eius partem amplectitur: alteram uerò, in illa regione maximè distributam, ubi tertium existimauit esse uentriculum Aristoteles. Sed est pars latiuscula dextri uentriculi cordis, non quispiam alius tertius uentriculus. Acute sanè locum coniecit Galenus, in quo falsus est Aristoteles. in omni etenim animante, tam

parua quàm magna, dum respiret modo, duo sinus cordis comperiuntur, quos excellens Natura fingendo, non attendit ad vastam corporis magnitudinem, sed ad multiplices functiones. Quare nullum animal, cui respirandi facultas deest, ideoque pulmo, dextrum habet sinum. At sinistrum duntaxat ei datū esse, testis est locupletissimus Galenus, αὐτὸς δὲ (inquiens) *Ἡ καρδίας κοιλία δύο μὲν οἷς πνεύμων ὄντι, μία δὲ οἷς ἄν ὄντι*. Et alio in loco latius, *πλὴθὺν μὲν ὄντι τῶν κοιλίδων Ἡ καρδίας (ὅτι τὴν γὰρ ἀρξασθαι δίκαιον) ὅκιστον ἐν ἅπασιν τοῖς ζώοις ὄντι, ἀλλ' ὅσα μὲν ἐξ ἀεὶ ὄντι εἰσπνεῖσθαι φωνῆ, καὶ ἔντων, καὶ σώματι, ἄλλως μὲν καὶ πνεύμων τούτων ὄντι, ἄλλως δὲ καὶ Ἡ καρδίας ἡ δεξιὰ κοιλία. τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασιν οὐτε πνεύμων ὄντι, οὐτ' ἐν τοῖς δεξιῶις Ἡ καρδίας εὐρύτης ἐδείκται. συμπόμπεται γὰρ αἰεὶ τῶ πνεύμονι δύο ταῦτ' ἐξ ἀνάγκης, ἢ τε φωνὴ τοῦ ζώου, καὶ ἡ δεξιὰ καρδίας κοιλία, ἵνα τῶ δ' ἅλου εἰς ὅσ' ἐκώτερον αὐτῶν ἢ κει χρείας. ἢ μὲν γὰρ δεξιὰ κοιλία τοῦ πνεύμονος ἐνε-*

κα γέγονεν, ὁ δὲ πνεύμων αὐτὸς ἀναπνοῆς
 τε καὶ φωνῆς ὄργανον. hæc ille. Latī-
 na pleraque non facimus, quæ græcè
 uel mediocriter doctis intelligi posse ar-
 bitramur. Imū cordis pinguedo cir-
 cumstat, ne continuo motu agitatum
 incalascat, atque areat. Præclare ergo
 tunc agi secum Natura uoluit, cum fan-
 guis ad eam regionem, ubi est inuolu-
 crum cordis, diffluens, occurrat illi mē-
 branæ, quæ frigidula est. eam simulac
 frigentem sentit, commodum in pin-
 gutudinem concrecit. Quod autem
 in summo cordis enatam interdum,
 prisca illi Romani sacrificantes se de-
 prehensisse narrent, non aduersantur
 Medicorū placitis, nec digni sunt nunc
 cum sua religione odio. Sub eo pul-
 mo iacet, spongiosus, ideoq; spiritus ca-
 pax, & à te rē ipsi spinæ iunctus. πνεύ-
 μων græcè, ab usu spirandi dictus est.
 Vnde πνευμονία, pulmonis inflam-
 matio nominatur: & qui ita sunt affe-
 cti, πνευμονιοὶ nuncupantur. Hos Mo-
 deratus

Cordis i-
mum.

Pulmo.

πνεύμων.

περιπνευ-
μονία.

*Pulmona-
rij.*

*Pulmo an
sanguinis
expers.*

*Pisces pul-
mone ca-
rere.*

deratus Columella pulmonarios uocat.
In pulmone enim inest raritas quædã,
& assimilis spongiæ mollitudo, ad at-
trahendam uicissimq; reddendam ani-
mam aptissima. Quocirca boni latini,
spirandi officinam appellare cõsueue-
runt. Qui sanguinis ipsum expertem
aiunt, quia rarũ esse contuentur, mihi
certè falli uidentur. cõtinetur enim san-
guis tum uenis per eum discurrenti-
bus, tum in mollissimis sinibus substã-
tiæ adhærescentibus stagnat. Qui de
uenis stillat, fluitantem spumam habet,
ex substantia scaturit omnino spumo-
sus, quoniam est magis pulmoni alen-
do, quippe qui aëreum humorem, &
biliosum sanguinem depascatur pluri-
mum. Animalia autem quibus pulmo
sanguineus est (inquit Aristoteles) in-
tus calore æstuante, sunt aliorum om-
nium maximè sitibunda: quibus uerò
non item, sed fungosus, illa parum bi-
bunt. Piscibus nullus inest, siquidem
nullum animal pulmonem simul &
bran.

branchias habere potuit: cæteróquin naturam maximæ temeritatis & imprudētia accusaremus, quā quidē scimus in opere faciūdo esse diligentissimam, superuacanea, aut usum non habentia negligentem, necessarij nihil quicquā penitus omittentem. Ne igitur insimulari ea ab aliquo Momo posset, nullam etiam partem inanem, et sine causa in piscibus reliquit: quibus, branchijs iam datis, pulmonem negauit. qui sanē eundem usum alijs animalibus affert, quem piscibus branchiæ afferre solent. Pauca eum habent aquatilia, ac cætera oua parientia exiguum, spumosumq; minimè sanguineum. Iccirco ea est causa, cur sub aqua diu ranæ & phocæ uerantur. Testudo quoque, quamuis prægrandem, & sub toto tegumento gerat, sine sanguine tamen habet. at eius moles, quo minor corporibus est, eo maiorem leuitatem ac uelocitatem addit. Chameleoni portione maximus, & intus aliud nihil. Homini in

*Pulmonis
fibrae.*

in quinque fibras diuiditur: ex his quatuor unguis bubulae modo diducta, moto pectore itidem commouentur. reliqua uenae auctiori, quae sursum fertur, culcitrae instar, uenulis distincta suis, substernitur. nam ex his membris est, quae bipartita sunt, quamuis unius speciem praesferant. Verum, in his quae animal generant, distinctio non aequae apparet: minus multo in homine, in quo simplicior, nec ita multifidus conspicitur, ut in nonnullis animalibus, quae animal item procreant. eam plane diuisionem a Natura sagaci inde factam censeo, ut si in parte una sese ostentari affectio, citra tamen noxam altera corpus anhelitu recreet ac foueat. Ea etiam re conduplicantur aures, oculi, nares. Adde etiam, quod pulmo in multas partes distributus, & commodius cor amplectitur, & tutius mouetur, quam continuus. Quo fit, ut in eam mentem impellar, ut Platonem & Aristotelem, ex latinis Plautum Ciceronemque dicere inter

interdum pulmones, multitudinis numero, maluisse credam, huiusce uisceris figuram pulchrè callentes. Nec idipsum rudis illa antiquitas ignorauit, quæ pulmonem incisum, & fibris geminatum, tempus dirimere, ac diem differre credidit: simplicem uerò, & ferè uniusmodi, continuare temporum curricula, nullasq; cunctationes & moras asferre. Credibile enim sit, uictimis, quas dijs uariè litabant, aliquando pulmones uariare. Si autem eorum fibra aliqua in conspectum perobscure uenisset, aut cum corde & iecinore coniunctior uisa esset, aut paruo disiuncta intervallo, miseros casus portēdebat. Sed uni CHRISTO gratia, qui nos tam diræ superstitioni exemit, quo minus in flammis iugulemus pecudes, & exta spirantia consulamus, aut pulmonē in eum uel illum figuratum modū capitibus nostris aut exitium asferre, aut salutem significare opinemur. Sed ad cōtemplandas naturæ causas, & singularum

*Aruspicine
uanitas.*

*Pulmonis
motus.*

rum humani corporis partium uarios
usus cognoscēdos finxit . quamobrem
huius uisceris, quo de agitur, motum
paulisper uestigemus, neglecta illa pri
scorum religione . Sanè pulmo suapte
natura piger desidēret, nec unquam
se moueret, nisi aliunde impelleretur.
nam quòd contrahatur aspirans, uicif
simèq̄ spiritu dilatetur, ut frequenter du
catur cibus animalis, quo maxime uita
nostra sustentatur, thōracis motioni ac
ceptum referat necesse est . Hinc pro
uerbio locum esse datum iudico, quod
appositè torqueri solet in lentos & ces
satores, quemadmodum Plautus in
Epidico significat: Dī immortales, foc
cos iussi adimere pedibus. pulmo enim,
quod perhibent, prius uenisset, quàm
tu aduenisti mihi . Vulgò id quoque
nostrates crebrò usurpant, in desidēs
& ignauos homines. quanquam scio
ab Erasmo prouerbij causam paulu
lo magis diuersam referri: mea tamen
non magni interesse putauī, si à uiro
do.

doctissimo dissentirem. Vter modò no-
strum probabiliorē causam attulit,
aliorum iudicio relinquitur. equidem
decreui, de laude sua nemini detrahere.
Nolo enim, quod plerique hodie so-
lent, calumnijs & iniurijs commenta-
riolos meos infarcire: id unum ratus
maximè alienum à re literaria, conui-
cijs insectari quenquam. liberum ta-
men est cuique sentire, quod uult: &
honestum, quod displicet, refellere ali-
quando alterius opinionem, dum fiat
modò omnia hæc citra maledicta. Sed
iam redeo ad institutum opus. Pul-
mo, & cor, mutuas operas sibi tradunt.
pulmoni dat sanguinem cor, rursus il-
li aërem pulmo reddit, parem gratiam
reponens. tres namq; uiaë ad pulmonem
pertinent: duæ nimirum arteriæ uocan-
tur, tertiã dicitur uena. arteriarũ altera
aspera nominatur, altera leuis & ue-
nosa. Aspera quidem in gutture assur-
git, cæteris partibus residet. constat
ex circulis quibusdam, compositis ad
ima-

*In maledi-
cos censo-
res.*

*Pulmonis
& cordis
mutua o-
pera.*

*Arteria
aspera.*

imaginem earum uerterarum, quæ in
 spina sunt: ita tamen, ut ex parte exte-
 riore dura & cartilaginosa, ex interiore
 mollis, & stomachi modo leuis sit. Hic
 Plinius nescio quo modo dixerit stoma-
 chum exteriorem ferri ad uentriculum,
 asperam uerò arteriã interiorem ad pul-
 monem: cum sensus monstret, arteri-
 am exteriùs descendentem ad præcor-
 dia cum pulmone committi. Sic autem
 committitur, alteq̃ penetrat, ut uenam
 arteriosam interiaceat, & arteriã ueno-
 sam. Proximè pulmonē angustior est:
 reliquum quod fit, superna petens, lon-
 ge patentius spectatur. attamen uniuert
 sus eius ductus, qui intus est, tergo-
 re obducitur, ne aër ultrò citroq̃ comme-
 ans, aut humor acris quispiam illapsus,
 officiat. Id nec siccū nimis fuit, ne uox
 clangosa mitteret: quod animantibus
 collum procerum habentibus contigit,
 ut gruibus, quas Homerus clangorem
 fundere testatur, tum aliàs sæpe, tum
 Iliados tertio præcipue:

ἦ ὅτε πρὸς ἑλαγχὴν γορῶνων πείλει οὐρανὸν
 πέ, (ὄμβρου
 Αἴτ' ἐπὶ δὲν χειμῶνα φύγον, καὶ ἀθεσφαδῶν
 Κλαγγὴ τὰί γε πέφυγε ἐπ' ὠκεανοῖο ῥαάων,
 Ἀνδράσι πυγμαίοισι φόν' ἔκ' ἑλῆρα φέρουσαι.
 Ἡέριαι δ' ἀφ' αὐτῆς γὰρ λακκῶν ὄριονα πρὸ φέ-
 ρονται.

Nec iusto uuidius conuenisset, quo-
 niam rauco sono uox ederetur. Argu-
 mento tibi erunt homines grauedino-
 si, qui statim in raucitatē incidunt, ubi
 uocis uia bene maduit. Modum igitur
 tenere oportuit, ut ne plusculo aridius,
 humidiusq; euaderet. prouidit enim
 benefica Natura uocis modulationi,
 quoad eius fieri potuit. Propterea ligu-
 lam intus bellissime finxit, quàm simil-
 limam ei quæ in summo fistularum ui-
 situr. is locus aptissimus uoci forman-
 dæ, cuius explanata impressio palato
 adiudicatur citra controuersiam, in pri-
 mis esse uisus est. Nō enim, nisi de am-
 plo sinu in angustum aer exeat, indeq;
 rursus erumpat in latiore, liberio-
 m remq;

rem'que quasi campum , commodè
 uox effici potest. Nam istaeligula, cum
 spiritu inflatur, arteriæ meatum plus
 minus coangustat, supra se infra que
 spaciosum locum relinquens. sæpe au-
 tem oppletur , ut nullam uel perexigu-
 am , uel latiusculam , uel amplam intra
 se admittat rimulam , quæ mutatur pro
 uocis flexionibus & cursibus. Vocis
 sanè mutationes totidē sunt, quot ani-
 morū. aut enim emittitur acuta, grauis,
 cita, tarda, magna, parua, mediocris,
 leuis, aspera, contracta, diffusa: aut con-
 tinenti spiritu, intermisso, fracta, scissa,
 aut flexo sono, attenuata, inflata. Ipsa er-
 go uocis modulos temperat, pro animā
 tis arbitrato, nōnihil à musculis adiuta,
 quēadmodū Galenus primo de Locis
 affectis libro scriptū reliquit. *ἔτι τε πῶς
 τῶν τῶν, ἢ γὰρ ὅτι τῶν λέγουσιν ἀγγλῶν τῶν, ἢ πῶρ
 ὅτι τὸ λευκώτατον ὄργανον ἐστὶ φωνῆς. αὐτὴ
 γὰρ ὑπὸ τῶν μυδῶν ἀνοίγομένη τε, καὶ σπασσο-
 μένη, μετρίως ὀργαζέσθαι τὰς φωνὰς, id est.*
 Præterea quæ intra laryngē est ligula,
 præ-

Vocis mu-
 tationes.

præcipuum uocis est instrumentum.

ipsa enim à musculis moderatè abduc-
ta, & adducta, conformat uocem.

Vocis organum.

Hic obiter te monitum uolo, omnes
codices, quotquot uidere mihi licuit
hactenus, mendosos esse. Propterea
legendum cenfeo γλωττίς, & expun-
gendum ἐπιγλωττίς, de qua dictione

mox dicā. nam γλωττίς locus est, unde
sumit initium suum uox: de cuius for-
matione permagna est quæstio. Gram-
matici & Dialectici, nedum Medici ac

γλωττίς

Philosophi inter se dissentiunt. Demo-
critus temerario & fortuito corpusculo
rum concursu omnia efficit, illisq; ad
aërem allisis uocem emitti putat. Plato

*De uocis
formatione
opiniones.*

uocem dixit esse, spiritum per os à co-
gitatione deductum. Epicurus fluxum
esse prodidit, emissum à uocantibus,
aut à sonantibus, aut à strepētibus: qui
quidem ubi consimilibus figuris fit ob-
uius, frangitur, & ut simul ad aures per-
uenit, facultatē audiendi gignit: utq; in
palatum arteriam ue asperam incum-

m 2 bit,

180 BASSIANI LANDI
bit, uox exauditur. Ab Anaxagora
fieri traditur, spiritu incidente in aerem
solidiorem: unde & ictus ille reciproca-
tur, & ad usq; aures perfertur, itidem-
que uox resonat, & quasi responsa dat
interdum. Stoici uoluere, aërem haud
commisceri ex effractis particulis. Quā
obrem cum semper difficilimum existi-
mauerim ea de re ferre iudicium, de
qua magni Philosophi inter se contro-
uersantur, satis mihi esse arbitror, lo-
cum duntaxat in praesentia indicasse,
ubi uox modulos principio sumit.
Huc pertinet, quod instituto operi neu-
tquam conuenit, huiuscemodi perex-
quisita de uocis formatione disputatio,
quam quidem in aliud tempus magis
idoneum pro meo iure reijcio. Illud ta-
men te commonuisse operae precium
fuerit, Galenum facere cum Aristotele,
summo philosopho: sed hoc interesse,
quod ille planissime de ortu uocis con-
scripsit: hic uero, ut de omnibus, obscu-
rissime, & quam breuissime. Galeni
qui-

quidem sententiam iam percepisti, Aristotelis uerò paucis accipe. is sanè secundo de Anima libro, quid sit, quò uemodo uox fiat, absolutissima definitione complectitur, ἡ πλεονή (inquit) τῶ ἀναπνεύματις ἀφ' ἧσ' ἔστι τὸ πρῶτον μορίου ψυχῆς, πρὸς τὴν κατωτέρω ἀρτηρίαν, φωνὴ ἐστίν. Nos uerbum uerbo haud reddere curantes, sic uertimus: Vox est aëris inspirati collisio in asperam arteriam, hoc est in ligulam arteriæ interiorē, facta ex appetitu naturali, qui ea parte tanquam apparatus quodam utitur. Ex his perspicuum fit, idem planè sentire Aristotelem, quod Galenus sentit. sed Philosophus breuitatis studiosissimus, nō tam exquisitè, quàm medicus, locū notauit, atque descripsit. quod Galenus λέγουσα & γλωττίδα appellat, id Aristoteles cūm ἀρτηρίαν, tūm φωνήγα uocat. Nam paulo ante quàm uocem definiret, dixerat, τὴν φωνήγα ὄργανον τῆ ἀναπνοῆς, ἔστι ἐνκαὶ ἐν τῷ μύρτι μὲν τὸ πρῶτον πνεύμονος. Verborum controuersia inter ue-

Vox quid.

m 3 teres

teres non admodum magna extitit, mo-
 dò de re ipsa conueniret. Nam tu ple-
 runq; uerbum alterum pro altero sumi
 reperias, à Græcis. Aristophanes enim
 uetustissimus poëta, in Equitibus, λα-
 εγγιδ τὸς ἑταίρους dixit, pro φαργγιδ. hoc
 est, Illis adimam uocem ne loqui pos-
 sint, (inquit eius interpretes) ῥι φαργγιδ
 ἔχ οἶόντε τὴν φωνὴν πρὸ ἑδου. id est, Sectio
 gutture (ut Plinius uertit) uox mitti
 nequit. Possẽm ego idipsum multis te-
 stimonijs antiquissimorum cùm poëta
 rum tùm oratorum confirmare, si uel-
 lem. Sed quia ad grauiora festinat ora-
 tio, iccirco supersedendum esse du-
 xi. Paulo supra hanc ligulam, extat te-
 gumentum quoddam, quod à Græcis
 Epiglottis. ἐπιγλωττίς nuncupat, quasi ἐπὶ τῇ γλωτ-
 τίδος ἑτέρας λεγόμενῃ. nos exteriorẽm ligu-
 lam per te uocemus licet. Arteriã aspe-
 ram sub faucibus assurgentẽ claudit, cū
 potione cibumq; assumimus, ne ex ore
 in ipsam poculentum quippiã aut escu-
 lentum procideret, mox in pulmonem

dela

delaberet: qui quidē ita morosus et deli-
 catus est, ut aērē recipiat, præterea nihil.
 quin si casu uel panis mica. uel tantillū,
 quod aère sit paulò densius, deciderit,
 mirū quā tulsis acerba quatit fauces.
 Alia plerunq; incommoda nascuntur,
 quæ animal egregiè uexant, & ad sum-
 mum uitæ discrimen adducunt, & in-
 terdum miserè strangulant. Nec aliam
 ob causam reor interiisse Anacreonta
 Teiū poëtam, quā quod dū liberius
 Baccho indulgeret, acinus uuæ passæ
 diuertit in arteriam. eodem quoq; pi-
 lum, tum in lactis haustu deerrasse con-
 iicio, cum Fabius ille prætor repentè fa-
 tis cōcessit. Id mortis inopinatæ genus,
 Monachorū familia quæq; miro silētio
 cauit, sciuitq; ne quis in cœna ullo mo-
 do loquat. sit enim sepissime, ut interea
 excidat esca in arteriā, dū colloquimur
 inter pocula, quā ad stomachū ferri o-
 mnino oportuit. Sed Platoni tātō phi-
 losopho huiusce periculi non uenit in
 mentē, qui tradit in nobis diuersas esse

Anacreon
 Teius.

Fabius præ-
 tor.

Silentium
 inter eden-
 dum.

m 4 uias

uias inter sese coeuntes: alteram stomachū nominat, alteram arteriam asperā. per illam cibum recipi in uentriculū, *ὡς τῶν κοιλίων* dictum: per hanc et potum et aërem in pulmonem delabi putauit.

Platonis
locus.

At mire hallucinatur Plato, quem Plutarchus Cheroneus septimo libro *ἑβδόμῳ συμποσιακῶν* defendere conatur, aduersus Erasistratum. Primum testimonia tum poëtarum, tum medicorū denunciat: deinde aduersarium refutās, quaedam comminiscitur: extremum rationes affert. quā uerò probabiles, ipse uiderit. à poëtis igitur & nos exordiamur, quos Platonem suum imitatum esse iudicat, & quantum possumus maxime Plutarchi opinionem primo loco confirmemus, deinde an possit refelli considerabimus, & quicquid falsi profitebitur coarguemus ac explodemus. Alceus planè interciderè potionem in arteriam fatetur, *τί γὰρ (ait) πλούμονας οἴνω, τὸ γὰρ ἄστρον ποδιτέλλεται*, id ē, Rigato opus est pulmones canicula oriēte. De

mi

miror autē in omnibus codicibus Au- ^{Gellij} Gellij & Macrobij, passim legi ^{Macrobij} *ἀκροῦ* ^{locus.} *ποδισίλειτοι*. Locum ergo mendosum esse arbitror, tum quia poëtae sensus in uertitur, tum etiam quia Plutarchus longe aliam lectionem agnoscit. Eupolis idem sensit, γὰρ κώλαφι. πίνειν γὰρ ὁ πρωταγόρας ἐκέλευεν, ἵνα πρὸ τοῦ λιμῶος πλδμο νεκλυροῦ φορῆ. id est: Potare enim Protogoras iubebat, ut ante aduentum caniculę madidum pulmonem haberet. Ex hoc loco potes nullo negotio colligere, quomodo Macrobius pristinae lectioni restituatur, in cuius codice scriptum inuenies Coelaces: tu expunges, & supponendum curabis κώλακις. mox Eupolidis comici uerba, quę omnia desunt, repones. Iam uero Euripides, tragicus poëta, non prætereundus est, qui in eadem sententia se fuisse ostendit, οἶνθ' (inquiens) πρῶτος πλδμόνων Ἰερόσας. Quid quod Eratosthenes cecinit, κὲ βαθιῶ ἀκρετῶ πνδμοα τεγγόμλος, non ne tibi uideatur cæterorum poëtarum

rum opinionem aperte satis compro-
bare? Ecquid de Homero sentis, ubi
loquitur eum in modum de Cyclope,
*φάρυγγος ἔξισυρσ οἶνος, τρωοί τ' αὐδρῶμα
 χωεις.* Fuit ne in eadem haresi? sane
 quidem. nisi eum forte abuti gutture
 volumus pro stomacho, quod mihi
 non fit admodum uerisimile. Iis ipsis
 poetis, uetustissimi, & longè nobilif-
 simi medici, Philistion Locrus, ac Dio-
 xippus Hippocraticus, fermè consen-
 tiunt. Linguam enim ipsam exiguam
 esse adpositam tradunt, quasi modera-
 tricem quandam, & ministram, ut edu-
 lia quidem cuncta arceret ab arteria,
 depelleretq; in stomachum, potum ue-
 rò partiretur uentriculo & pulmōni.
 præterea, ut quod admitti in pulmo-
 nem deberet, id neque citatum, neque
 uniuersum, sed quasi obice quodam
 sustentatum, retardatum uel sensim de-
 laberetur: quodq; reliqui esset, in stoma-
 chum reciperet. Hęc credo Plutarchus
 diceret in defensionem Platonis, atque
 idem

idem eum sentire, quod Philistion & Dioxippus, contenderet. Facetiā Hippocratem, diuinum illum medicum, extitisse authorem sententiæ Platonis. Quid tum postea? Atqui ut homines, errare, decipi, falli, capi potuerunt omnes: nisi Plutarchus rationibus me conuincat, nunquam latum (quod aiunt) unguem à Galeno & ab Aristotele discedam: & ab eo præcipue, quod toties experientia rerum magistra est comprobatum. Quod autem Plutarchus dicat, *Plutarchi lapsus.* vulnere accepto in arteriam, stomacho tamen superstite, liquorem effluere, & quasi ductu effracto excidere: id est sple didum cōmentitium. quin sensu, quo ipse plurimum nititur, prorsus refellitur. Nec erat quamobrem Erasistrato Aristotelis autoritatem, qua nimirum abutit, opponeret. asseruit sanè Philosophus in commentarijs de Partibus animalium, eas animantes, quibus nō est pulmo, uel certe perexiguus, nihil, uel parum sitibundas esse. Quoniam
ubi

ubi reperitur usus, & actio quæq; mē-
brum eius proprium ibi etiam reperiri
necesse est. Iurē enim dicimus, pisces
uocales esse nullos, quia collo & arteria
aspera carent, nullis item respirandi
usum naturā dedisse, propterea quod
nec pulmonē dederit. nulla igitur actio
esse potest sine suo membro. Equidem
hæc omnia, quæ refert suppresso nomi-
ne Aristotelis Plutarchus, certissima es-
se concesserim: Sed quia concesserim,
non ea propter ei colligendum erit, ani-
malia esse minus sitibūda, quia carent
pulmone. imò quia minus calent, con-
cludendum illi fuit. nam quæcumq; pul-
monem habent, multo sanguine abun-
dant, atq; longè magis æstuant, quàm
ea quibus pulmo defuit. Cur itaq; plus
minus sitiant animalia, calorem ipsum
causari oportet, nō pulmonem. Vnū
aliud Erasistrato obiicit pro Platone,
quod est meo quidem iudicio leuissi-
mum, ac planè ridiculum. Morbo ni-
mirum, ait, qui πᾶσι πλὴν μονικῶν dicitur,

tur,

tur, ardorem uehementem ob siccitatem nimiam, uel calorem, illico induci, atq; ideo restinguendæ sitis miram nasci cupiditatem: sitim autem sedari depelliq; non posse, nisi pulmo affatim madeat. quandoquidem cōtrarias morborum causas medicaminibus contrarijs tollere, medici diligentes solēt. At qui parum attendit uir alioqui doctissimus, quid ex suis uerbis concludi necessario possit. Ego quidem non inficior, quin ut sitis depellatur, pulmonē abūde satis irrorari oporteat. sed aliunde is rore multo perfundi potest, et sitis expleri, quàm quod arteria illuc poculenti quicquam conuehat. Id si non ignorauit, at certe se scire dissimulauit. Medicorum sanè tot *ἐκλύματα*, quæ lambendo pulmonarij sensim deglutiunt, admonere eum potuerunt: quæ ob eam excogitata sunt causam, ut medicamenti id genus, quod in gula moram facit, aliquantulumq; residet, per cæca spiramenta commeans arteriam
adeat,

adeat, mox influat ad pulmonē. Quod si rectā per arteriam in pulmonem ferri posse iudicassēt sapientissimi medici, non tantum operę ponerēt in eclegmatibus cōficiendis, retinendisq; tamdiu in ore, quā diu ad locum confectum penē siti pertineant. Quin etiam huiusmodi morbus, alioqui difficillimus, minori negotio curaretur, si uera esset Plutarchi opinio. epoto em̄ liquore, locus affectus maderet, subitoq; sitis restringuerēt. Pudet profectō, pudet me referre alia pleraq; argumēta in Erasistratū pro Platone, quæ infirmari ac labefactari à quouis uel mediocriter exercitato medico facillime possūt. Sed Plutarchus nimio fortassis amore, & incredibili obseruantia cōmotus in parentē Philosophię, maluit secū errare quā cū ceteris optimē sentire. Id aut si nō ex quadā abundātia amoris fecit, sed rationes ueras ex cogitasse atq; inuenisse se existimauit cōtra Erasistratū, eiusq; patronos, nullo modo excusāndus est, at coarguēdus,

at

at criminandus, & in scitiam grauer ac-
 cusandus. Atqui dixerit quispiam, cum
 Plutarchum criminari, eodem quoque crimi-
 nis genere condemnabis egregios & ue-
 teres poetas. Sed in re seria (ut mea fert
 opinio) & admodum graui, aliquando
 poetis nullam fidem esse habendam cen-
 seo. Nam illis audendi multa, fingendi que
 mira, data est summa potestas. et si Ari-
 stoteli, Galeno, aliisque grauisimis scri-
 ptoribus, fidem ullam rei dubie facere
 uidentur: nisi tamen causa aliqua reddi
 queat, his non creditur. Nec ob id poetis de
 sua laude detractum aliquid uolo, nec o-
 mnino negligendos propterea existimo,
 quod nullam rerum cognitionem inde con-
 sequi te posse credam, quin potius charos
 habere, et plurimum laudare te iubeo,
 quos Ennius ille sanctos appellat, quod
 quasi Deorum aliquo dono et munere
 nobis commendati esse uideantur: ut legas
 item, sane quam diligenter & attentum, do-
 consilium. ex his enim rerum copiam tibi com-
 parabis, et fructum maximum percipies, et
 uolup-

Poetis non
 ubique fides
 habenda.

Poetarum
 utilis lectio

uoluptatem non poenitentiam capies,
 Sed non usquequaque fidere illis, & te
 addicere tutum est: quoniam ut eorum
 mos est, multa confingunt, multa sapif-
 sime mentiuntur, & in abditis naturae
 rebus interdum peccant. Sed errati por-
 ro huius, quo Plutarchus coarguitur à
 nobis, simul & poetae, authores fuisse
 oculos, eò adducor coniectura, quòd
 nobis deglutientibus aut poculenta aut
 esculenta, gutturis motus manifestò a-
 spicitur. uerum tamen gula ipsa cuncta
 deuorat, cui gutturis pars ea interior,
 quae inanis, est cartilaginea materia, cõ-
 cedens in se subsidet, ac nititur. Quo-
 circa planè liquores descendere in aspe-
 ram arteriam ijs ipsis apparet, qui ad
 usum illius & stomachi negligenter ani-
 mum attendunt, fabricamq; incredibi-
 lem naturae parum considerant. id etiã
 Plinio fortasse imposuit, quod stoma-
 chum esse exteriorem autumauit: quẽ
 admodum supra te cõmonuimus eius
 erroris. Asperae arteriae ima in parte,
 quae

Plinij
 locus.

que pulmonem subit, utrinque assident,
 leuis arteria, & uena leuis (ut iam dixi-
 mus) ex una duntaxat tunica conflatur,
 & efficitur, ne reddatur contumax mo-
 tui: pulmonis ne an cordis, perdifficilis
 est quaestio. Galenus profecto ancipi-
 tem, & animi dubium se fuisse prae-
 fert in commentarijs de Usu partium
 humani corporis. modò quidè pulmo-
 nis, modò uerò cordis agitationi adiu-
 dicat: attamen propensior in eam opi-
 nionem mihi uidetur, quæ profitetur
 cordi magis obedire, quam pulmoni.
 Quoniam argumento id ita esse com-
 probat, quod fidem non leuem facit,
 sumpto ab aëris effectu: quem si infles,
 certe quidem pulmones amplificatur,
 at leuis arteria non item. quod signo ti-
 bi esse potest, motum effici ex facultate
 cordis. At si fortè Galenus uspiam di-
 xerit parère motioni pulmonis, æqui

*Galenus
 locus.*

n cor-

cordiꝫ refrigerando reddat. Interdum etiam occulta quadam ui naturæ fieri potest, ut uisceribus utrisq; famuletur. Motionem tamen suam cordi acceptū referre, rationi magis est consentaneū.

Vena arteriosa.

Vena autem arteriosa citra omnium cōtrouersiam pulmonum motus sequitur. Cur preterea simplicē tunicam dederit natura, in caussa itidem fuit, dilatandi atque contrahendī pulmonem magna necessitas. Huic enim ocys commodius que cedit, quā duplici uigens tunica. Iure igitur hæc una alio, quā cæteræ arteriæ, est conflata mo-

Iecur.

do, dissimili que præfecta officio. Iecur in dextra parte assidet. quibus autem defuerit, nūquam repertum est, et si partem defuisse eius compererunt alii. Quod autem in morte M. Marcelli nusquam in uictima apparuerit, nec C. Mario sacrificanti Utica, nec Cælio principi ineunti Consulatum, nec Claudio Cæsari eius successorī ueneno intereunti fuerit inuentum, fabulose.

losum

iosum est. Ego quidem cuncta anima-
 lia, quæ sanguine prædita sunt, & ie-
 cur & cor necessario habere existimo.
 Præter enim quàm quod est uiscus no-
 bilissimum (ut inquit Philosophiæ de-
 us Plato) tantisper etiam in uita nos
 tenet, quoad ex ea decedendum est.
 Ut in mammis delitescunt pusillæ ue-
 næ, in quibus sanguis mutatur in lac,
 infantibus educandis alendisq; perne-
 cessarium: sic mediisfidius tam minu-
 tæ uenę continentur in iecinore, quàm
 quæ minutissimæ, ubi succus confici-
 tur, uertiturq; in sanguinem alimenti.
 namq; iterum concoquendi diligentis-
 us, author per insignis semper est habi-
 tum à medicis. At prima nouissimaq; ci-
 bi administratio, data est partem uentri-
 culo, partim cordi cæterisq; membris,
 quę ultimum ex sanguine sumunt nutri-
 mentum & incrementum. Os partesq;
 eius facilitatem duntaxat præstant: cibi
 enim illa minutatim diuisio facit, ut ca-
 lor facilius cõficiendo, expediat. Quare

Olympio-
dori et
Alberti lap-
fus.

Olympiodorus, & Albertus cogno-
mento Magnus, qui in stirpibus inesse
triplicem concoquēdi alimenti locum
tradunt, uehementer errant. li ipsi pri-
mum radicibus tribuunt, alterum stirpi
ti, extremum ramis. Atqui Aristoteles
radicibus alimentum iam confectum
ex terra capi, secundo de Partibus ani-
malium sic scribit. τὰ μὲν γὰρ φυτὰ λαμβάνου-
ναι τὴν τροφήν κατεργασμένῳ ἐκ τῆς γῆς
ταῖς ῥίζαις. διὸ καὶ πόρισμα ὁ γίνεται τῆς
φυτῆος. τῆ γὰρ γῆς, καὶ τῆς γῆς αὐτῆς ἰσότητι
ῥηῆται, ὡσαύτῃ κοιλίας. τὰ δὲ ζῶα πάντα μὲν
ἐκ τῆς γῆς, τὰ δὲ ποσειδά φανόρως, οἷον γινώσκου-
σὶν τῆς ἐκ τῆς κοιλίας τῆς γῆς, ἐξ ἧς ὡσαύτῃ
κίνα ταῖς ῥίζαις ταῦτα δ' ἐκ τῆς τροφῆς λαμβάνου-
σιν, ὡς τὸ τῆς ἐχομένης τῆς ψυχῆς λάβει τέλος.
Ex his perspicuū est, duplicem locum
administrandi cibi plātis adiudicari ab
Aristotele, nimirum trunco & ramis.
si quis alius est, terræ sinibus cōtinetur.
Qualem usum truncus præstat stirpi-
bus, talem quoq; præstare nobis iecur
credibile est. Ei igitur uitam, quibus se
lix

Iecur
us.

lix & optima contigit, ij debent. Quo-
modo enim testes sunt generi animalium
reparando, sobolique propagandae, alio-
qui ad nihilum occasuræ: atque oculi
bene beateque sunt uitae traducendae: sic
iecur, sustentandae uitae necessarium
fuit. Debent etiam plurimum inhabi-
tantes saluberrima oppida, quae saepif-
simè iecinoris auspicio condita sunt. nã
immolatis pecoribus, loca quae depasce-
bantur, ubi domos edificaturi erant, de
eo coniecturam facientes, eligebant. si
sanum integrumque offendissent, optimè
illic habitari posse iudicabant: sin autem
liuens uitiosumque apparuisset, de abi-
tatione commigrationeque aliò consul-
tabant. id enim ex uitio pabuli, aqua-
rum uel atque coeli inclemètia euenire au-
tumabant. In hoc uiscere sano non tan-
tum sedem modò uaticinij, & euentus
signa posuere Romani aruspices: ue-
rum etiam in malè affecto formidinem
locari à Cleare ho uideo, qui formidolo-
sos *λωκκπατίας* uocare consueuit, quòd

*iecinoris
auspicio cõ-
dita oppi-
da.*

palleant, metuantq̄, quibus iecur est uitiatum. pallor enim formidolosus conuenit. Quod autem & hic pleriq̄ contendunt, spiritum naturalem residere, quàm rectè, eruditi uiderint. Miram certè paucitatè iecur habet arteriarum, & illarum quidè minutissimarū. Vnde mendaciū coarguuntur apertissimè, qui spiritū naturalem esse defendunt. non enim rationi est consentaneū, ex uitali spiritu, ac eo perpauco, illic naturalē cōflari posse, indeq̄ in corpus uniuersum longe lateq̄ diffundi. Quod si natura id ipsum studuisset, & multos & ampliusculos eò spirituum riuos deduxisset. Huc accedit, quòd membra omnia ab ortu suo nanciscuntur cōtinuò ex temperatione qualitātū, illas quatuor facultates nimirū naturales, attrahendi, retinendi, concoquendi, expellendi: calorem item excipiunt, qui in hoc breui uitæ cursu ea nūquam deserit, quin usum maximum ministrat, perpetuoq̄ facultatis sese astringit ipsi facultatibus:

&

Iecoris arteria.

& tantisper est in famulatu, dum cordis salutari calore fouetur. Iecur autem sanguinem duntaxat profundit: calorem non potest, sed aliunde mendicat. Propterea ut quid spiritu naturali opus fuit, quippe qui superuacaneus sit futurus, nulliq; usui. Quodq; sanè membrum calorem de corde iugiter manantem concipit, quo natium conseruando, enutritur, & generatur. at spiritum animale a cerebro habet, ex quo mouetur, ac sentit. Si igitur membra cuncta possunt comodissimè uti illis quatuor facultatibus à natura insitis, in suo opere faciundo, per calorem cordis uitalem, cerebricq; animalè spiritū, atq; iecinoris sanguinem: non est quod ea cōmīscamur quorū Galenus nusquam meminerit. nec is quidem, si hoc tempore ageret in uiuis, digna esse cēseret, de quibus ulla fieret mētio. Itaq; (ut fert mea opinio) spiritus naturalis idē cēsendus est, quod uitalis: nisi forte quispiā secundū quietem aliubi atq; aliubi uide

Spiritus naturalis et uitalis idē.

n 4 rit,

rit, malitq̄ in alia parte corporis generari quàm in iecinore. Quod quidem tametsi est maximè sanguini generando, quippe eius caro humore caloreq̄ ita temperatur, ut quàm sanguis concretus planè iudicetur, nihil aliud: facultatem tamè gignendi naturalem spiritum haud datà esse concesserim. Concedam itidem sentire, sed parum admodum. perexiguo autè sensu præditum est, ut hoc à stirpibus differat: etsi forte uirus aliquod abscederit in se, sentiat. neruis iccirco perpaucis ei fuit opus.

*Iecinoris
figura.*

Figuram porrò natura indidit quàm commodissimam. intrinsecus enim cauum effectit, extrinsecus gibbum, quod prominens leuiter uentriculo insidet. Et in quatuor distribuit fibras. ex quo iure Græci ἡπὶσθῆ nominarunt, ἡπὶσθῆ δὲ τὸ ἐπιπῆσθαι ἢ ἡπὶσθῆ λέγουσιν. Gibbum autem Romani iecinoris caput uocabant. Homini grandius, quàm cæteris animalibus, est, pro corporis portione: quoniã maximè calet, humetq̄, multo propter

rea

rea sanguine indiguit. Atei maximum est, cuius deus uenter est, animusq; leui ex causa semper trepidat, & cōcidit. Ob idq; leporem animal formidolosissimum, bina iecinora circa Birlettū, & Theranem in Thracia, & in Cheroneso ad Propontidē, habere quidem non crediderim: sed eō excrescere, ut bina esse uideantur. Sub iecinore cauo, proximē magnam fibram, uesicula angusto ore, & fundo ampliusculo, fellis plena, simplici, sed duriusculo tergo, cōstituta assidet, ut bilem sibi familiarem, & gratam, cōmodius resorbeat. à Graecis *χοληδόχῃ* nuncupatur, hoc est, bilis efferuescentis conceptaculum, quam pessimi sanguinis recrementum alij appellat. At quibus securi oppidō quā temperatum contigit, ideoq; sanguis ipsum subiens dulcescit, uitamq; longius producit, & ualetudinem bonam affert, ijs aut est nihil fellis, aut quā minimum. Certe in Ponto, & in Chalcide Euboeae pecori nulli fel esse, memo-

Fel.

χοληδόχῃ

Felle carentia

n s rīa

riæ produnt antiqui authores . at in Naxo quadrupedibus prægrande. Fel le quæ uacant , etli uenas habent, quas ad intestina id permeat, ueterum tamen aliqui diutissimè ipsa uiuere existimarunt : eo sanè adducti argumento, quòd cerui, muli que, & ex piscibus delphini, fellis expertes, longissimum uitæ suæ cursum conficiunt. qui bus tamen est bilis folliculus, plurimo usui esse solet. Diductus enim in duas partes, ueluti propagines, tum ad iecur, tum ad intestinum duodenum pertinet, ut illinc exhauriat bilim, huc eandem euomat. cum ea rursus, quæ fertur ad duodenum, pars interdum alia coalescit, imo uentriculi adherescens: quæ quidem si grandior quàm decet, extiterit, nobiscum infelicissimè lagitur aut absiduo uomitu ita quatimur, ut Eudemus ille quati solebat olim, quod de Galenus meminit: aut cibus in uentriculo residens, reiecta è folliculo bilis, mirandum in modum putrescit. At ea pars quæ

Bilis folliculus.

DE H
quæ du
pē. sepi
tam, len
cernant,
aliunde
lum rep
rant, eu
ostender
pore eue
dum pr
Antoniu
quitas
ac mari
sira par
tura me
dimisc
mē ling
quit Ce
ne in u
te sub i
pende
auspic
ge à i
modo

quæ duodeno excipiit, intestinis fert o-
 pē. sepiſſime proritat ea, ut tenacē pitui
 tam, lentumq; mucū, quo opplētur, ex-
 cernant, alioquī delidiosa, pigraq; nisi
 aliunde excitarentur. Gemin ūfollicu-
 lum repertum fuisse olim commemo-
 rant, eum que magnæ fortunæ spem
 ostendere aiunt. quemadmodū eo tem-
 pore euenit, quo Augustus apud Ac-
 cium promontoriū deuicit fuditq; M.
 Antonium. Neptuno autem stulta anti-
 quitas dicatū esse putauit, quod equē
 ac mari, inest ei amaror multus. In lini
 ſtra parte aduersus iecur pēdet lien, na-
 tura mollis, et rarus lōgitudinis craſſitu-
 dinisq; modicę, figurę quadratę, & fer-
 mē linguam bubulam referētis. Is, ut in-
 quit Celsus, paulum à costarum regio-
 ne in uterum excedens, maximā ex par-
 te sub ijs cōditur. Quod si in dextrā pro-
 pendere uideretur antiquitus, erat in-
 auspīcatum, atq; prodigiosum. Nō lon-
 gē à iecore est, ut purū, clarū, speculicq;
 modo nitēs atq; perspicuū reddat secre-
 ta bi-

Fel Neptu-
 no dicatū.

Lien.

tabili atra à sanguine: quæ si casu diuertat copiosior, quàm calore eius confici possit, decolorat faciem. Vnde Stratonicus citharædus in Caria dicitabat ambulare mortuos: quòd omnes Caurij populi Cariaë propè Rhodum, propter lienis uitium miris modis pallerēt. Ac uerò qui amplū habent lienem, ijs quandoq; affluentissimus risus prouenit, & ita erumpit, ut etiā si maximè adnitantur, nequeant tamen cōprimere, quin latera, os, uenas, oculos, uultū occupet. Propterea antiqui risus intemperantiæ sedem in eo posuerunt. id quod Persius poëta non ignorauit, inquit, *Sed tum petulanti splene cachino.* Cursu quoque impedimento esse uel maximo lienem, creditum est, ut Plautus in Mercatore fidem facit: Genua hunc cursorem deserunt, perij, seditionem facit lien, occupat præcordia. Insectis quidem, citra omnium controuersiam, non est lien. quamuis illud tritum uerbū Græcis passim usurpetur,

*Stratonici
citharædi
dictum.*

*Lien risus
sedes.*

*Liene carē
tia.*

ἔχει μὴ πλῆνα, idest, habet & musca
 splenē. At pecori in Creta uixdū appa-
 ret, eo sanē quòd illis in locis herba nas-
 cit, que minuit lienem pecoribus ea ues-
 centibus: quare lienosis postea curādis
 medicamen præstantissimum excogi-
 tatum est à medicis quod ex re ^{ἁσπληνῶν} <sup>ἁσπλη-
νοῦ.</sup>
 Cretenses nominauerūt. De uisceri-
 bus præcipuis posteaquā dici cœptū
 est, proximum est ut reliqua prosequa-
 mur. de renibus igitur dicemus, si ipsi ^{Renes.}
 summis lumbis, sub imis costis gemini
 inherant. dexter omnibus elatior, & mi-
 nus pinguis, sicciorq; utriq; tamen pin-
 guitudo ē medio exit, præterquam (in-
 quit Plinius) in uitulo marino. ea enim
 pars longē ualidior est quā sinistra,
 ualētiorēq; renem habet, & altius tol-
 lit, ut commodius de uena caua hauria-
 tur humor. ē regione cōstituti, sibi ipsis
 officerent, minusq; bellè munus suum
 obirent. Ad hæc si altius sinister assur-
 geret, à liene, qui maximē accūbit in læ-
 uam, cōprimeretur. sin dexter humilior
 de-

desideret, locus inanis pateret sub ieci-
 nore, quod supra lienem aliquanto at-
 tollitur. Vtrique à parte in arum costarū
 resimi, ab altera rotundi conspiciuntur.
 Venosi sunt, & uentriculos habent,
 & tunicis super conteguntur. Ab ipsis
 singuli meatus colore albi ad uesicam
 feruntur, *δεντῆρας*, siue *δενάδες* Greci uo-
 cant, quod per eos inde descendente u-
 rinam in uesicā destillare concipiūt. Be-
 ne compacti sunt, ne quippiā præter se-
 rum illud sanguinis, quod est admo-
 dum tenue, absorberent. Si quid ta-
 men concretius, quàm quod serum uo-
 cat, pariter exuxerint, id depascuntur,
 urinamq; illico profundunt. Non atrā
 bilem, non pituitam sugere eis fuit inte-
 grum: propterea quod recremento
 referti meatus, egritudines periculosas
 parerent, & assidue infestarent. Ex so-
 lidiuscula itidem materia effecti sunt,
 ut potus acria recrementa facilius à se
 arcerent. Insunt tamen uenarum sini-
 bus meatus quidam perangusti, qui
 ex

Vreteres.

ex uena emulgente dicta coalescunt. ij. urinam quidē admittunt, sanguinem uerò non item, nisi amplius, quam loci natura fert, casu pateant. Id enim temporis sanguinolentam urinam reddi posse existimo. At quicquid pinguisculi sanguinis unà cum liquore simili lactis sero, attrahunt in se, concrescit in pinguedinē circa eorum tunicas. Quo circa oues concreto pingui saepe moriuntur. Sunt enim animalia humida, ideoq; in renibus pinguisima. putrescente autem pinguedine, uapores permulti exhalant, & in renibus coeunt: mox erumpūt, atq; preteruecti arterias petunt cor, arcemq; uitæ occupant, et extremum afferunt exitium. Renes autem habēt quadrupedum omnia, quæ animal generant: at ceruis in Birleto, et Thrane, quaternos esse: memoriæ proditū est, contra pennatis squamosisq; nullos, homini uerò duos semper, unū nunquam. Propterea id esse, naturę interpretes iudicant, quia unus idoneus minimē

Renum pinguedo.

minime fuisset, qui tantum humoris de-
 fluentis copiam in se conciperet, nisi in
 eam magnitudinem creuisset, quæ de-
 decuisset (opinor) multum. In ipsis ali-
 quando lapilli, uel in meatibus, quos
 Renum
 lapilli. *spuriæ* supra nūcupauimus, impacti
 inueniuntur, & illi quidem ex materia
 tenaci concreti. Quin etiam pilos se in-
 uenisse scriptū reliquit Galenus. Qui
 autem id fieri possit, mea non interest
 in presentia disquirere. non enim loci
 affecti causas uestigo, sed uiscerum se-
 des persequor, quas hactenus breuiter
 ostendi: si non omnes, at certe præci-
 puas, & ualde insignes. Erat quidē
 animus de genitalibus membris pau-
 cula dicere. postea uero quā eorum
 uenit in mentem, quæ Commenta-
 rioris nostris, qui inscribuntur de Pro-
 digiosis partibus, tradidimus, ijs super-
 sedendum duximus, tum ne eadem re-
 peterentur, tum etiam quod locus iste
 minus idoneus uisus est, mihi præfer-
 tim, ad intestinorū ostendēdum situm
 pro-

Bassiani cō-
 mentarij de
 Prodigiosis
 partibus.

properanti: tum quòd longiorem ora-
 tionem, quàm tu cuperes, ad id compa-
 rare oportuiffet. A' uisceribus igitur *Intestina.*
 ad intestina ueniendum est, quæ a Gre-
 cis *έντερα*, quòd in ima corporis parte, *έντερα.*
 hoc est, inferiore aluo claudunt. unde
 ab Aristophane *έντερονίς*, dicuntur inter *έντερονίς.*
 na nauit. Intestinus quidem unus est
 longo circumductu productus, sed plu-
 ra nomina nascitur, pro loci figuræq;
 & usus uarietate. Ideoq; medicorum
 schola in sex diduxit partes, & eas om-
 nes intestina appellauit Galenus, si-
 gillatim que suis distinxit nominibus,
 hunc sane in modum. *πρωτον μὲν τὸν έν-
 φουτον, δεύτερον δὲ τὸν ένισιν, τρίτον δὲ τὸ
 λεπτόν έντερον, καὶ τέταρτον τὸ τυφλόν, καὶ
 πέμπτον τὸ λεῖλον, καὶ ἕκτον τὸ ἀπὸ δυσμέ-
 νου.* id est: Primum est exortus, *Intestinorū*
 secundum ieiunum, tertium tenue intestinū, *nomina.*
 quartum cæcum, quintum colum, sex-
 tum rectum. Eadem distinctione uti-
 tur tum aliàs, tum maxime sexto libro
 de Anatomicis administrationibus.

ο πρωτον

πρώτον μὲν οὐκ ἔκφυσις, μετὰ δὲ ταύτῃ
 ὁπρὸ ἄνομαζουσι νῆσι, ὅτι λεῖον ἀεὶ τροφῆς
 εὐρίσκειται. τοῦτω ἐφεξῆς δὲ τὸ λεπτόν, ἐπὶ
 τοῦτω δὲ δὲ τὸ τυφλὸν καλούμενον, εἶτα τὸ
 κώλον, ἐφ' ᾧ κατὰ πέραις ἀρχὴ τ' εἶδρας ἐκτί-
 πατὴρ τὸ ἀπυθυσμῶνον ὀνομαζόμενον ἤπερον.
 id est: Primum itaq; exortus: ab eo in-
 cipit ieiunum dictum, quod semper
 inane alimenti reperitur. hunc dein-
 ceptus sequitur tenuis. postea, quod cæ-
 cum uocatur: deinde colum. ab hoc in
 extremo ad podicem usque porrigitur
 intestinum, quod rectum appellatur.
 Ex his ergo palam est, sex maximum
 intestina recenseri. quorum tria dica-
 mus gracilia, totidemq; crassa. Ad gra-
 cilia plures, quam ad crassa, pertinent
 uenæ. omnia tamen orbibus implican-
 tur, ut ex illis succus quamprimum
 ad iecur transmittatur: in ijs autem
 excrementa faciant interea moram,
 dum egerendi tempus ueniat. Crassis
 intus pinguiuscula quædam substan-
 tia reledit, gracilibus autem mucosa.
 Por-

Intestino-
 rum orbis.

Porro quia homo est animal excellentissimum, & ad diuina humanaque contemplanda natum, & a Deo fictum, uentri ideo & abdomini seruire dedecet. Quamobrem rerum princeps Natura, flexuosis orbibus intestina, quaedam pluribus, quaedam paucioribus implicauit, ne semper animum habens in patinis, a tam diuino studio auocetur. si enim rectis uteretur, illico cibus consumptus, confectusque exiret, atque rursus eum appeteret, fame dominante. Nam magis auidi sunt ciborum, & insatiabiles, quibus intestina sinuosa minus sunt: quemadmodum iidem minus solertes, quibus obcelsissimus uenter contingit. Multa itidem animalia esse in perpetua edendi cupiditate legimus, quibus sunt recta intestina, ut lupis certarijs, & inter aues mergis, & inter mures illis ipsis qui ex putri materia gignuntur. Prudentissime itaque ea anfractibus circūduxit, ut succo, quē ex uentriculo permanentē excipiunt, in mora

o 2 essent,

*Intestinorum
rectitudo.*

essent, tantisperq; eum complexu suo
 continerent, quoad uenæ meseraicæ
 exurgerent, et in iecur conueherent, ubi
 in sanguinem mutatur, unde uniuersa
 enutriuntur membra corporis. Recti-
 tudo namq; intestini accelerat auidita-
 tem cibi, laxitas auget, quæadmodum
 Aristoteles libro tertio de Partibus ani-
 malium tradidit. *Νόστος* (inquit) *ἴσα τῶν*
*ζώων, ἢ ἀπλᾶς ἔχει, ἢ διευχόμενος τὰς τροφί-
 χας, τὰ μὲν εἰς πλῆθος γαστριμαργα, τὰ δὲ*
εἰς τὰς ὀδύς. id est: Animalia quæ inte-
 stina laxa habent, cibum copiosum ca-
 piunt: quæ uerò recta, celerius repetūt.
 Iam uerò in flexus complicata, quanto
 usui sunt homini, perspicuum est. V-
 trum autem omne genus fibrarum ha-
 beant, magna & perficilis est quæstio,
 propterea quòd Galenus uidetur sibi
 dicere pugnātia. modò enim ait, modò
 negat. Cuiuscūq; tamē modi est, dicam
 meam sententiā, et in quā pauçissima
 conferam. Equidem puto intestinīs es-
 se præcipuam partem fibrarum, quæ
 trans-

*Intestino-
 rum fibræ.*

transuersæ dicuntur. nam ipsæ ualentio-
 ra redduntur, ad expellenda recremen-
 ta. At si in tunica eorum intima obli-
 quas conspici, in extrema uerò obli-
 quas dixerit quispiam, sciat is Naturam pru-
 denter id fecisse, & ea quidem de caus-
 sa, ut ualidiora essent, minusq; obla-
 rentur, aut certè ne dissilirent; si forte
 duriusculi quicquā procideret. ex quo
 Galenus dicitabat, id ipsum naturam
 constituisse *ἡ δὲ τῶν σπυγγῶν*. id est,
 quominus patiantur. Intestina enim re-
 tinendi uim propriam habere, eo qui-
 dem inficias: sed sustinendi & sufferren-
 di potius facultatem, sic dixerim, quo-
 modo ignē palma tenere nos dicimur,
 hoc est sufferre & pati, donec excutia-
 mus. Et si scio controuersari medicos,
 necdum inter ipsos satis conuenire: mi-
 hi tamen placuit, paucis exponere quid
 sentirem. utrum rectè, aliorum sit iudi-
 cium. Sensu ne prædita sint, neruosq;
 habeant, nō est cur dubitare iure quis-
 quam possit: si quidem dolores, quibus

*Intestina
 an sensu et
 neruis præ-
 dita.*

interdum ea torquentur, exactissime sentire, indicio uel maximo esse poterunt. At de loco, & situ, inter medicos semper fuit magna controversia. Ego sequar eam opinionem, quæ probabilior & antiquior esse uidetur. Intestinū nimirum quibusdam animantibus ab ore incipiens, quadam uia eodem reflectitur, ut sepia, & polypo: uerum in homine adnixum est in primis ima uentriculi parte, paulū ad dexteriolem conuersa, summum intestinum, idē duodecim longum digitos, propterea δωδεκαδάκτυλον à Græcis nominatur. hanc iuncturam πλωρόν, seu πλωρόν græci uocant, quoniam portæ modo in inferiores partes, ea quæ corpus alitura sunt, emittit. δωδεκαδάκτυλον Herophilus, medicus ualde insignis, ἐκφυση uocat. At Celsus noster id ipsum simul, & eam partem quam πλωρόν modò dixi, iuncturam nominat. Galenus autem planissime distinxit, secundo libro de Temperamētis sic scribens. ὁ πῆρ' ἂν πλὴν

Intestini
locus & si-
tus.

Dodecada-
ctylum.
Pylorum.

ἐκφυσις.

Iunctura.

χολών εἰς τὴν γαστέρα, τὸ ἥπαρ ἐξερδύγεται,
 τοῖς μὲν διπλοῦς ὄσιν, τοῖς δὲ ἀπλοῦς. τὰ
 πολλὰ μὲν ἔν ἀπλοῦς ὄσιν εἰς τὰ μετὰ τὸν πυ-
 λωρον τε κενώσεως ἐκφυόμενος, ὁ δὲ γαστρὸς
 ἐκφυσις ὀνομαζοῦσι. Et septimo de Ana-
 tomicis administrationibus, idem con-
 firmat his uerbis, ἀπὸ μὲν τῶ λυρτοῦ φ-
 γαστρὸς αἷδις ἀρχόμενος, ἀρχὴ τοῦ πυλωροῦ
 τε καὶ φ-τῶ γένεσις. Verterem
 quidem, nisi clariora & planiora hæc
 putarem, quàm ut à me interpreten-
 tur. Quare Celsum errare negauerim:

Cor. Celsi
 locus.

dissentire in uerbis duntaxat à Gale-
 no, & nonnullis alijs Græcis, con-
 tenderim. is enim noster duas partes
 inuicem coalitas, uno appellauit no-
 mine: siquidem id ipsum, quod nullis
 implicitum flexibus propagatur, inte-
 stinum uocandum non censuit, quem
 admodum nec Herophilus, nec pleri-
 que alijs. hoc Galenus tum aliàs saepe,
 tum libro sexto Anatomicarum admi-
 nistrationū testatus est. ἐνιοὶ δὲ (inquit)
 οὐπω λαλοῦν ἀξιοῦσιν ἕντερον αὐτὸ, ὡς
 0 4 εἰς

εἰς ἑλκὸς ἐλίττεται. καὶ ὅσα τούτῳ προσα-
 γορεύουσιν, οἱ μὲν ἅπλως ἐκφύουσιν, οἱ δὲ μετὰ τὸ
 προσθῆναι δωδεκά δολιχυλον, id est: Nō-
 nulli intestinum ipsum nominandum
 necdum existimant, priusquam sinua-
 ri incipiat. ob idē aliqui simpliciter ex-
 ortum, aliqui non sine adiūctione, ex-
 ortum dodecadactylum, hoc est duo-
 denum. Cuiuscunq; tamen modi res
 habet, id unum suspicor, Celsum in re
 tam leui non hallucinari: sed ex eo calu-
 mniatoribus ad reprehendum an-
 sam dedisse, quod rem medicam com-
 pendio tradidit, & in quā paucissima
 retulit, atque adeò multa in uniuersum
 attigit, quæ postea Galenus nomina-
 tim persecutus est exactissime: multa
 item præterijt, & illa quidem consultò.
 breuitatis summopere studiosus. sicut
 haud multo antè, quàm de duodeno lo-
 queretur, dixit succū ex imo uentriculo
 in intestina, quē excreturi sumus, emit-
 ti: non ea re profectò, quia is sit præci-
 pius intestinorū usus, sed præterquam
 quod

quod membrīs intra corpus deducunt
quantum alimenti cōcoctum est, illum
etiā præstant usum, ut excrementa e-
mittant. At illud omisisse Celsum, non
ignorasse: hoc obiter docuisse, non di-
ligenter examinasse, uerū est simile: quā
doquidem ei esset in animo, nolle sigil-
latim omnia persequi. multa dixit, mul-
ta uel præcipua candido ac docto lecto-
ri intelligenda reliquit. Itaq; moleste fe-
rendum est, Cornelium Celsum, qui
ex medicis Latinis unus nobis super-
est, a quoquam temere accusari, præfer-
tim cum æqui iudices in eum esse pos-
sumus. Caterum Herophilus duode-
num eò sanè dicendum existimauit,
quia ex pyloro primū exoritur. Pylorus
est, iustus ac diligens custos, & ianitor,
qui non antè permittit e uentriculo
quicquam exire, quā quod est in
succum conuersum atque concoctum,
Duodenum fuit rectum, ut loco cederet
uenæ magne, pariter et arteriæ, que
propagantur inde ad mesenterium si-
nuosum

Pylorus.

o s nuosum

nuosum enim uolumen, locū uniuersum occupasset. Ac uerò in id bilis primū ex folliculo suo profluit, deinde miro & occulto naturæ artificio iter ei intercludit, ut refruere nequeat. Vnde non iniuria Galenus in ipsos inuehitur, qui naturam temere & fortuito nihil non efficere asseuerunt. Huic coalescit intestinum, Græce *ῥῆσις* dictum, id est, leiunum, quod nunquam quod accipit continet, sed ad inferna protinus transmittit. Alia autem intestina haud sic inania reperiuntur. Varro hilam, siue hiram nuncupat, ab hilo, id est, minuto quodam apice, qui fabæ grano adheret. Hinc iocus (ne Ciceronis locum prætereamus subobscurum) natus est, in C. Hirrum cōpetitorem M. Cælij. secundo enim Epistolarum familiarium libro, Hilum per unicum I appellat, hoc est hominem minimi æstimandum, & hili faciendum: quæ Cælius proprio nomine Hirrum, octauo libro uocat. propterea Cice-

Ieiunū
intestinum.

Hila.

Hilum.

Ciceronis
locus.

ro in gratiam amici, dicit, se esse bal-
 bum, & lingua præter suam opinio-
 nem hesitantem. nam balbi, qualis fuit
 Demosthenes, r literam per l solent
 pronunciare. Se autem balbum simu- Balbi.
 lat, ut irrideat Caium Hirrum, minime
 dignum qui cum M. Cælio peteret.
 Scio codices Ciceronis uarios repe-
 riri. attamen hanc lectionem ego ma-
 gis probo. At si qui sunt, qui aliam a-
 gnoscant, mihi meam relinquunt, ipsi
 suam tueantur. Sed ad rem, de qua est
 iam institutus sermo, redeo. Hoc
 quidem intestino nullum iecinori pro-
 ximius est, nullum item flexuosis or-
 bibus plenius, quippe quod pluribus
 uenis abundet, ut Galenus libro sex-
 to τῆς διεκπεδντικῆς innuit, ἐνίατα μὲν
 οὖν τὰ παχέα τῶν ἐντέρων, δυνατώτερα
 δὲ τὰ λεπτά. παντάπασι δὲ ἀνίσταται ἡ
 εὐσμία, διὰ τε τὸ πλεῖστον, καὶ τὸ μέγιστον
 τῶν ἀγγείων, καὶ τὸ λεπτόν, καὶ νευρώδες
 τοῦ χιτῶνος. id est: Sanatu itaque facilia
 sunt crassa intestina, difficilia autem

tenuia. Ieiunum omnino nullam recipit curationē, tum quòd multis & magnis uenis abundat, tum quòd tenuis & nervosa est eius tunica. Non defuerunt tamen hoc in loco, qui Celso crimini dent, quòd ieiunum intestinum paucioribus anfractibus, quàm tenue refertum, dixisse crediderint. At isti, mea quidem sententia, parum attendunt quid dicant: & Celso id imponunt, quòd nec secundum quietem cogitasset. Verba eius ex libro quarto descripti. Ab ea (ait) ieiunum intestinum incipit, non ita implicitum. cui tale uocabulum est, quia nunquam quòd accipit continet, sed protinus in inferiores partes transmittit. hæc ille. Quæ si quis oscitanter legat, non solum iudicabit minus in sinus implicari quàm tenue, uerumetiam quàm duodenum, quòd quidem rectissimum est. Quocirca qui diligenter omnia examinare uolet, is nimirum non committet, ut Celsus sine causa grauiter reprehendatur. Sen-
sus

Celsi locu.

sus igitur uerborum, opinor, hic est:
 Superior scilicet ieiuni pars, quæ inci-
 pit à duodeno, quæ iunctura ab eo di-
 citur, non tã orbibus implicatur, quàm
 quod eius reliquum fit. Propterea qui
 ad consequentiã solum retulerunt, ue-
 hementer falsi sunt. qui uerò ad antece-
 dentiã, longè grauius errauerunt. In-
 de tenue intestinum est, ἰλεον à Græcis
 dictum παρα τὸ ἰλεῖν, à circumactione
 doloris eius qui ἰλεος, hoc est uoluulus
 nuncupatur: quo quidem qui tētatur,
 sese circumagit, & conuoluit, ἄλλοτε ὡς
 πλευρῶς κατακείμενος, ἄλλοτε δ' αὖτε ὑ-
 πὲρ ἑαυτοῦ, ἄλλοτε δὲ πρηνὴς, τότε δ' ὄρθος αὐα-
 σὰς διενέει ἀλύου. Est enim dolor acer-
 bus, & intolerabilis, & omnino exitia-
 lis. Id ne in plures sinus, quàm ieiunū
 implicetur, Galenus sexto libro Ana-
 tomicarū administrationum obiter no-
 bis commonstrauit, omnemq; contro-
 uersiam sustulit, paucis hisce uerbis.
 τούτω δ' ἐφερῆς ὄσι τὸ λεπτόν, καὶ κατὰ μὲν
 πλὴν ὄσιαι τῶν ἄλλων, ὁσφίρον δὲ τῶν
 μί-

Tenue in-
 testinum.
 ἰλεον.

228
 17

μήτε λιγύον ἐνελεσκεδαί, μήτε ποιώτων ἔχει
 ἀγγείων πλῆθος. id est: Hoc sequitur deinceps
 tenue intestinum, substantia quidem simile, at eo
 dissimile, quod neque inane reperitur, neque tot
 uenas habet. Sed ubicunque maior uenarum
 numerus cernitur, ibi etiam plures anfractus
 sunt oportet. Ieiunum igitur, citra omnium
 controversiam, erit magis implicitum, quam
 intestinum tenue. Quod autem Celsi
 auctoritatem mihi obijciunt, non multum
 laboro. à me enim stat potius quam ab
 aduersariis, atque à uero contra mendacium
 facit. Is quidem ait, intestinum tenue in
 sinus uehementer implicitum: at non magis
 dicit, quam ieiunum. Ieiunum item
 implicitum tradit, at non paucioribus
 orbibus conuolutum, nec paucioribus
 uenis preditum, quam tenue intestinum
 affirmat. Recte sanè Celsus sentit, atque
 cum Galeno facit. Sed facile est cuique
 malo interpreti, & scriptum potius quam
 sententiam consecranti, ueteres illos
 calumniari, quos

Celsi locus.

Veterum
 censores.

quos penè nihil scitu dignum ignorasse censeo. Quod si interdum dormitasse nobis ipsi videntur, id totum nostræ inscitæ & negligentæ tribui malo. Quotus amabò quisq; est, uel medicus, uel philosophus, qui sese illis æquare audeat: nemo sanè, nisi quis egregiè impudens. Tantum enim abest ut quispiam hodie eloquens dicatur, & doctus, ut planè infantissimus ac indoctissimus præ antiquis iure haberi possit. Certe quidem unus Celsus de illis bonis scriptoribus superauit, cuius perspicuitatem orationis, & dicendi copiam, ac multarum rerum cognitionem admiror: quæ omnia post hominum memoriam, nescio an ullus medicus consecutus sit: in posterum etiam coniectura auguror, uel summo ornatum ingenio consecuturū neminem. proinde Celsum quasi parentem & deū medicinæ latinæ obseruo, & colo, colāq; quoad uiuero. Valeant ergo, qui tam negligenter tantos eius commentarios

le.

Cor. Celsi
laus.

legunt, mendacijsq; refertos esse putat.

*Cæcū inte-
stinum.*

Deinde id intestinum cum crassiori altero committitur, quod cæcum dicitur, quia duo habet ora, ita exiguo intervallo inter se disiuncta, ut nescias statuere, utrum duo aut unum sit. certum tamen est, per alterum, id ipsum accipi ab intestino tenui, quod per alterū rej-

Colon.

citur in colon. Huc primum excrementa delabuntur, deinde in colo demolita efformantur. hic vermes de putri materia enatos, delitescere multi commemorant. Hoc ne verum sit, sensu doceri possumus. Ego quidem in dissecto cadauere cæcum intestinum verminas nunquam conspexi. Secundum hoc proximè est intestinum pleniùs, & laxius, quod Iulius Pollux *κωλον* dici existimat, ἀπὸ τοῦ κωλονδεδαι, ἢ ἀπὸ φέρειν τὸ ἐν αὐτῷ πάλθω τοῖς σώμασιν ὄξείας ἀλγυλονίας. dolorum namq; magna causa est. Equidem suspicor, esse nominandum potius *κωλον* quàm *κωλον*, quod multos habet sinus & cellulas, inuolutum

κωλον.

tum reni sinistro adheret, ita quidem,
 ut sæpe dolor eius medicis imponat, &
 ancipites reddat, quo minus decernat
 ubi dolor infederit, colo'ne, an reni-
 bus. Galenum certe medicum perillu-
 stre[m] semel fefellit, qui opinabatur se
 ex renibus laborare. At nō multo pōst,
 quā[m] spectauit deposita excrementa,
 opinione fallum se cognouit, atq; colō
 esse affectum dijudicauit. ex quo datis
 signis certissimis internoſcendi loco-
 rum affectiones, suo periculo nos cau-
 tos fecit. Inter cætera id signi esse uolu-
 it, & quōd affecto colo perinde inhe-
 ret alit̄ dolor, immotusq; perstat, ac si
 renes tentarentur: & quōd doloris a-
 cerbitas latus fodicat, & quasi acus que-
 dam impacta pungit & perforat. id ex-
 tremum in renum morbo nō sentitur.
 Alij uerō non obscuri nominis medi-
 ci, dolorem coli sumpto cibo magis
 atq; magis crescere et exacerbari aiunt:
 renum autem leuari, mitioremq; fieri.

Porro istud intestinum altius, quā[m]

p cæte.

Renum &
 Coli dolor
 quo differant.

196 BASSIANI LANDI
cetera, assurgit in aluo, ut omenti liquo-
re pingui confoueat, feces que in eo
quacumq; induruerint remolliantur.
Præterea in ædito loco positum, com-
modius bilem è folliculo exeuntē exci-
pit. quæ excremēto est dimouendo, &
amoliendo. Cum quibusdam autem
membranulis à sinistro rene uenienti-
bus iungitur. atq; hinc dextra recurua-
tum, in imo dirigitur, qua excernit:
ideoq; id ibi rectum intestinum nomi-
natur. Contegit uerò uniuersa hæc pin-
gue ac tenue omentum, ἐπίπλοον Græ-
ce dictum, præterquam in animanti-
bus oua gignentibus, ex interiore par-
te læue ac strictum, ex superiore molli-
us. cui adeps quoq; innascitur, quæ sen-
su, sicut cerebrum etiam, & medulla, ca-
ret. Verumenimvero commemorata
intestina, ne dum animal salit, aut hu-
mi procumbit, aut ictum extrinsecus
experitur, afficiantur, & dissiliant, tu-
nicam ualentissimam natura machina-
ta esteam Græci μεσεντέριον appellant,
Cice-

Omentum
ἐπίπλοον

Cicero intestinum medium uertit: re-
 ctè ne, uiderit Budæus. De hac re pro-
 fectò dicerem meam sententiã, nisi
 scirem FLORIDVM SABINVM, *Francis. Flo-
 ridus Sabinus.*
 iuuenem & ingenio & memoria sanè
 quàm præstantem, atq; aded (quod per
 paucis hodie contigit) sanctis moribus
 præditum, doctè & diligenter disputaf-
 e aduersus Budæum in suis iam editis
 in lucem Commētarijs. Huc etiã ac-
 cedit Albanus Hyllus Britannus ille *Albanus
 Hyllus medi-
 cus.*
 medicus nobilissimus atq; optimus, &
 in omni disciplinarũ genere maxime
 uersatus, qui multa in Galenũ conscri-
 pfit, quæ ad hanc litè dirimendã perti-
 nere uidentur. Theodorus Gaza, uir *Theodorus
 Gaza.*
 mehercle inter Atticos atticissimus, et
 inter Latinos latinissimus, nescio quo
 pacto maluit interpretari lactes, quàm *Lactes.*
 tutò uoce græca uti. Quin lactes ea di-
 cuntur molliora intestina, quæ primũ
 occurrant in homine, & oue, ut inquit
 Plinius: nimirum duodenum, ieiunũ,
 ileon, Plautus in Pseudulo, sub perso-

Plautilo-
sus

na Ballionis, id ita planissimè esse ostēdit: Quia pol qua opera credā tibi, una opera alligem fugitiuum canem agnis lactibus. id est, qui alligat intestinis agni mollioribus canem, is non modo canem amittit, uerum & prædam ultrò dederit fugitiuo: sic qui credit homini male fidei, perdit, & frustra obligatum habet eum, qui non est soluendo. Idē in Curcul. Ita cibi uacuitate uenio lassis lactibus. nam à uerbo licio deducuntur, quod cibum alliciant: siue à lacte, propter molliem, aut propter candorem pinguetudinis, denominari ma uis, non multum laboro. Alij uerò appellatione lactium uenire putant, pingua & crassa intestina, ut inquit Probus. unde Persius, lactes unctos dixit. Suetonius in Vitellio, murenarum lactes uocat: sicut Spartianus etiam, luporum. Ut ut res habet, Theodorus meaquidem sententia fallitur, aut certè nomine abutitur. Nonnulli autem medianum nuncuparunt. Nos autem peregrina

na

na uoce utentes , mesenterium per te
 appellemus licet. Est enim , ut definit
 Iulius Pollux , ὑμῆν ἐκ φλεβῶν καὶ νέρων
 συμπλοκῆς, νεφροῖς δὲ καὶ κοιλίᾳ γαστριᾷ, τῆ
 τροφῆν ἀναπέμπων εἰς τὸ ἥπαρ. hoc est: Me-
 brana est, ex uenarum & neruorū com-
 plexu , renibus & uentri proxima, ali-
 mentum conuehens in iecur. Membra
 nam appellat, quam nostunicā ualen-
 tem supra uocauimus. est sanè omento
 similis, referta glandulosa carne, uenas
 ē iecore longo tractu productas susti-
 nēs , tutasq; reddēs. in medio intestino
 rum sita est. unde nomen habuisse, tra-
 dit Galenus: qui libro sexto de Anato-
 micis administrationibus , sic scribit.
 τὸ μεσεντέριον, ὃ καὶ μεσάριον ὀνομαζομένον,
 ἀπὸ τῆν συμβεβηκότων αὐτῷ τῆς προσηγο-
 ρίας ἀμφοτέρων διασάμνοι, μεσεντέριον
 ἐπὶ τῆν δίσκεως, μεσάριον δὲ ἀπὸ τῆν οἰκίᾳς
 ὄσιας. μέσον γὰρ τέτακται τῆν εντέρων, καὶ
 πάλιν τῆς ἐξ ἥπατος εἰς αὐτὸ καταφερομέ-
 νας φλέβας, ἀμα τῆς παρακειμένης ἀρτη-
 ρίας τε καὶ νέρους γι' ἐκείνων περιλαμβάνει,

Μεσεντεριου *ἑνεσσυ* *ἴν* *ἐν* *ῥί* *γω*. id est: Mesenterium, quod et mesaræon nominant, ab accidentibus ipsi utroque nomine indito, mesenterio quidem à situ, mesaræo uerò à propria substantia: etenim medium situm est inter intestina, et omnes è iecinore in ipsum descendentes uenas unà cum uicinis arterijs & neruis in orbem complectitur, quemadmodum singula intestina. Ita & Aëtius, mesenterium ab intestinis distinguit, ut & omnes alij, qui hac de re accuratè scripserunt. Ex quo planissimū est, fucum autorum, Macrobiū, uehementer errasse, quòd inter intestina mesenterium retulit. Hæc habui, quæ de Humana Historia breuiter dicerem. Si qua uerò te offendent, celeritati festinationique meæ ignosces. Scis enim quàm paucos dies, grauioribus studijs districtus, hisce duobus libris conscribendis dederim. Qualescunque tamen sunt, eos ad te mittendos curauit, ratus pro tua incredibili beneuolentia, qua me

Macrobius
 autorum
 fucus.

DE HV. HISTORIA LIB. II. 231

semper profecutus es, quòd iam absol-
uerim, fore tibi gratissimos. Fruere igitur:
autoritateq; tua, quæ quidem sum-
ma est, ab ijs tuere, ac defende, qui de
aliorum scriptis se iniquos iudices con-
stituunt: cum in ipsos, qui in lucem nihil
ediderunt, haftenus nullus sederit

iudex. Vale.

Patavij.

F I N I S.

LOCA QVAEDAM IN
ter excudendum à librarijs de-
prauata sic emendabis.

P ag. 22. uers. 5. atq; 69. 15. coloris et lucis, 70. 2. ef-
sentia. ea 72. 9. mollius, 81. 17. diaphragma.
Sextū 93. 17. animalū 95. 5. forte legend. si occu-
buerint 99. 19. perturbatū 100. 12. cognomē 105.
5. uisuntur, Ead. 7. maiore. labiorum Ead. 12. cutē
musculosā. 107. 4. Itaq; numero Ead. 16. prorep-
tāt. quo 111. 20. simplici motu 117. 2. itidē 118. 10.
opinio 121. 2. illud 129. 23. desinit 130. 20. ani mus.
132. 13. nominatur, 141. 13. ἢ 146. 23. costis 153. 21
ἀμύσημ 181. 6. ἀνακνομίνε. Et. 23. ἢ μόριον ἐστὶ τοῦτο πινὸ
μωρ. 195. 18. partim 201. 24. Eubææ 202. 20. agi-
tur. aut 204. 16. Sed sum 205. 1. μνῆα ἀλλῆνα 207.
20. esse. memorie proditū est. 209. 15. ἰκθυσίμ 210.
6. ἢ ἀπυός. 212. 18. perdifficilis 216. 1. ἰδύραε Ead.
18. cōsultō, 217. 24. mesenterium. sinuosum 218. 8.
asserunt. Et 9. ὁμοίε 219. 19. ἀνοστῶσιμα

I N D E X

	Bdcritarum insania	64.		
A	Pag.	61	eiusdem laus.ead. &	65
	Achilles an ex urforum	26	αχιλλειος	115
	medulla nutritus	50	Ani musculus	110
	Achillis etymon	50. 51	Animalis pars leua frigi	
	Achillis uulnus	26	dior	151
	Acnes furor	58	de Anima sede ueterum	
	Aesculapius dentis eucl-		sententia	152
	lendi autor primus	18	Annularis	27
	Ahorta uena	122	Annuli gestandi mos	27
	Aiacis furor	59	Aorta uena. 122 . eiusq;	
	Alarum titillatio	93	ortus. 141. 143	
	Albanus Hyllus medicus	227	Aortæ ratio	143. inde
	Alberti Magni lapsus	196	Apices pro cornibus	36
	Alexandri canis	159	Apoplexia causa	56
	Alui musculi	108	Aristomenes Messenius	
	Aluus inferior	95	Aristophanis locus	182
	Anacreontis mors	183	Aristotelis cum Galeno	
	Anatome	2	dissensio	71. 72
	eius usus.ead. &	3	Aristotelis laus	45
	Anatomice artis hodie		Aristotelis locus	37.
	reparatorcs	112	135. 136.	166
	And. Alciati memoris		Arundines	26
			p s	109

INDEX

<p>cur binæ 31</p> <p>Aruspiciæ uanitas 173</p> <p>Arteria ^{αρτηρία} quid, & unde dicta. 133</p> <p>Arteria quid à uena differat. 116. 138</p> <p>Arteria aspera 175</p> <p> Leuis. ead. 185</p> <p>Arteria sine uena 140</p> <p>Arteria uenæ subiecta 140</p> <p>Arteria uenosa 139</p> <p>Arteriæ uenose ostiola 165</p> <p>Arteriæ definitio 141</p> <p>Arteriam etiam sanguinis aliquid continere 133. 138</p> <p>Arteria spiritus semitæ 115</p> <p>Arteriarum & uenarum coniugium 139. 140</p> <p>Arteriarum sedes 141</p> <p>Arteriarum usus 142</p> <p>Asino Indico solipedum</p>	<p>uni concessus talus 34</p> <p>Asino Indico unū cornu tantum 36</p> <p>^{ασωνων} Atheniensium de Aeginetis decretum 29</p> <p>Aulij Gellij locus 185</p> <p>Aures cur patule homini datae 16</p> <p>Auriscalpus 27</p> <p style="text-align: center;">B</p> <p>Albi qui 219</p> <p>Basilare os 10</p> <p>Basiani commentaria de Prodigijs partibus 208</p> <p>Basiani de Philosophia commentarij 152</p> <p>Basiani Epiphylides 31</p> <p>Bilis quid 201</p> <p>Bilis folliculus. 201. 202</p> <p> geminus 203</p> <p>Boues bis decutere dentes 18</p> <p style="text-align: right;">Boum</p>
---	---

INDEX

Bovum usus	150	Carnis usus	97
Brachiale os	26.31	Cartilagiunum gutturis	
Brachium	25	musculi.	104.
Brachia Iunoni sacra		Cauda, os	23
30		Cauniorum pallor.	204
Bulla Ro. puerorum insi		in Causas naturales non	
gnc	158	omnia quæ captum	
		humanum superant	
		referenda.	19
C		Cerebrum	53. ho-
æcum intestinum		mini maximum.	54
224		Cerebrū an inter medul-	
Caluaria	11	las numerandum.	52
Calua sine suturis inuen-		Cerebrum exangue	55
ta	83	Cerebrum nō esse primū	
Caluæ à cerebro mira se-		sensorium	73
paratio	87	Cerebrum somni causa	
Canina capita	9	55	
Canini dentes	18	Cerebrum spina dorsi hu-	
Canities an solo homini		midius cur	68
accidat	135	Cerebri, ac spineæ eius	
Canities in equis	136	columnæ ratio	53
Capitis ossa	8	Cerebri anterior pars,	
Capita canina quæ, &		quare molliuscula.	61
an firmissima	9	Cerebri causa	55
Caprearum cornua	36	Cerebri frigus	67
Carmenide memoria.	63	Cere-	
Carnis diuersitas	96		

INDEX

Cerebri membranae	86	Cervicalis uena	124
Cerebri sinus	55	Cervix	20.21
Cerebri uermis	66	καρδία	161
Ceruæ cur nec dêtes nec		καρδία	26
cornua, ut mares, ha-		καρδιαι	146
beant	38	καρδία	26
Ceruo excisis testibus		Chameleonis pulmo.	171
cornua non crescere		Chirurgica	1
40		χοληδόχου uesticula	201
Cerui fellis expertes		χορδία uena	147
202		Ciceronis locus	218
Ceruorum cornua	39	ὡς λείπει	quomodo ab
eur uere potissimū de-		Homero dictum	159
cidant. 40. corundem		Cirri	36
usus.	ead.	Coccyx, os	23
Ceruorum cornua cur ra		Codri Vrcei obliuio	62
mosa	40.41	Cogitationis oblesio	59
Ceruorum uiuacitas		Cogitationis sedes ubi in	
41		cerebro	57
Ceruis ubi quaterni re-		κοιλία	165
nes	207	Coli et renum dolor quo	
Ceruina caro bile atra		differant	225
referta	41	Colon, κωλον	224
Ceruina degustantes		Collum	20.22
mane, non sentire fe-		κοιλία	165
bres	41	Comitialis morbus cur	
		sacer	

I N D E X

sacer dictus 22 *portendi creditum.* 161
Comitialis morbi causa *Cor uenarum ortus* 120
 56 *Cor unde* *uap dicitur Græcis*
Commentandi facultas 161
ubi in cerebro 56 *Cordis absentia in uicti-*
Commissuræ quot 9.10 *mis* 155
Commissurarum ratio 11 *Cordis auriculæ* 162. *ca-*
Cor. Celsus notatur 9 *rum q; usus. ead.* 163
Cornelij Celsi laus 116 *Cordis & pulmonis mu-*
 223 *tua opera* 175
Cor. Celsi locus 215. 216. *Cordis fibræ* 101
 220. 222 *Cordis figura* 158
Corculi cognomen 153 *Cordis imum.* 169
Cor durum, molle 161 *Cordis in homine princi-*
Cor hirsutum 159. *cur* *patus* 120
Homero dictum. ead. *Cordis magnitudo, aut*
& inde *paruitas* 157
Cor an in musculorum *Cordis motus* 161
numero 101. *inde* *Cordis neruus* 73. 85
Cor magna attrahendi *Cordis os* 48
ui præditum 162. 163 *Cordis præstantia* 151
Cor ne leuissime quidem *Cordis ratio* 147
affici tutò posse 156 *Cordis situs* 150. 151
Cor primum in utero nas- *Cordis uentriculi* 165
ci 154 *à Corde dicendi formulæ*
Cor silens in extis, quid 153 *Corda*

INDEX

Corda bina perdicibus in Paphlagonia	157	superior 26. infernus cad.	
Cornicum uiuacitas	41	Curionis obliuio	62
Cornicula	36	Cursui impedimento esse	
Cornua quibus nascantur	37	lienem	204
		D	
Cornuum ceruinorum usus	40	Degustare	30
Cornuum materia & ratio	36	Delphini fellis experimentes	202
Cornuum usus	38	Demosthenes balbus	219
Corporis dissimilitudo unde pendeat	5	Dens quid	16
Coronalis sutura	10	Dentis euulsio	18
Coxæ os	33	Dentes albescere senescere ti equo	18
Craneum 11. eius forma. ead. &	12. 13	Dentes sentire	15
Cranei figura indecens que	13	Dentium discrimina numerus & nomina. ead.	17
Cranei foramina	14. 20	Dentium rubor præsenio	18
Cristæ	36	Dentium usus	16. 17
Crocodilo mobilis superior mala	14. 15	Dentatorum exempla	18
Crus	34	Διάφορα	91
Crus, coxæ os	33-34	Διάφορα	89
Cubitus	26	Digitus medius cur infamis	28
			Digi-

I N D E X

Digiti, eorumq; ratio, et nomina	27	num	214
Digiti cur non eiusdē omnes magnitudinis.	32	Dorsif ratio	24
Digiti Mineruæ sacri.	30	Dorso par cum pectore	
Digitis crepare.	30	longitudo	21
Digitis duobus accipere		Duodenum	214
30		quare rectum.	217.220
Digitis omnib. commune quid	31	E	
à Digitis loquendi formula	29	Ε κληματα	189
la		ε κφουσιε	214.215
Digito caput scalpere		εντεριε	209
30		εντεριωιε	209
Digito caelum attingere		Epiglottis	182
30		επιπλοορ	226
Digitum tollere	30	Equo senescenti dentes	
Digitorum pedis nomina	35	albescere	18
Diogenis in Demosthenem scommata	28	Equos etiam canescere	
Direptinae Mithridatis		136	
F. dentes	18	Equorum usus	140
Disciplinarū ordinē inuerti à quibusdam	99	Eudemus	202
213		Euripheo quale dentium septum	19
Δεκαδακτυλον		F	
		abij Pratoris mors	
		183	
		Facultates naturales	198
		Fel	202
		Fel Neptuno dicatū	203

I N D E X

Felle carentia quæ	201	Gutturis musculi	104
Femoris musculi	111	H	
Focilia	26	Abet & musca sple	
Francisci Barbari obli-		H nem, prouerb	205
uio	60	Hectoris uotum	113
Fran. Floridus Sabinus		Herculis furor	61
227		Herculi triplex dentium	
Frons Genio sacra	30	ordo	18
Frontem corrugare, ex-		Hermogenis cor hirsutâ	
porrigere.	29	159	
Furacis cuiusdam uola		Herophilus	134
27		Hestodi locus	42
		Hila, hilum	218
		Hira, unde dictum	200
Alenus Aristoteli		Hirâ	218
G præfertur.	46	Hirrus	218
Galenî lapsus	85	Homerus scientiarum o-	
Galenî locus	193	mnium parens	21
Galenî morbus ex mêtis		Homeri laus	159
alienatione	61	Homeri locus	21.26.51.
Galenî simiæ	5	93.94.123.153.155.159	
Genuini dentes	17	an Homo solus canescat,	
Georg. Trapezuntij obli-		& mammas gerat, se	
uio.	60	cundum Aristotelem.	
Gibbum iecinoris caput			
300		135	
Γαυρίο	179	Homo omnium animan-	
		tium	

INDEX.

tiū calidissimus	157	Iecinoris auspicio condi-	
Homo quid a brutis dis-		ta oppida	197
ferat	148	Iecinoris figura	200. fi-
Hominis ad usum cum-		bræ.ead.	
ctā creata	150	Iecinoris usus	196
Hominis in membra di-		Ieiunum intestinū	129.
uisio	6		218
Hominis industria	149	Ieiunum intestinum nul-	
Hominis infelicitas ex		lam curationem reci-	
uitæ breuitate	43	pere	220
Hominis nobilitas	4	ἱερὸν	22
C. Horatij filiæ Sedigi-		ἱερὰ δάλαρα	22
tæ cur	33	ἱερὸν ἰλιον	22
Hortensij memoria	63	ἱερὸς ἰχθὺς	22
Humeri	25	ἰλιον 221. ἰλιῶ dolor.	
Humeri os	25	ead.	
Humerorum usus	31	Imaginationis oblatio	
I			58
Iecoraria uena	124	Imagiosa	58
Iecoraria cur	128	Imumos	10
Iecur	194	Index	29
Iecur non apprens in ui-		Initia minima magnitu-	
timis	194	tuāne, facultate ma-	
Iecur quibus magnum		xima	73
201		Intestinum medium	227
Iecoris arteriæ	198	Intestina, eorumq; nomi-	
		q na ac	

I N D E X.

na ac ratio	209	Lateris dolor	90
Intestina an sensu et ner-		Lateris mēbrana	88.89
uis prędita	213	Leonem caninos amit-	
Intestina sex	209	tere	18
Intestinorum fibrę	212	Leonū ossa medullę non	
Intestinorum locus & si		prorsus expertia	51
tus	214	Leonidę cor hirsutū	159
Intestinorum orbes	210.	Leporibus ubi bina ieci-	
rectitudo	211	nora	201
Inuētio quare ossa	Quin	Lethargi causa	56
tiliano dicta	7	λεθηργιαί	197
Ira quid	154	Lien rīsus sedes	204
Ischiatica uena	132	Lienis situs et ratio	203
Iudicij oblesio	59	Lienem cursui esse impe-	
Iudicij sedes in cerebro.		dimento	204.
ubi	57	Licne carentia	204
Iugulares uenę	125.126	Lienaria uena	124
Iul. Caesaris memoria.	63	Lienaria cur	128
Iunctura	214	Lienosi pollice Pyrrhi re	
Iuno cur candidis ulnis		gis curari soliti	35
fingatur Homero	30	Lienosis remedium	205
L		Ligula exterior	182
Lactes	227.228 (10)	Lingua dentiū uelō cīn-	
λακταδωνος παρτε		cta	16
λαρυγγιω παραρρυτω	182	Linguae os	48
λαρυγγε	181	Lumbi	21
		Lupis	

I N D E X.

Lupis ceruarijs recta in infamis ead.
 testina 211 Medulla an cerebro cali-
 Lyfandri cor hirsutiū. 159 dior 67
 M Medulla cur animalia
 Macrobius authorum quædam careant 50
 fucus 230 Medulla terrea 49.e-
 Macrobij locus 185 iusq; usus ac ratio.
 Male superiores 15 ead. & inde
 in Maledicos cēsores. 175 Medullæ colorem pro æ-
 Malleoli 26 tate mutari 52
 Mamme an soli homini Medullæ usus 34. 49. 52
 in pectore 135 Medullæ siccæ et frigide
 Manus cur in plures digi quib. animalibus 49
 tos distributa 33 Medullaris spina 24
 Manus instrumentū in Melancholia ex uitiatō
 strumentorum dicta cerebro 56
 32 Membranarum natura
 Manus musculi 110 86. & ratio. ead. &
 Manus pecten 27 inde
 Manus utilitas 31 Membroyū in utero na-
 Marcus Andreas 65 scentium series 154
 Medicinæ diuisio 1 Memoriæ exempla 63
 Medicinalis digitus 27 Memoriæ in cerebro lo-
 Medianum 228 cus 57
 Mediastinus 89 Memoriæ infœcūdæ, qui
 Medius digitus 28. cur cito capaces 62
 q 2 Memo-

INDEX.

Memoriae usus	57	Musculus quid	99
Menses quomodo soli ho-		Musculorum ratio	104
mini cieri dixerit Ari-		Musculorum rubor	101
stoteles	137	Musculorum usus	100
Menstrua uena	132	N	
Mentum	15	N Africae cognomē	153
Mergis recta intestina	211	Natura diuini ope-	
μείραριον	229	ris emula	87
Mesenterium	226.229	Nervus quid	70
Messalæ Coruini obliuio	59	Nervus cordis	85
μετανάρπιον	27	Nervi figura	71
μετάρριον	21	Nervi temperatura	70.
μικρὸς νόσμος	148	candor	71
Militibus cur olim uenæ		Neruum corde penitus	
incisæ	119	contineri	73
μύλας	86	Nervi spondylorum col-	
Mola, os	34	li	82
Mors cum risu	94	Neruorum ortus	71
Mortis sedes cur in oca-		Neruorum ratio & u-	
lis dicta Homero	155	sus	69
Mula ungula	47	Neruorum septem pa-	
Muli fellis expertes	202	ria de cerebro miti	
Murium recta intestina	211	74. inde	
μύριον		Neruos sensum motūq;	
		prestare	13
			218
			Obliuio-

I N D E X.

	O	Oesium fideratio	96
O	Oblivionis exempla	Oesium sifaminorum u-	
	59	sus	48
Occiput, occipitium	10.	Otij detestatio	113.114
	12	Ouium ex renū pingui	
Oculorum muscoli	104.	concreto interitus	
Oculorum præcipua in-		207	
ter sensus cura	55		P
Olfacere	30	P Allor formidinis fi-	
Olla	11	gnum	198
Olympiodori lapsus.	196	Palmula, os	34
Omentum	226	Pancrcum intestinū	129
ὀμοπλάτυ	25	Papillares uenæ	131
ὠμί	25	παρίγχνσις	97
Orestis furor	59	Patella, os	34
ὀρθόπυιον	23	Pecten manus	27
Osimum	10	Pectinis os	25
Os pubis, pectinis	25	Pectus Neptuno sacrum	
Os sacrum. 21. cur dictū.	30		
ead. ♂	inde	Pectoris muscoli	106
Os is sacri ratio	23	Pectori par cum dorso	
Os sa capitis	8	longitudo	21
Os sa sensus expertia	15	Pedes Mercurio sacri	30
Osium albedo unde	71	Penis muscoli	110
Osium numerus	7	περιάρδιον	89
Osium ratio	6.7	περιπνευμονία	169
	q	3	Phan-

I N D E X.

Phantasia sedes in ce- rebro	19	(moris. 63
φάρυγξ	56	10. Pici Mirandule me-
Pherecrates edentulus	181	Pisces pulmone carcere
16	170	
Philosophi officium	3	Pisces quare muti 188
φλύματα	πύχνη	26
Plegmone	52	Platea 127
φλίψ	91	Plato philosophiæ deus
φλίψ ἀετρωίδης	115	195
Phocæ cur ita diu sub a- qua urinantur	139	Platonis locus 160. 184
Phœnicis uinacitas	171	Platonis præstantia 45
43	42.	πλατωνικῶν cornua
φρίνις	92. 93	Plauti locus 228
φρίνις ἑμπιδος	93	Pleuritis 89
φρενίτης	93	Plexus mirabilis 127
Phrenetidis causa	93	πλευρῶν 88
φρενοβλάβεια	56	Plinij locus. 43. 134. 192
φρενοεπιπύρις	93	Plutarchus ualde discer- tus, sed parum elo- quens 22
φρενοστίκτων	93	Plutarchi locus. 184. im- dc. 187. 189
φρενοστίκτων	93	πνευματικοί 169
φρέων, mens	93	πνεύμων ead.
φρενίτις	93	Poëtæ sancti Ennio dicti
Physicorum curiositas		191

I N D E X.

191	tua opera	175
Poëtarum utilis lectio	Pulmonis fibræ	172
191	Pulmonis habitus ad aru	
Poëtis non ubiq; habenda fides	spicinam	173
Pollex	191 Pulmonis membrana	
Pollex pedis	29 91	
Pollicis ratio ac situs	35 Pulmonis morositas.	183
Pollicem premere	32 Pulmonis motus	174
Portij Latronis memoria	30 Pulmonis raritas	170
63	Pulmonis tarditas pro- uerbialis	174
πρακτικῶς	1 Pulmones	173
Praelum	127 Pulmonarij	170
Præti filiarum insania	Pulsus ratio 134. & Pul sus quid.	ead.
61	πυλῶρος, πυλωρός	214.
Prusiæ regis filio quale dentium septum	19 217	
Pubis os	25 Pyrrhi regis pollex pe-	
Pulmo	169 dis qualis	35
Pulmo an sanguinis ex-	Q	
pers	170 Vartana febris ex	
Pulmo cadaueri cur ex-	Q	ceruina carne. 43
anguis	123 R	
Pulmo sanguinis abun-	R	
dans	123 R	Adius 26
Pulmonis & cordis mu-	R	Ranæ cur ita diu sub aqua urinantur 171
	q 4	Rase-

I N D E X.

Rafeta pedis	35	S
Rationis sedes, cor	150	S
Rectum intestinum	226	
Recrementorum deten-		Salutaris digitus qui
tio	110	Scapula
Regensium industria	38	Schiatica uena
Reminiscencie locus in		P. Scipio, cur Nasica &
cerebroubi	57	Corculum dictus
Ren dexter elatior	129	Sedigiti appellatio
Renes Veneri sacri	30	Sensus communis sedes
Renū & coli dolor quo		in cerebro
differant	225	Sensus interiores non plu
Renum lapilli	208. pi-	res tribus
li.	cad.	Sensuum interiorum læ-
Renum pinguedo	207	sio qualis fieri possit
Renū usus ac ratio	205.	58
206		Septū transversum
Rete mirabile	127	91.92
Rheumata	14	Sequestratiles uenæ
Rhinoceroti unum cor		Seruiles animorum pili
nu tantum	36	quomodo à Platone
Ridendo mortui	94.	dicti
Risus ex licnis amplitu-		Serum sanguinis
dine	204.	στυμωδῆς cartilagines
Rostrorum ratio	44.	164
usus	46. inde	Silentii inter edendum,
		monacho

I N D E X.

monachorum institu-	ερημιῶν	capite	10
tum	183	Stratonici citharœdi di-	
Simiam homini proxi-		ctum	204
me accedere	4	Stygis aquæ uenenum so-	
Sinciput	10.12	la mule ungula con-	
Sisamina ossa	47.80	tineri	47
rum usus	48	Suibus dentes immutabi-	
Somniferæ uenæ	125	les	18
Spatulæ	25	Suturæ capitis	10
Speciem rerū tribus tan-		T	
tum modis compre-		T Alus	34
hendi	57	Tarsus	35
Specus	165	Tempora	10
σφαινοειδὲς OS	35	Tendinum forma	100
σφιντὴρ	110	Tenuc intestineum	221
Spina medullaris	24	Testium musculi	110
Spiritus animales	54	Testium usus	197
Spiritus naturalis, an in		Testudinis pulmo	171
ecinore	198	Themistoclis memoria	
Spiritus naturalis & ui-	63		
talis idem	199	Theodorus Gaza	227
Spondyli quot	20.21	Theophili medici mor-	
Spondylorum contex-		bus	58
tus	21	θηροποιεῖν	2
Spondylorū ratio	20.23	Thoracis ossa	20
Squamæ	47	Thrasilai uesania	60
		q s	θυμὸς

I N D E X.

<i>Supràs</i> quid	154	<i>centes</i>	122
Tibia	34	Vena sanguinis viui	
Timarcho duplex den-	115		
tium ordo	18	Vena sine arteria ubi	
Troglodytarum cornua	140		
36		Venarum & arteriarum	
Tunica ualens	229	coniugium	139.140
V		Venarum forma & ra-	
Vena quid ab arteria		tio	114
differat	138	Venarum ortus	119
Vena	114. uena quid	Verborum nõ magna in	
116		ter ueteres controuer	
Vena arteriosa	139.	sia	182
194		Vermis cerebri	66
Vena auctior	129	Verpus	28
Vena communis	124	Vertebra	20
Vena emulgens	207	Vertex	10
Vena pro arteria	116	Vesicæ musculus	110
Vena sectionis usus	119	Vespertilioes etiã den-	
Venam incidere, secare,		tescere	17
pertundere, micare,		Veterum iniqui censores	
perquirere, &c.	118		222
Venam tangere	116	Virgilij locus. 22. 42 (43	
à Vena, loquendi formu		Vitæ humanæ breuitas	
le	118	Vituli marini renes	205
Vena à iccore ortum du-		Vlna	25
		Vnguium	

I N D E X.

Vnguium candor	101	Vox quid	181
Vnguü incrementa	46	de Vocis formatione opi	
Vnguium ratio. 44.	et	niones	179
usus	45	Vocis modulationi quo-	
Vngularum diuersitas		mo. lo natura provide	
47		rit	177
Vngularum ratio	44.	Vocis mutationes	178
usus	47	Vocis organum	179
Vola furacis cuiusdam		εραυα	206
27		Vreteres	206
Volæ ossa	26.27	Vrorum cornua	38
Volæ usus	31	Vrforū ossa medullæ ex	
Volcatus Sedigitus	33	partia 50. 51. cur	52

F I N I S.

BASILEAE, PER IOAN-
nem Oporinum, An. M. D
XLII. Mense Martio.

